

Märkustega arvestamise tabel

Arvamuse esitaja	Ettepanek	Otsus	Selgitus
Kaitsemini steerium			
	Lisada eelnõusse selgesõnaline säte, mille kohaselt riigikaitseliste projektide tõttu moodustatavad hüvitus- ja leevendusala ei kuulu 30 protsendi kaitstava pindala hulka, vaid lisanduvad sellele. Kui 30 protsenti maismaast või merest on juba kaitse all ning riigikaitseliste objektide rajamise tõttu tekib vajadus uute hüvitus- või leevendusala moodustamiseks, tuleks sel juhul eelnevalt vähendada olemasolevate kaitseala pindala sama ulatuses. Selline nõue muudaks menetluse ajamahukaks ja võiks viivitada julgeolekukriitiliste projektide elluviimist	Arvestamata	Hetkel on otsus, et hüvitusala hakkavad kuuluma 30% arvestusse, kuna need on õiguslikult määratletud alad, kus maakasutus on piiratud ning millel on selge elurikkuse säilitamise eesmärk. Oluliste sh julgeolekukriitiliste projektide elluviimise viivituse vältimiseks on kavas sätestada/rakendada 30% reeglit paindlikult ehk hoida ja vajadusel kasutada seal sisalduvat puhvrit.

	Teeme ettepaneku looduskaitseaduse § 4 ¹ lõike 2 alusel kehtestatava määruse § 3 lõigete 3 ja 5 sõnastus muuta, ning asendada tekstiosa „riigikaitsemaa sihtotstarbega maal“ tekstiosaga „Kaitseministeeriumi või Kaitseliidu omandis oleval maal“.	Arvestatud	Kuna loodusmetsade määramise kriteeriumid on täpsustamisel, siis hetkel on loodusmetsade kaitse regulatsioon sh volitusnorm loodusmetsa tunnuste, kriteeriumite ja kaitse korraldamise määruse kehtestamiseks eelnõust välja jäetud Aga võtame ettepaneku teadmiseks ja kaalume seda tulevikus määruse menetluse raames. Määruse eelnõu menetlemine sh huvirühmade kaasamine toimub eraldiseisvalt.
	Kaitseministeerium teeb ettepaneku sõnastada looduskaitseaduse § 55 lõige 7 järgmiselt: „(7) I ja II kaitsekategooria taimede ja seente kahjustamine, sealhulgas korjamine ja hävitamine, on keelatud. Tahtlikuks kahjustamiseks ei ole käesoleva seaduse §-s 49 nimetatud tegevuskava meetmete elluviimine ning tahtlikuks kahjustamiseks võib mitte lugeda ka tegevust Keskkonnaameti nõusolekul: 1) II kaitsekategooria taime ja seene väheesinduslikes populatsioonides või 2) Kaitseväe ja Kaitseliidu harjutusväljal“.	Arvestatud	Muudatus esitatud KliM täiendava ettepanekuna Riigikogu menetluses olevasse eelnõusse 612: https://adr.envir.ee/et/document.html?id=f96038ac-a1ce-4cc3-a212-6341f414fd76
Majandus- ja Kommuni katsioonim inisteeriu m			

	<p>Juhime tähelepanu, et Euroopa Liidu elurikkuse strateegiaga aastani 2030, mille peamine eesmärk kaitsta õiguslikult vähemalt 30% maismaast ja 30% merealasad, on liikmesriikidele soovituslik, mitte kohustuslik. Sellest tulenevalt on oluline 30/70 % määramisel arvestada, et 30% sisse lähevad kõik piirangutega alad, sh üvitisalad, rohevõrgustikualad jms piirangud, mis kitsendavad metsade majandamist. Vastasel juhul tekib taas segadus mjandamiskitsendustest, mis pärsib ettevõtete investeerimiskindlust</p>	Arvestamata	<p>Seaduses sätestatakse 30% kaitse põhimõte. Kõik piirangutega sh planeeringutega määratud rohevõrgustiku alad ei kuulu 30% hulka. 30% hulka kuuluvate alade piirangud peavad olema piisavad ehk tagama liikide ja elupaikade tõhusa kaitse. Seadusega antakse volitus Vabariigi Valitsusele määrausega nimetada need alad, mis hakkavad kuuluma 30% arvestusse. Määrust menetletakse ja kooskõlastatakse huvigruppidega eraldiseisvalt.</p> <p>Mõlemasse (LKS ja MS) eelnõusse on lisatud ka järelhindamise rakendussäte. LKS vastava sätte kohaselt Kliimaministeerium analüüsib hiljemalt 2031. aasta 1. jaanuariks looduse kaitsmiseks maismaal 30 protsendi ja merel 30 protsendi ulatuses tõhusa kaitse seadmise eesmärgi tulemuslikkust. Kui maismaa või mere tõhusaks kaitseks seatud osakaal on kuni üks protsent väiksem või suurem, esitab Kliimaministeerium vajadusel ettepanekud regulatsiooni muutmiseks. Sarnane säte on ka MS eelnõus 70% majandusmetsa regulatsiooni ülevaatamise kohta.</p>
	<p>Teeme ettepaneku sõnastada § 14 lõike 1 punkt 13 alljärgnevalt:</p> <p>„13) hooldada ehitisi või teha maaparandushoiutöid, mille käigus eemaldatakse setet mehhaniseeritult või muudetakse veerežiimi, välja arvatud olukorrad, millega võib kaasneda oht inimese elule, tervisele ja varale.“</p>	Arvestamata	<p>Ettepanekut ei ole piisavalt põhjendatud ja toodud näiteid, mis juhtumid need on, kus ohu vältimiseks inimese tervisele ja elule ei peaks valitsejaga mehhaniseeritud maaparandushoiutöid või veerežiimimuutmist kooskõlastama. Toodud põhjendusena oht loodusväärtuste kahjustamiseks ei ole asjakohane, valitseja kooskõlastamisel saabki seada vajadusel tingimusi, et neid kahjustusi ei tekitataks.</p>
	<p>Ekslikult on seletuskirjast puudu osa, mis selgitaks eelnõu muudatuste sisu ka §-de 74/13 -§ 74/16 osas. Palume selles osas seletuskirja täiendada.</p>	Arvestatud	<p>Seletuskirja lk 21-23 on selgitused vastutussätete sh §-de 74¹³ -§ 74¹⁶ osas</p>

	Alates 01.01.2025 anti Põllumajandus- ja Toiduametist maaparanduse valdkonna ülesanded Maaja Ruumiametile, millest tulenevalt palume seletuskirjas viited Põllumajandus- ja Toiduametile asendada Maa- ja Ruumiametiga.	Arvestatud osaliselt	Seletuskirjas viited muudetud
	Eelnõu § 57 täiendatakse lõikega 31 mis sätestab kohustuse teatud võõrliikide tõrjet teha maaomanikul või maa valdajal. Sellise kohustuse täitmine riigimaadel vajab tõrjetegevuste rahastamist.	Arvestatud	Tõrjekohustust reguleeriv säte on eelnõust välja jäetud. Jätkame tänase praktikaga ja olemasolevat regulatsiooni hetkel ei muuda. KeA jätkab karuputke tõrjega ja laiemalt võõrliikide tõrje valdkonnas maaomanike teavituse ning nõustamisega.

	<p>Ühtlasi teeme ettepaneku, et kui tulevikus sätestatakse võõrliikide tõrjeks lisaks teistsugust tõrjemeetodit kui niitmine, mida saab siduda tänase korrapärase hooldusega, siis oleks otstarbekas, kui kõigi riigimaade puhul - Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Kliimaministeeriumi (Riigimetsa Majandamise Keskus ja Transpordiamet) ja Kaitseministeeriumi valitsemisel maadel, korraldaks nende tõrjetegevused Keskkonnaamet, kui pädev asutus, mitte iga valitseja ja volitatud asutus eraldi ei selekteeriks tõrjevajadused, taotleks riigieelarvest selleks rahalised vahendid, teeks hankeid ja nende teostamise järelevalvet.</p>	Arvestatud	Ettepanek teadmiseks võetud ja sellega arvstatakse võõrliikide tõrje korraldamisel
Regionaal- ja Põllumajandusministeerium			

	<p>Mõeldamatu on, et kohalik omavalitsus ei saa kaitseala kaitse alla võtmist puudutavat otsust kehtetuks tunnistada Kliimaministeeriumi kooskõlastusega või pelgalt põhjusel, et sellisel juhul langeks kaitstavate alade tase alla 30 protsendi. Kui riik soovib kohalike omavalitsuste kaitsealadega arvestada 30 protsendi täitmisel, siis ei tohi sellega kaasneda volikogu otsustuspädevuse piiramist ning tuleb leida alternatiivsed lahendused riigi ja kohalike omavalitsuste vahel teabe vahetamiseks.</p>	Arvestatud	<p>Eelnõud täpsustatud, et säte ei puuduta kaitse alla võtmise otsuse kehtetuks tunnistamist. KOV peab Kliimaministeeriumiga kooskõlastama üksnes loodusobjekti kohaliku kaitse alla võtmise või kaitsekorra muutmise.</p>
	<p>Seletuskirjas leheküljel 10 on toodud välja võimalus kaitseala valitsejal teha niite/heksli mahajätmisel järgnev erisus: „Seetõttu lubatakse niide ka teatud kohtades ja tingimustel maha jätta.” See võimalus on välja toodud ainult seletuskirjas. Millisel moel on selline erisus rakendatav ja kus on see reguleeritud? Lisaks tekivad mitmed muudatuse rakendamisega seotud küsimused. Kas luba niite/heksli mahajätmiseks tuleb iga aasta taotleda? Kas Keskkonnaameti teenistujad kontrollivad sellistel pärandniitudel niite/heksli kokku kogumist? Kuidas saab niidet/hekslit kokku koguda, kui tegemist on niitmisest erineva hooldusvõttega? Kas niite/heksli mahajätmise mõjusid hinnatakse? Samuti on seletuskirjas välja toodud erisus ja sellega seonduv kaalutlusõigus: „Mistõttu tuleb kaaluda, kumb tegevus on alal esinevatest liikidest lähtudes mõistlikum.“ Kes hindab, millal saab ja millal mitte niidet/hekslit maha jätta? Ei ole piisavalt hinnatud</p>	Selgitatud	<p>Niite mahajätmist reguleeriv säte eelnõust eemaldatud. Kaaluda uue rahastusperioodi 2028+ ettevalmistamisel pindalapõhiste toetuste loomisel arvesse võtta looduskaitse nõudeid sh arvestada pärandniidu tegevuskavaga, mille juures on ka elupaigatüübipõhised hooldamisjuhised.</p>

	muudatuse mõju sellist hooldusviisi kasutavatele pärandniitude majandajatele.		
	Teeme ettepaneku eelnõu § 1 punkt 7 viia kooskõlla eelnõu seletuskirjas antud selgitusega. Palume seletuskirjas täpsustada, et vaid teatud maaparandussüsteemi hoiutööd, mille käigus eemaldatakse setet mehhaniseeritult, vajavad Keskkonnaameti nõusolekut, ja mitte kõik maaparandushoiutööd ning samuti, et veerežiimi muutmise all mõeldakse polderehitistega veetasemete reguleerimist.	Arvestatud	Seletuskirjas selgitatud, et muudatusega lisatakse nõue, et suurema mõjuga tegevusteks, milleks on sette eemaldamine mehhaniseeritult on vaja valitseja nõusolekut. Ehitiste hooldustöödega seotud hoiutöödena peetakse silmas eelkõige teekraavide ja truupide setetest puhastamist. Veerežiimi reguleerimisena mõeldakse polderehitistega veetasemete reguleerimist.
	Eelnõu § 1 punktiga 24 sätestatakse maaomanikule või -valdajale kohustus hävitada teatud võõrliigid. Peame ka sellise kohustuse panemist kinnisaja omanikule või valdajale liialt koormavaks	Arvestatud	Tõrjekohustust reguleeriv säte on eelnõust välja jäetud. Jätkame tänase praktikaga ja olemasolevat regulatsiooni hetkel ei muuda. KeA jätkab karuputke tõrjega ja laiemalt võõrliikide tõrje valdkonnas maaomanike teavituse ning nõustamisega.

	Palume eelnõu seletuskirja täiendada ja edaspidi arvestada, et täiendavate alade kaitse alla võtmise korral on vajalik Kliimaministeeriumil leida riigieelarves täiendavaid vahendeid tasandusfondi suunamiseks. Ja ekslik on väide, et riigi kulusid kompensatsioonimeede ei mõjuta.	Arvestatud	Seletuskirja lisatud selgitus, et arvestada tuleb võimalusega, et 30% eesmärgi täitmisega võib kaasneda vajadus suunata rohkem vahendeid tasandusfondi kui praegu.
	Mõjusid on hinnatud kas üksnes lähtudes mõjust looduskaitsele ja/või see ei ole asjakohane. Mõju ei ole hinnatud, kuidas mõjutab maaomanikku asjaolu, et ta peab hoiutöödeks võtma alati kaitseala valitseja nõusoleku või on hoiutööd üldse keelatud.	Selgitatud	Mõjud kajastatakse konkreetse kaitseala kaitse-eeskirja eelnõu seletuskirjas kui hoiutööde keeld või kooskõlastamise kohustus eeskirjaga seatakse.
	Teeme ettepaneku parandada eelnõu seletuskirjas terminid. Kaitsealuste maade puhul on asjakohane rääkida maamaksuvabastusest, mitte -soodustusest.	Arvestamata	Seletuskirjas on kasutatud terminit maamaksu soodustus, kuna piiranguvõõndi maa ei ole maamaksust täiesti vabastatud.
	Palume sõnastada hetkel kehtiva looduskaitseseaduse § 22 punkt 3 järgmiselt: „3) kaitseeeskirjast, kaitsekorralduskavast ja liigi tegevuskavast tuleneva tegevuse korraldamine;	Arvestatud	Eelnõud täiendatud, § 22 punkti 3 lisatud lisaks kaitsekorralduskavadele ka liigi tegevuskavad, mis on aluseks kaitstava loodusobjekti valitsemisel.

	Samuti palume sõnastada hetkel kehtiva looduskaitseaduse § 55 lõike 3 punkt 4 järgmiselt: „4) kui see on vajalik oluliste põllumajanduskultuuride või põllumajandusloomade, kalakasvatuse, kalanduse, veealade või muu olulise vara kahjustamise vältimiseks;“ ning hetkel kehtiva looduskaitseaduse § 58 lõike 8 punkt 3 järgmiselt: „3) põllukultuuride, põllumajandusloomade, kalanduse, veealade ja kalakasvatuste kahjustamise või muu olulise varalise kahju vältimiseks;“	Arvestatud	Vastav muudatus on juba Riigikogu menetluses olevas eelnõus 612SE
Haridus- ja Teadusministeerium			

	Võõrliikide tõrjumise kohustuse panemise põhiseaduspärasust tuleb analüüsida.	Arvestatud	Tõrjekohustust reguleeriv säte on eelnõust välja jäetud. Jätkame tänase praktikaga ja olemasolevat regulatsiooni hetkel ei muuda. KeA jätkab karuputke tõrjega ja laiemalt võõrliikide tõrje valdkonnas maaomanike teavituse ning nõustamisega.
	Peame vajalikuks loodusmetsa tunnuste, kriteeriumite ja kaitse korraldamise puhul tuua sisse erisus ka õppe- ja teadustööks kasutatavale maale.	Arvestatud	Kuna loodusmetsade määramise kriteeriumid on täpsustamisel, siis hetkel on loodusmetsade kaitse regulatsioon sh volitusnorm loodusmetsa tunnuste, kriteeriumite ja kaitse korraldamise määruse kehtestamiseks eelnõust välja jäetud. Aga võtame ettepaneku teadmiseks ja kaalume seda tulevikus määruse menetluse raames. Määruse eelnõu menetlemine sh huvirühmade kaasamine toimub eraldiseisvalt.
	Kui määratakse hüvitusala riigimaalt, tuleb eelnevalt kokkulepe saavutada riigivara valitsejaga	Selgitatud	Nõue on juba eelnõusse lisatud. Kokkulepe tuleb saavutada kinnisasja omanikuga.
Rahandus ministeeri um			

	<p>Eelnõu § 1 punktiga 12 lisatakse looduskaitseseadusesse (edaspidi LKS) § 18¹, mille lõikes 4 on nimetatud riigi volitatud esindajaks Keskkonnainvesteeringute Keskus.</p> <p>Esiteks teeme ettepaneku jätta konkreetne asutus nimetamata ja nimetada pigem üldiselt – näiteks keskkonnainvesteeringutega tegelev riigi sihtasutus. Kui teda seaduses nimetada, tuleks seda teha täisnimega - Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus.</p>	Arvestatud	Eelnõu sõnastus muudetud.
	<p>Eelnõu § 1 punktiga 14 lisatava LKS § 20³ lõike 2 teise lause kohaselt otsustab kasutusvalduse seadmise algatamise ning omandamise Keskkonnaameti peadirektor, sama lõike kolmanda lause kohaselt kannab kasutusvaldusega seotud kulud riik ja seda finantseeritakse riigieelarvest või riigitulundusasutuse eelarvest. Eelnõu §-ga 3 muudetavast metsaseaduse §-st 63 lõikest 1 nähtub, et edaspidi omandab LKS §-s 20³ sätestatud riigi ülesande täitmiseks vara Riigimetsa Majandamise Keskus. Palume vaadata eelnõu üle ja seda täpsustada, et oleks üheselt arusaadav, kes mis alusel tegutseb</p>	Selgitatud	<p>Otsustusõigus antakse oluliste looduskaitsepiirangutega maade omandamisel (eelnõus 612) ja kasutusvalduse seadmisel Keskkonnaametile. Finantseeritakse seda aga jah kas riigieelarvest või riigitulundusasutuse - Riigimetsa Majandamise Keskuse eelarvest, mistõttu on põhjendatud metsaseaduse § 63 täiendamine.</p>

	<p>Lisaks, riigivaraseaduse (edaspidi RVS) kohaselt korraldab ja otsustab riigivara omandamist ja võõrandamist riigivara valitseja (ministeerium) ning üldjuhul määrab ta ka riigivaraga seotud volitatud asutuse õiguste ulatuse. RVS § 4 lõikes 3 on toodud erandid, mil seaduse alusel võib riigivara valitseja ülesandeid täita ka keegi teine, seetõttu peaks vajadusel ühetaolise kohaldamise mõttes antud juhul muutma RVS § 4 lõiget 3.</p>	Selgitatud	<p>Seoses LKS eelnõuga 612 oluliste looduskaitsepiirangutega maade omandamise üle otsustamise andmisega Keskkonnaametile on juba kavandatud riigivaraseaduse § 4 lõike 3 muutmise järgmiselt: Seaduses või Vabariigi Valitsuse määrukses sätestatud juhtudel täidab riigivara valitseja ülesandeid riigitulundusasutus, maareformi seaduses ja selle alusel antud määrustes sätestatud juhtudel Maa- ja Ruumiamet ning looduskaitseseaduses ja selle alusel antud määrustes sätestatud juhtudel Keskkonnaamet.</p>
	<p>Palume täiendada seletuskirja kulude osa, et oleks välja toodud, kas eelnõuga kaasnevad riigile kulud ja kui kaasnevad siis kuidas on kavas need kulud katta.</p>	Arvestatud	<p>Need kulude osas, mida täna on võimalik hinnata, on seletuskirja täpsustatud.</p>
Justiits- ja Digiministeerium			

	<p>Sisukokkuvõttesse tuleb lisada lahenduste mõju inimeste, ettevõtjate ja vabaühenduste halduskoormusele ning selle kasvu korral ülevaade, mille võrra olemasolevat halduskoormust vähendatakse (HÕNTE § 41 lg 2 p 3). Kuna tegelik halduskoormus suure tõenäosusega kasvab eelkõige maaomanikele selgesõnalise kohustuse seadmisega teha oma maal teatud invasiivsete võõrliikide osas tõrjet, siis tuleb loetleda ka need halduskoormust vähendavad meetmed, mida käesolev eelnõu ette näeb, millega saab nn halduskoormuse tasakaalustamise reegli lugeda täidetuks</p>	Arvestatud	<p>Kuna suurimat halduskoormust kaasa toov muudatus (võõrliikide tõrjekohustus) on eelnõust välja jäetud, siis kodanike ja ettevõtjate halduskoormus oluliselt ei muutu või väheneb (nt kooskõlastuste ja teatiste esitamise lihtsustumisega). Seletuskirja selles osas täpsustatud.</p>
	<p>Eelnõu § 1 p 8 (LKS § 14¹) – eelnõu ega seletuskiri ei ava seire, uuringu ja inventuuri eesmärgi ja olemust, samuti seda, mille poolest need üksteisest erinevad või mida konkreetselt uuritakse, seiratakse või inventeeritakse. Kuna eelnõuga tekib neil juhtudel kinnisasja omanikule talumiskohustus, siis peab tal olema ka võimalik eelnevalt teada, kas tema kinnistul riigile huvipakkuvaid loodusobjekte leidub ja kas ta seega peab olema valmis talumiskohustust täitma.</p> <p>Soovime näha, kas eelnõu koostajad on seda asjaolu analüüsinud, ilmselt tuleb täiendada lisaks eelnõule ka seletuskirja.</p>	Arvestatud	<p>Seletuskirja täiendatud uuringu ja inventuuri eesmärgi ja olemuse osas. KeA teavitab kinnistu omanikke nende maal asuvatest loodusväärtustest. Samuti nendega kaasnevatest piirangutest. Seire on eelnõust välja jäetud kuna see erineb uuringust ja inventuurist ning selle osas muudatused analüüsitakse ja kavandatakse edaspidi.</p>

	<p>Meie hinnangul ei ole põhjendatud, et muul juhul piisab teavitamisest kodulehe vahendusel – tegemist on olulise põhiõiguse riivega (tulumiskohustus) ning seetõttu tuleks kõiki maaomanikke ühetaoliselt teavitada olenemata sellest, kas vajalikku tööd tehakse õuemaal või mujal. Palume eelnõus ette näha ühetaoline teavitamine</p>	Arvestatud	Eelnõud täiendatud, et KeA saadab automatiseeritud teavituse ka väljaspool õuemaad toimuvast uuringust ja inventuurist.
	<p>Eelnõu § 1 p 8 (LKS § 14¹ lg 7 ja lg 8) Lõikes 8 loetletud andmed saadakse rahvastikuregistrist, eelnõust peab selguma, milliseid andmeid on õigus saada kinnistusraamatust. Palume eelnõu selles osas täiendada. Samuti palume seletuskirjas selgitada, miks töödeldakse isiku elukoha andmeid, kui vajalik on töödelda andmeid, kellele kinnistu kuulub.</p>	Arvestatud	Seletuskirjas täiendatud uuringust ja inventuurist teavitamise ja sellega seotud isikuandmete töötlemise selgitusi (lk 7-10).

	<p>Andmed kogutakse vastavatesse andmebaasidesse (Eesti looduse infosüsteem, Keskkonnaseire infosüsteem). Eesti looduse infosüsteemis on keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (KeÜS) § 39⁵ lg 8¹ kohaselt lubatud töödelda isiku nime, isikukoodi ja kontaktandmeid ja selles loetelus ei ole märgitud isikule kuuluvaid kinnistuid. Kui neid andmeid seal siiski töödeldakse, tuleb täiendada seaduses sätestatud andmekooseisu.</p>	Arvestatud	Eelnõud täiendatud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse muudatusega, millega täiendatakse vastavat andmekooseisu
	<p>Keskkonnaseire infosüsteem on asutatud keskkonnaseire seaduse (KeSS) §-ga 13. Juhime tähelepanu, et seaduses peab olema sätestatud, milliseid isikuandmeid andmekogus töödeldakse, palun seadust selles osas täiendada. Samuti peab seaduses olema toodud volitusnormi ulatus ehk milliseid küsimusi on seadusandja lubanud määruse tasandil reguleerida. Andmekogu ei asutata määrusega, vaid seadusega ning seega palume eelnõu täiendada ka KeSS § 13 lg 6 muutmisega ja sõnastada lg 6 arvestades konkreetse põhimääruse sisu</p>	Arvestatud	Eelnõud täpsustatud, seiret puudutav osa on sätest eemaldatud. Teemaga tegeletakse edasi peale KAUR-i tellitud vastavasisulise analüüsi valmimist. Seega ei ole ka KeSS muudatus täna endam asjakohane.

	<p>Kavandatava § 14¹ lõikes 8 nähakse ette alus isikuandmete töötlemiseks, kui isikule tuleb teatada õuemaal toimuvast seirest, uuringust ja inventuurist. Samas on lõike 1 kohaselt kinnisasja omanikul ka muudel juhtudel õigus uuringu jms juures olla. Kuidas sel juhul isikut teavitatakse, kui andmete töötlemise alus on ette nähtud kitsalt õuemaal toimuvast teavitamiseks. Leiame, et eelnõu tuleb täiendada, et oleks alus andmete töötlemiseks (kinnisasja omaniku teavitamiseks) ka siis, kui töö tegemine ei toimu vaid kitsalt õuemaal.</p>	Arvestatud	Teavitamise regulatsioon ja sellega seotud isikuandmete töötlemist laiendatud ka väljaspool õuemaad toimuva uuringu ja inventuuri kohta.
	<p>Eelnõu § 1 p 8 (LKS § 14¹ lg 10) HMS § 39 lg 1 sätestab: "Haldusorgan kaasab eksperdi või tunnistaja haldusmenetlusse tema nõusolekul, kui seadus ei näe ette tema menetluses osalemise kohustust.". Seega seire/uuringu tellija ei saa olla automaatselt ekspert HMS § 39 tähenduses, kuna tekib küsimus kaasamisest haldusmenetlusse ja tasustamisest (HMS § 39 lg 4). Lisaks ei saa kedagi lugeda eksperdik, sest eksperdik saab olla spetsiifiliste eriteadmistega isik. Kui eesmärk on tagada kvaliteet ja põhjendatus (seletuskirja lk 9), tuleb seda sättes selgesõnaliselt väljendada. Arusaamatuks jääb samas, kuidas inventuur oma tavapärase tähenduses saab olla põhjendatud – tegemist on millegi allesoleku, arveloleku vms kontrollimine. Palume eelnõu parandada</p>	Arvestatud	Lõige on eelnõust välja jäetud, kuna see teema ei ole seotud sätte regulatsiooni põhieesmärgi – uuringu või inventuuri tegemisest teavitamisega. Teemaga tegeletakse edasi peale KAUR-i tellitud vastvasisulise analüüsi valmimist.

	Eelnõu § 1 p 12 (LKS § 18 ¹) seletuskirjas tuleb täiendada selgitada, milline on loodava § 18 ¹ seos LKS §-ga 18. Samuti tuleb üle vaadata terminite kasutamine – kas defineerida mõiste „loodusväärtus“ või kasutada kehtivas seaduses kasutatavat terminoloogiat. Palume üle vaadata ka institutsioonide pädevuse küsimus ning selgitada, millised on KiK ja KeA rollid.	Selgitatud	Loodusväärtus on juba praegu juba LKS kasutatud termin (§ 8 lg 1 punkt 3, § 9 lg 7 ¹) ja ei ole mitmeti mõistetav. Täpsemalt, millise loodusväärtuse kaitseks lepingut saab sõlmida sätestatakse rakendusaktis. Seletuskirja lisatud mõistete ja institutsioonide pädevuse selgitused ning loodushoiutoetuse ja lepingulise looduskaitse erisuse selgitus. Loodushoiutoetus on suunatud vajaliku töö/tegevuse tegemiseks, lepinguline looduskaitse loodusväärtuse seisundi säilitamiseks ehk tegevuste mittetegemiseks, kasutusõiguse seadmine riigi kasuks.
	Eelnõu § 1 p 14 (LKS § 20 ³ lg 2) – kavandatud § 20 ³ lg 2 annab otsustuspädevuse Keskkonnaameti peadirektorile, samas kui LKS § 20 lg 2 sätestab: "Kinnisasja omandamise ettepaneku tegemise õigus on kinnisasja omanikul, kaitstava loodusobjekti valitsejal või valdkonna eest vastutaval ministril. Kinnisasja omandamise algatamise ning omandamise otsustab valdkonna eest vastutav minister." See loob paralleelse pädevussüsteemi, mis on segadust tekitav. Palume seletuskirjas selgitada, miks kasutusvalduse seadmise otsustamine KeA peadirektori poolt (§ 20 ³ lg 2) erineb kinnisasja omandamise otsustamisest valdkonna eest vastutava ministri poolt (LKS § 20 lg 2).	Selgitatud	Riigikogu menetluses oleva eelnõuga 612 on plaanis muuta paragrahvi 20 lõiget 2 järgmiselt: „Kinnisasja omandamise algatamise ja omandamise otsustab Keskkonnaameti peadirektor.“.

	<p>Eelnõu § 1 p 14 (LKS § 20³ lg 4) – eelnõuga sätestatakse, et juhul, kui kinnisasja koormavad hüpoteegid, tuleb kasutusvaldus seada kinnistusraamatus hüpoteekidest kõrgemale järjekohale. Selleks, et saaksime normi osas hinnangu anda, tuleb seletuskirja täiendada ja selgitada, miks peab kasutusvalduse seadma hüpoteegist kõrgemale järjekohale ning kas selleks on ka vaja hüpoteegipidaja nõusolekut.</p>	Selgitatud	<p>Kinnisasja täitemenetluses müügi korral kehtib põhimõte, mille järgi püsima jäävad sissenõudja nõude või selle tagatiseks oleva õiguse järjekohast eespool ja samal järjekohal olevad kinnistusraamatust nähtuvad õigused, kuid järjekohas tagapool olevad õigused lõpevad (täitemenetluse seadustikus (TMS) § 158 lõiked 1 ja 3. Sama põhimõte kehtib ka pankrotimenetluse korral (pankrotiseaduse § 138 lg 2). See tähendab, et juhul, kui kinnisasi on koormatud hüpoteegiga, mis on kasutusvaldusest eespool, siis hüpoteegi realiseerimisel täitemenetluses kasutusvaldus kustub ning riik jääb metsa kasutusõigusest ilma. Kuigi sel juhul on riigil õigus nõuda kasutusvalduse eest hüvitist, ei pruugi see õigus täite- ja või pankrotimenetluse korral olla reaalselt ellu viidav. Järelikult on kasutusvaldus vältimatult vajalik seada nii, et see oleks kinnisasja koormavatest hüpoteekidest kõrgemal järjekohal. Selleks on vaja kasutusvalduse seadmisel kõrgemal järjekohal olevad hüpoteegid kas kustutada või mutta nende järjekorda. Mõlemal juhul on vajalik hüpoteegipidaja nõusolek.</p>
	<p>Eelnõu § 1 p 22 (LKS § 45¹) tuleb tagada, et inventeerimise kohustus on proportsionaalne ja ei too kaasa ülemäärast koormust kinnistuomanikele. Üle tuleb vaadata eelnõu kooskõla PlanS ja EhS nõuetega, eriti projekteerimistingimuste osas (EhS § 26, § 27). Samuti tuleb täpsustada, millistes olukordades ja millises ulatuses saab kohalik omavalitsus inventeerimise korda kehtestada, arvestades, et looduskaitse on riiklik ülesanne (LKS § 70² lg 1). Eelnõu sõnastuses on puudu menetluslikud tagatised, mis tähendab, et säte peaks sisaldama viiteid menetluslikele tagatistele, näiteks õigusele vaidlustada inventeerimise tulemused või nõuded. Palume eelnõu täpsustada.</p>	Arvestatud	<p>Eelnõud ja seletuskirja korrigeeritud.</p>

	<p>Eelnõu § 1 p 24 (LKS § 57 lg 3¹)</p> <p>Juhime tähelepanu, et põhiseaduse §-st 3 tuleneva olulisuse põhimõtte kohaselt peab kõik olulise otsustama seadusandja (parlament). Avalik-õigusliku kohustuse puhul peaks parlament seega otsustama vähemalt kohustuse olemuse, selle kohustatud subjektid, kohustuse ulatuse jm olulised aspektid. Väide, et juba kehtivast seadusest sai kohustuse tuletada, ei ole piisav, sest kohustus peab olema sõnastatud selgesti ja mõistetavalt. Palume eelnõu täiendada ja näha eelnõus ette tekkiva avalik-õigusliku kohustuse olulised aspektid.</p>	Arvestatud	<p>Tõrjekohustust reguleeriv säte on eelnõust välja jäetud. Jätkame tänase praktikaga ja olemasolevat regulatsiooni hetkel ei muuda. KeA jätkab karuputke tõrjega ja laiemalt võõrliikide tõrje valdkonnas maaomanike teavituse ning nõustamisega.</p>
	<p>Lisaks jääb arusaamatuks ka hävitamiskohustuse sisu. Kehtiv LKS sätestab, et keelatud on lasta loodusesse võõrliikide elusaid isendeid ja istutada või külvata loodusesse võõrtaimeliike. Ilmselt on sõnaga “loodusesse” peetud silmas laiemat ala kui näiteks inimese koduõu või -aed. Seega jääb arusaamatuks, kellele täpselt kohustus laieneks, kas hävitada tuleb vaid enda istutatud, külvatud taimed või kõik seda liiki taimed jne.</p>	Arvestatud	<p>Tõrjekohustust reguleeriv säte on eelnõust välja jäetud. Jätkame tänase praktikaga ja olemasolevat regulatsiooni hetkel ei muuda. KeA jätkab karuputke tõrjega ja laiemalt võõrliikide tõrje valdkonnas maaomanike teavituse ning nõustamisega. Võõrliikidega seonduvat reguleerib LKS ja Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus nr 1143/2014, looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide sissetoomise ja levimise ennetamise ja ohjamise kohta.</p>

	<p>Soovime tähelepanu juhtida ka seletuskirjas olevale väitele: „Kuna võõrliikide kasvatamise keeld kehtis juba varem, ei saa öelda, et tegu oleks uue kohustuse või kuluga.“ See väide on väär - see, et on keeld võõrliike kasvatada, ei tähenda, et varem oli kinnisasja omanikul kohustus neid hävitada.</p>	Arvestatud	<p>Tõrjekohustust reguleeriv säte on eelnõust välja jäetud. Jätkame tänase praktikaga ja olemasolevat regulatsiooni hetkel ei muuda. KeA jätkab karuputke tõrjega ja laiemalt võõrliikide tõrje valdkonnas maaomanike teavituse ning nõustamisega.</p>
	<p>Millise normi alusel jätkab KeA kinnisasja omanike toetamist karuputke võõrliikide tõrjel? Selline toetamine peab ka eelnõust nähtuma. Veelgi enam – määrus, mis kehtestab võõrliikide loetelu, loetleb lisaks karuputkele ka teisi taimi ja ka loomaliike. Tõstatame küsimuse, kas kinnisasja omanik peab hakkama hävitama kõiki võõrliike või ainult karuputket, mida toetab KeA? Kas KeA on valmis toetama ka võõrliigi alla kuuluvate loomade tõrjumist?</p>	Arvestatud	<p>Tõrjekohustust reguleeriv säte on eelnõust välja jäetud. Jätkame tänase praktikaga ja olemasolevat regulatsiooni hetkel ei muuda. KeA jätkab karuputke tõrjega ja laiemalt võõrliikide tõrje valdkonnas maaomanike teavituse ning nõustamisega.</p>
	<p>Seletuskirjas puuduvad näited, kui palju maksab nt signaalvähi või kährikkoera hävitamine, palume seletuskirja täiendada. Kui nt võõrliigi alla kuuluvate loomade hävitamist normiga sätestada ei soovita, siis vajab eelnõu selles osas muutmist</p>	Arvestatud	<p>Tõrjekohustust reguleeriv säte on eelnõust välja jäetud. Jätkame tänase praktikaga ja olemasolevat regulatsiooni hetkel ei muuda. KeA jätkab karuputke tõrjega ja laiemalt võõrliikide tõrje valdkonnas maaomanike teavituse ning nõustamisega. Mõeldud oli võõrtaime liikide puhul täpsustada, mitu korda aastas tõrjet tuleks teha, et taimed hävineksid.</p>

	<p>Vastutuse normidega seotud märkused</p> <p>Eelnõu § 1 p-d 26–41</p> <p>Leiame, et sama teo eest ettenähtud füüsilise ja juriidilise isiku karistused olema üldjuhul samas proportsioonis KarS üldosas ettenähtud sanktsiooniraamiga. See tähendab, et kui füüsilist isikut saab karistada kuni sanktsiooni maksimumiga (300 trahviühikuga), peaks sama teo eest olema võimalik karistada ka juriidilist isikut sanktsiooni maksimumiga (400 000 eurot).</p>	Selgitatud	<p>Tegemist on poliitilise tasandi otsusega, et trahvimäärasid on võrreldes esialgse eelnõuga, kus oli kavas karistusseadustiku kohase maksimaalse võimaliku trahvimäära kehtestamine, oluliselt langetatud. Seletuskirja täpsustatud konkreetsete koosseisude kohaldamise osas.</p>
	<p>Eelnõu § 1 p 27 – kavandatud §-des 71¹, 71², 71⁴ ja 719 nimetatud rikkumiste eest ette nähtud karistuse ülemmäärad on osaliselt vastuolus nende koosseisude raskuse kohta seletuskirjas märgituga</p> <p>Palume eelnõu ja seletuskiri kooskõlla viia</p>	Arvestatud	<p>Seletuskirja täpsustatud konkreetsete koosseisude kohaldamise osas ja viidud vastavusse eelnõuga.</p>
	<p>Eelnõu § 1 p 35 – LKS §-des 74¹⁶⁻¹⁸ ja LKS §-des 74²²⁻²⁴ ettenähtud rikkumiste karistused ei pruugi olla kooskõlas ühiskondliku õiglustunde tagamise eesmärgiga.</p>	Selgitatud	<p>Tegemist on poliitilise tasandi otsusega, et trahvimäärasid on võrreldes esialgse eelnõuga, kus oli kavas karistusseadustiku kohase maksimaalse võimaliku trahvimäära kehtestamine, oluliselt langetatud</p>

	<p>Eelnõu § 1 p 27 – LKS § 71⁶ kohaldamisala vajaks meie hinnangul seletuskirjas täpsustamist. Seletuskirja (lk 18) kohaselt on LKS § 71⁶ vastutusnorm nõuete kohta, mis on sätestatud LKS § 29 lõikes 2 (loodusreservaadis viibimise keeld), § 30 lõike 2 punktis 6 ja § 31 lõike 2 punktis 11 (rahvaürituste korraldamise keelud). Samas ei avata seletuskirjas, kas rahvaürituse korraldamise kohta kehtestatud piirangute all mõeldakse nt: üldist keelupiirangut kaitsealal viibida/rahvaüritust korraldada olukorras, kus selle tegemist ei õigusta ka seaduses ettenähtud erandid – nt LKS § 29 lg 2; Mukri looduskaitseala kaitse-eeskirja § 10 lg 2 p 1, või kaitseala valitseja poolt kehtestatud lisapiiranguid/tingimusi olukorras, kus keegi soovib kaitsealal korraldada rahvaüritust ja asjakohasel juhul selle kaitseala valitsejaga kooskõlastab</p>	Arvestatud	<p>Seletuskirja täpsustatud LKS § 71⁶ kohaldamisala osas ja selgitatud järelevalve praktikat kaitsealal viibimise ja rahvaürituse korraldamisega seotud rikkumiste osas.</p>
	<p>Täiendavalt juhime tähelepanu, et seletuskirjas (lk-l 19) on kaitsealal liikumist ja (rahva)ürituste korraldamist võrreldud üksikisiku ja selles valdkonnas tegutseva ettevõtja perspektiivist. Õiguse rakendamise aspektist tuleks läbi kaaluda ka sellised juhud, kus „väljasõidu ja pikniku rohelistesse“ nt looduskaitsealal korraldab 30-liikmeline suguvõsa ühiselt ilma konkreetse „organisaatorita“. Lisaks: kui sellisel juhul rikutakse LKS § 71⁶ (nt teadmatuses või hoolimatusest), võivad tõusetuda küsimused konkreetse teo täideviijatest/osavõtjatest ning vastutuse ja karistuse proportsionaalsusest, sealhulgas nt: kas vastutatakse? kas astutatakse kaastäideviijatena või mitte; kas igale matkalisele karistuse kohaldamine kuni 300 trahviühiku ulatuses on proportsionaalne (nt juhul, kui</p>	Arvestatud	<p>Seletuskirja täiendatud selgitusega, et kõiki aspekte ei saa eraldi reguleerida ja see pole ka vajalik. Seaduse rakendamisel lähtutakse mõistlikkusest ja järelevalve käigus selgitatakse välja asjaolud. Trahvi määramisel arvestatakse kõiki neid asjaolusid sh teadmatus ja tahtluse aspekti, grupiviisilisust, kaasnevat mõju jms ning vajadusel võib trahvi ka määramata jätta. Väärteomenetluses ei erine tõendamiskoormus ning karistuse põhistamise koormus oluliselt kriminaalmenetluses rakendatavast. See, kuidas kujuneb trahv ja kellele see määratakse sõltubki asjaoludest, mida menetleja hindab kogumis.</p>

	matkalised liikused „hanereas“ ning jalutamisega kahjustatud looduskeskkond seega reeglina väiksem, kui nt „kobaras“ või „ahelikus“ liikumisel)?		
	Palume arvestada ka eelnõu ja seletuskirja failides esitatud normitehniliste märkustega ja märkustega eelnõu seletuskirja kohta.	Arvestatud	Märkustega arvestatud.
Loodushoiu Fond			
	Ettepanek Looduskaitseaduse eelnõu muutmiseks eralooduskaitse põhimõtteid järgivaks Teeme ettepaneku muuta Looduskaitseadust uute paragrahvidega. 2.1. Ettepanek: muuta seaduse eelnõu § 18 ¹ § 18 ¹ . Eralooduskaitseala ja võimaldada sellega vabatahtlikkuse alusel sõlmida kaitse lepinguid nii kaitstavatel (ka Natura aladel) kui väljaspool. Eralooduskaitsealal sõlmitava lepinguga asendataks jäik kaitsekord (haldusakt) paindliku halduslepinguga.	Arvestamata	Riiklikult võetud kohustusi, sealhulgas direktiivi nõuetest ja seadusest tulenevate eesmärkide saavutamist, ei ole võimalik tagada vabatahtlikkuse alusel. Seadusesse lisatav lepingulise looduskaitse võimalus saab olla toetav meede, mis aitab kaasa ohustatud liikide ja elupaikade soodsa seisundi saavutamisele. Kaitstavatele aladele on kehtestatud haldusaktiga kaitsekorrad, mis on ekspertide poolt välja töötatud sellised, et need tagaks ala eesmärgiks olevate väärtuste säilimise, nii palju kui võimalik, on nendes paindlikkusega juba arvestatud.

	<p>Lisada Looduskaitseaduse § 7 (Loodusobjekti kaitse alla võtmise eeldus) uus lõige (3):</p> <p>(3) Eraomandis oleval kinnisasjal on loodusobjekti käesoleva paragrahvi lõike 1 ja lõike 2 alusel kaitse alla võtmise eelduseks, et kaitse alla võtmise menetluse algataja on teinud kinnisasja omanikule ettepaneku sõlmida § 18¹ kohane eralooduskaitseala leping ning kinnisasja omanik on sellest keeldunud.</p>	Arvestamata	<p>Riiklike kohustuste täitmist ei saa tagada vabatahtlikkuse alusel. Seaduse muudatusega antaksegi võimalus uue (või ka juba registrisse kantud) loodusväärtuse, kui seadusest tulenevad kohustused on täidetud, toetava meetmena lepingu alusel nende väärtuste soodsa seisundi saavutamisse panustamist. Direktiivist 92/43/EMÜ tulenevate ja LKSiga riigile sätestatud kaitse meetmete võtmise kohustuste korral (vt nt LKS § 48) peavad need meetmed olema siduvad ja kehtima kolmandate isikute suhtes. Looduse kaitsmine on riigi põhiseadusest tulenev ülesanne ning ühtlasi igaühe kohustus. PS § 5 sätestab, et Eesti loodusvarad ja loodusressursid on rahvuslik rikkus, mida tuleb kasutada säästlikult. Looduskaitseliste piirangute kehtestamist õigustab tugev üldine huvi ja isiku kohustus looduskaitseliste piiranguid taluda on üldjuhul kõrge. Ka Euroopa Kohtu praktikas on selgitatud, et erikaitseala kaitsemeetmete kehtestamisel tuleb tagada esiteks see, et ala kaitseks määratud meetmed oleksid üldkehtivad ning et kaitse alla võtmise otsustamine oleks piisavas ulatuses avalikkusele kättesaadavaks tehtud (vt otsus C-415/01, otsus C-47/23, p-d 114 ja 115). Lepinguline looduskaitse saab olla nendele meetmetele täiendav, kuid mitte asendav meede.</p>
Eesti Maaülikool			
	<p>Palume selgitada, millistel kaalutlustel arvatakse eramaad looduskaitse tõhusa kaitse arvestusest välja ning millistel kaalutlustel ei arvestata teisi olulisi piiranguid, mis loodusressursside kasutust oluliselt piiravad. Teeme ettepaneku arvata 30% sisse ka kõik muud lepingulised ja planeeringutega määratud piirangutega alad.</p>	Selgitatud	<p>Need eramaad, mis kuuluvad riiklike ja KOV tasandi kaitsealade hulka, arvatakse ka 30% arvestusse. Kõik piirangutega sh planeeringutega määratud alad ei kuulu 30% hulka. 30% hulka kuuluvate alade piirangud peavad olema piisavad ehk tagama liikide ja elupaikade tõhusa kaitse.</p> <p>Seadusega antakse volitus Vabariigi Valitsusele määrausega nimetada need alad, mis hakkavad kuuluma 30% arvestusse. Määrust menetletakse ja kooskõlastatakse huvigruppidega eraldiseisvalt.</p>

	<p>Seletuskirjas toodud väide, et lisandumas on „kavandatavaid kaitstavaid alasid 75 000 ha“. Ka see on ebapiisavalt põhjendatud ja tekitab küsimusi, millistele kriteeriumitele need alad praegu vastavad, mille alusel või millisel põhjusel need alad kaitse alla võetakse, millisele analüüsile pindala tugineb. Kas kavandatud alad on seotud „loodusmetsade“ range kaitse alla võtmisega?</p>	Selgitatud	<p>Need on alad, mille kaitse alla võtmine on erinevates menetlusetappides töös, sh mille kaitse alla võtmine on alatatud, esitatud on kaitse alla võtmise ettepanek, eelnõu on avalikustamisel. Kõik alad on kantud EELIS-esse projekteeritavate/kavandatavate alade kihile. Alad ei ole seotud "loodusmetsade" kaitse alla võtmisega.</p>
	<p>Teeme ettepaneku, §4¹ kehtestamine praegusel kujul eelnõust välja jätta kuni on loodud selge teaduslik meetodika, rahvusvahelistele mõistetele vastavad definitsioonid, kvantitatiivsed indikaatorid sh pindala kriteeriumid ning töötada mõiste ja kriteeriumid välja koostöös teadlaste ja sidusrühmadega.</p>	Arvestatud	<p>Kuna loodusmetsade määramise kriteeriumid on täpsustamisel, siis hetkel on loodusmetsade kaitse regulatsioon sh volitusnorm loodusmetsa tunnuste, kriteeriumite ja kaitse korraldamise määrase kehtestamiseks eelnõust välja jäetud. Rahvusvahelised definitsioonid on olemas, need on Euroopa Komisjoni vastavas juhendis ja FAO mõistetes. Praeguste eelduste kohaselt on võimalik määrata kvantitatiivsed indikaatorid, kuivõrd nende osas on teinud ettepanekuid ka teadlased.</p>
	<p>Teeme ettepaneku § 7 lõike 1 muutmise tühistada (kaitse alla võtmise eeldus - „tähtsus ökosüsteemide sidususe tagamisel“)</p>	Arvestamata	<p>Eelduse kriteeriumite täpsustamine iseenesest ei tekita omandiõiguse riivet. Kaitse alla ei hakata võtma "suvalisi" alasid, vaid üksneid neid, mis on hädavajalikuid konkreetse liigi või elupaiga soodsa seisundi saavutamiseks. Kaasnevaid mõjusid sh omandiõiguse riivet analüüsitakse konkreetse loodusobjekti kaitse alla võtmisel. Seletuskirja täiendatud, mida täpsemalt tähendab „ökosüsteemide sidusus“.</p>

	<p>Soovitame lisada eelnõusse järgmise täpsustuse: „Maaparandussüsteemi regulaarseid hoiutöid reguleeritakse maaparandusseaduse ja selle rakendusaktide alusel ning nende teostamiseks ei ole vaja Keskkonnaameti nõusolekut, välja arvatud juhul, kui tööde iseloom ületab Maaparandusseaduse § 44 lg 5 tähenduses määratletud tavapärase hoiutöö ulatuse ja võib tõenäoliselt põhjustada olulist mõju kaitstavale loodusobjektile.“</p>	Arvestamata	<p>Ei toeta, kuna pole selge, mis on nn tavapäratu hoiutöö, kes seda hindab ja mille alusel toimub eristamine; samuti on Keskkonnaametil kogemusi, et formaalselt hoiutööde nime all on tehtud sisuliselt rekonstrueerimist ning ka tavapäraste hoiutöödega on tekitatud olulist negatiivset mõju kaitstavatele objektile, seda ka teadmatusest, et piirkonnas on looduskaitselisi väärtusi, millega peaks hoiutöödel arvestama.</p>
	<p>Punkt 19) § 31 täiendamine lõikega (6). Hoiutööd tulenevad maaparandussüsteemide korrashoiukohustusest ning ei ole seni kaitseesmäärke kahjustanud, mistõttu nende kooskõlastamine ei ole põhjendatud. Samuti ei ole selge, millise pädevuse alusel hindaks Keskkonnaamet, kas seatavad piirangud takistavad maaparandussüsteemide nõuetekohast toimimist. Ilma mõjuhinnaanguteta ei ole uute piirangute kehtestamine põhjendatud.</p>	Selgitatud	<p>Väide, et hoiutöödega ei ole kaitsealuseid loodusobjekte kahjustatud, ei ole korrektne. Praktikas on just reaalselt aset leidnud kahjustused tinginud vajaduse LKSi täiendusi lisada. Keskkonnaamet ei sea kaitsealustel objektidel uusi piiranguid, vaid peab tagama kaitsealuse loodusobjekti kaitse-eesmärgiks seatud väärtuste soodsa seisundi. Selleks annab aluse LKS § 14 lg 3: Kaitstava loodusobjekti valitseja võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tegevuste ja muude tegevuste, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajavad kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekut, kooskõlastamisel kirjalikult seada tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit. Tingimused võivad olla nt ajalised tegevuspiirangud kraavitrasside raieks või sette eemaldamiseks, välja võetud sette paigutamiseks, kraavitrassidel liikumiseks mootorsõidukitega, meetmed hõljumi ja sette allvoolu kandumise vältimiseks. Need ei takista süsteemide toimimist.</p>

	<p>§ 14¹ kujul, millisena see on eelnõusse lisatud lubab sekkuda eraomandisse ilma omaniku nõusolekuta, lubab inventuuri ka õuealal, mis on erakordselt tugev riive, ei taga pädevuspõhist seiret, võib viia ekslike või üksikvaatlustel põhinevate järeldusteni, loob mehhanismi, millega riik saab erametsasid hiljem piirangute alla seada. Seetõttu leiame, et § 14¹ tuleb, kas eelnõust eemaldada või oluliselt ümber töötada, lisades omanikukaitse, pädevusnõuded ning proportsionaalsuse garantiid.</p>	Selgitatud	<p>Täna on looduskaitsetööde sh seire ja uuringu tegemine reguleeritud kaitstavatel aladel. Mõistlik on see reguleerida ka väljaspool, et anda selgus nii maaomanikule kui inventuuri/uuringu tegijale. Ka praegu tehakse uuringugi ja inventuure eramaal ning puudusena on välja toodud, et sellisest tegevusest omanikku ei pea teavitama. LKSi § 14¹ lisamise eesmärgiks on reguleerida uuringust või inventuurist kinnisasja omaniku teavitamist.</p> <p>Looduse kaitsmine on riigi põhiseadusest tulenev ülesanne ning ühtlasi igaühe kohustus. Tegemist on Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) §-st 5 tuleneva riigi ülesande täitmisega kasutada säästlikult rahvuslikku rikkust ning ühtlasi §-st 53 ja § 32 lõike 2 viimasest lausest tuleneva igaühe talumiskohustusega. Selleks, et oleks võimalik elu- ja looduskeskkonda säästa on vajalik välja selgitada loodusväärtuste seisund. Nende loodusväärtuste kaitse planeerimisse kaasatakse ka maaomanikud ja kindlasti arvestatakse õuemaal paiknevate väärtuste korral maaomaniku privaatsuse aspektiga. Piirangud ei tulene uuringust või inventuurist, piirangute seadmiseks on eraldi haldusmenetlus, kus muuhulgas kaalutakse ka piirangute proportsionaalsust.</p>
--	---	------------	--

	<p>Punkt 12) §18¹ lisamine, rakendusakt 4. Mitmed teadusuuringud on leidnud, et riigi kehtestatud looduskaitsepiirangud tekitavad sageli vastuseisu eraomanduses olevate metsade omanike seas, võivad eskaleeruda üleriigilisteks konfliktideks ja on halduslikult sageli koormavamad kui vabatahtlikud looduskaitsemeetmed, mis austavad rohkem eraomanduses olevate metsade omanike õigusi ja on paindlikumad. Uuringud vabatahtlike looduskaitsemeetmete edukuse kohta osutavad vajadusele rakendada samaaegselt mitmekülgeid looduskaitsemeetmeid, et saavutada üha laienevad looduskaitse-eesmärgid, kinnitavad, et vabatahtlikud meetmed on olnud edukad koos kohustuslike meetmetega ja tunnistavad, et turupõhiste meetmete lisandumine loob täiendavaid võimalusi bioloogilise mitmekesisuse kaitse eesmärkide saavutamiseks.</p> <p>Kuna loodusväärtuste loetelu, kasutusõiguse tasu arvutamise alused ja metoodika, lepingu sisu ja sõlmimise kord reguleeritakse tulevikus ministri määrusega, siis puudub sisuline võimalus hinnata esitatud kujul eramaaomanikuga sõlmitava lepingulise suhte toimivust. Siiski on selge, et kasutamata jääb kirjeldatud kujul võimalus eraomaniku enda poolt leitud loodusväärtuste kaitse ilma riikliku sekkumiseta, mis saaks olla täiendav võimalus täita looduskaitse eesmärgid ning maandada eraomandi kasutamise piiramisega kaasnevaid pingeid.</p>	Selgitatud	<p>Riiklikult võetud kohustusi, sealhulgas direktiivi nõuetest ja seadusest tulenevate eesmärkide saavutamist, ei ole võimalik tagada vabatahtlikkuse alusel. Seadusesse lisatav lepingulise looduskaitse võimalus on toetav meede, mis aitab kaasa ohustatud liikide ja elupaikade soodsa seisundi saavutamisele. Eraomanikul on jätkuvalt võimalus leitud loodusväärtuse kaitseks oma algatusel. Selleks annab hea võimaluse ekspertide poolt koostatud nt liikide ja elupaikade tegevuskavad, kus kirjeldatakse milliseid tingimusi need väärtused vajavad ja kuidas seal toimetamine nende säilimist tagavad.</p>
	<p>Et tagada seaduse eesmärkide saavutamine ilma maaomanikke ebaproportsionaalselt koormamata, teeme ettepaneku:</p> <p>1) Sõnastada võõrliikide tõrje kohustus kujul, mis eeldab riigi osalust, mitte üksnes omaniku</p>	Selgitatud	<p>Tõrjekohustust reguleeriv säte on eelnõust välja jäetud. Jätkame tänase praktikaga ja olemasolevat regulatsiooni hetkel ei muuda. KeA jätkab karuputke tõrjega ja laiemalt võõrliikide tõrje valdkonnas maaomanike teavituse ning nõustamisega. LKS § 57 lõige 1 sätestab, et võõrliikide elusate isendite loodusesse laskmine ning võõrtaimeliikide loodusesse</p>

	<p>kohustust.</p> <p>2) Luua mehhanism, mille alusel riik hüvitab võõrliikide tõrjega seotud kulud või finantseerib tõrjet täielikult, kui liigi levik ei ole otseselt omaniku tegevusega seotud.</p> <p>3) Tagada, et kahjuhüvitise määrad rakenduvad üksnes tahtluse või raske hooletuse korral, mitte olukorras, kus omanik ei suuda liigi levikut kontrollida.</p> <p>4) Koostada riiklik võõrliikide tõrje programm, mis tagab tõrje terviklikkuse ja efektiivsuse, mitte killustatud ja juhusliku sekkumise.</p>		<p>istutamine ja külvamine on keelatud, välja arvatud metsaseaduse alusel metsapuudena kasvatada lubatud võõrpuuliikide istutamine ja külvamine. LKS § 57 lõige 5 keelab looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide isendite tehistingimustes kasvatamise ja tehingud nende liikide elusate isenditega, välja arvatud teaduslikult põhjendatud juhtudel Keskkonnaameti loa alusel.</p> <p>Võõrtaimeliikide loodusesse laskmine, istutamine ja külvamine on keelatud LKSi kehtestamisest saadik alates 10.05.2004 ja kasvatamine tehistingimustes on keelatud nende võõrliikide lisamisest keskkonnaministri 07.10.2004 määrusesse nr 126 "Looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri".</p> <p>Lisaks LKSile reguleerib võõrliikidega seonduvat otsekohalduv Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus nr 1143/2014, looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide sissetoomise ja levimise ennetamise ja ohjamise kohta. Määruse 1143/2014 artikli 4 lõike 1 alusel on kehtestatud komisjoni rakendusmäärusega (EL) 2016/1141 liidu jaoks probleemsete looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri. Määrus nr 1143/2014 artikkel 7 lõike 1 punktide b, g ja h kohaselt liidu jaoks probleemseid looduslikku tasakaalu ohustavaid võõrliike ei tohi lubada paljuneda, pidada või kasvatada, sealhulgas suletud tingimustes või keskkonda viia. Seega on keeldude kaudu hõlmatud ka isiku tegevus, sh tegevusetus, mille tulemusel võõrtaimeliik tema kinnisasjal kasvab.</p>
	<p>Punkti 2 alusel kehtestatava määruse §3 punkti 5 sõnastus muuta ja sõnastada järgnevalt:</p> <p>(5) Keskkonnaagentuur kannab andmed Eesti looduse infosüsteemi kahe nädala jooksul andmete saamisest. Eramaal, avalik-õiguslikul maal või riigikaitsemaas sihtotstarbega maal asuva uue loodusmetsa andmed kantakse Eesti looduse infosüsteemi üksnes maaomaniku või riigivara valitseja kirjalikul nõusolekul.</p>	<p>Selgitatud</p>	<p>Kuna loodusmetsade määramise kriteeriumid on täpsustamisel, siis hetkel on loodusmetsade kaitse regulatsioon sh volitusnorm loodusmetsa tunnuste, kriteeriumite ja kaitse korraldamise määruse kehtestamiseks eelnõust välja jäetud.</p>

	<p>Teeme ettepaneku täpsustada punkt 4 sõnastust ja sõnastada see järgnevalt:</p> <p>„(7) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud hüvitusala määramisel peab arendaja saavutama kirjaliku kokkuleppe maaomaniku või -haldajaga.</p>	Arvestatud	Nõustume ettepanekuga, eelnõusse on vastav täiendus lisatud.
	<p>Rakendusmääruse „Loodusmetsa tunnused, kriteeriumid ja kaitse korraldamine“ kavand on sisuliselt ebapiisav, õiguslikult puudulik, EL juhiste vastuolus, ebavõrdne maaomanike kohtlemisel, teadus- ja õppetööd kahjustav, läbipaistmatu ja metoodikata.</p> <p>EMÜ ettepanek on määrus eelnõust eemaldada või koostada see täielikult ümber pärast teaduspõhist ja rahvusvaheliselt kooskõlalist metoodikat.</p>	Arvestatud	Kuna loodusmetsade määramise kriteeriumid on täpsustamisel, siis hetkel on loodusmetsade kaitse regulatsioon sh volitusnorm loodusmetsa tunnuste, kriteeriumite ja kaitse korraldamise määruse kehtestamiseks eelnõust välja jäetud.
	<p>SK - "eelnõukohase seadusega ei võeta kasutusele uusi termineid". Loodusmetsa mõiste sisustamine ning selle määramise kriteeriumite ja indikaatorite nimetamine on uus ning ei põhine teaduslikel uurimustel ja on teadlastega koos sisustamata.</p>	Arvestatud	Kuna loodusmetsade määramise kriteeriumid on täpsustamisel, siis hetkel on loodusmetsade kaitse regulatsioon sh volitusnorm loodusmetsa tunnuste, kriteeriumite ja kaitse korraldamise määruse kehtestamiseks eelnõust välja jäetud.

	SK - "Seadusel puudub oluline sotsiaalne, sh demograafiline mõju, mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele ning regionaalarengule". Siinses punktis on näha, et sihtrühmi ja mõjusid pole analüüsitud, sest välja on toodud vaid positiivsed mõjud, millel puudub sisuline analüüs. Tegelikult pole LKS soovitud muudatuste kohta tehtud sotsiaalmajanduslikku mõjuanalüüsi.	Arvestatud	Mõjude osa seletuskirjas täiendatud.
Eesti Jahimeeste Selts			
	Meie ettepanek on olemasolevate karistuste maksimummäärasid tõsta vastavalt hinnatõusu koefitendile ja muudele indeksitele. Näiteks 3-5 kordne tõus oleks veel kuidagi mõisteta. Vastasel juhul võivad need karistused olla maa MTÜ-dele ja maaettevõtlikele ebamõistlikult suured.	Arvestamata	Rikkumistele maksimum karistumäärade seadmisel tuleb arvestada kooskõla ühiskondliku õiglustunde tagamise eesmärgiga, rikkumise tagajärgede raskuse ja karistuse preventatiivse mõjuga. Rikkumise eest ettenähtud karistused peavad peegeldama adekvaatselt rikkumise raskust ja võimaldama määrata igal juhtumil tõhusa karistuse nii füüsilisele kui ka juriidilisele isikule. Ühe ja sama teo eest ettenähtud füüsilise ja juriidilise isiku karistused peavad olema üldjuhul samas proportsioonis KarS üldosas ettenähtud sanktsiooniraamiga. Trahvi määramisel arvestatakse kõiki asjaolusid sh teadmatuse ja tahtluse aspekti.
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda			

	<p>30% „tõhusa kaitse“ määr ei tohi muutuda jäigaks piiriks, vaid seda peab käsitlema ülempiirina, mitte kohustusena.</p> <p>Tõhusa kaitse sisustamiseks tuleb objektide loetelu sätestada seaduses, mitte Vabariigi Valitsuse määruses.</p>	Arvestamata	<p>Riigikohus on selgitanud (vt RKPJKo 15.06.2021, 5-21-3, p 41), et looduse kaitsmine on riigi põhiseadusest tulenev ülesanne ning ühtlasi igaühe kohustus. PS § 5 sätestab, et Eesti loodusvarad ja loodusressursid on rahvuslik rikkus, mida tuleb kasutada säästlikult. PS § 53 järgi on igaüks kohustatud säästma elu- ja looduskeskkonda ning hüvitama kahju, mis ta on keskkonnale tekitanud.</p> <p>Looduskaitse piirangute kehtestamist õigustab tugev üldine huvi ja isiku kohustus looduskaitse piiranguid taluda on üldjuhul kõrge. Looduskeskkond on pidevas muutumises ja seetõttu võivad muutuda ka looduse kaitsmiseks vajalikud meetmed või nende rakendamise ulatus. Looduse kaitsmisele seadusega ülempiiri seadmine ei oleks kooskõlas põhiseaduse mõttega ja looduskaitse eesmärgiga (vt §-d 1-3). LKSis 30 % "tõhusa kaitse" määr koosmõjus selle tulemuslikkuse järelhindamise kohustusega annavad piisava paindlikuse vajadusel õiguskorras muudatuste tegemiseks.</p> <p>VV-l on pädevus kaitse alla võtmiseks, kaitse korra muutmiseks või kaitse alt välja arvamiseks (LKS § 10 lg 1). Looduskaitse piirangud tulevad kas seadusest või selle alusel kehtestatud õigusaktidest. LKS võimaldab ka seaduses kehtestatud piiranguid leevendada ja seda saabki VV hinnata, kas leevendatud piirangud tagavad tõhusa kaitse või mitte. VV saab hinnata muutuvat õiguskorda ja KliM ettepanekul vajadusel alade loetelus muudatusi teha.</p>
	EPKK ei pea põhjendatuks looduse kaitsmise mõiste kehtestamist eelnõus väljapakutud kujul	Arvestatud	Kuna looduse kaitsmise määramise kriteeriumid on täpsustamisel, siis hetkel on looduse kaitsmise regulatsioon sh volitusnorm looduse kaitsmise tunnuste, kriteeriumide ja kaitse korraldamise määrase kehtestamiseks eelnõust välja jäetud.
	Sätestada seadusega maaomaniku personaalne teavitamise kohustus sõltumata maa sihtotstarbest või kõlvikust.	Arvestatud	Täiendame eelnõud, et KeA saadab automatiseeritud teavituse kõikidele maaomanikele sõltumata maa sihtotstarbest või kõlvikust.

	Põllumajandustootjate jaoks on oluline, et poollooduslike koosluste hooldamise nõuded ja toetussüsteemid oleksid selgelt kooskõlastatud ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) meetmetega. Tuleb tagada, et toetuste tingimused ja halduskoormus ei muutuks ebamõistlikult keerukaks.	Selgitatud	Nõustume. Looduskaitseseaduse muudatustega me ei kujunda põllumajandusmeetmeid. Looduskaitseseaduses täiendatakse poollooduslike kooslustega seonduvaid sätteid, et tagada poollooduslike koosluste säilimine.
	Seaduses peab selgelt sätestama, et maaparanduse piirangud ei takistaks maaparandussüsteemide nõuetekohast toimimist ka väljaspool kaitstavaid alasid.	Arvestatud	§ 31 lõikega 6 antakse võimalus piiranguvööndis kaitse-eeskirjaga reguleerida maaparandussüsteemide hoiutöid ja rekonstrueerimist. Sättesse on lisatud ka tingimus, et nimetatud piirangud ei tohi takistada maaparandussüsteemi nõuetekohast toimimist väljaspool kaitstavat loodusobjekti.
	Maaparanduse mõju looduskaitsele väärtustele tuleb hinnata juhtumipõhiselt ning kaitse-eeskirja koostamisel tagada sisuline koostöö Maa- ja Ruumiameti ning Põllumajandus- ja Toidumajanduse ja Toiduametiga	Arvestatud	Oleme sellega nõus ja praktikas ka järgitakse. Kõik projektid ja kavandatud tegevused vaadatakse läbi kohapõhistest kaalutlustest lähtuvalt. Kaitse-eeskirjade puhul kaasatakse EISI vahendusel MKMi, sealtnaud ka maaparanduse eest vastutavat nüüdset MaRu maaparanduse osakonda (endine PTA).
	Ei pea õiguspäraseks ega põhjendatuks panna maaomanikele seaduslikku kohustust võõrliikide hävitamiseks olukorras, kus nende levik ei ole omaniku tegevuse tagajärg.	Selgitatud	Tõrjekohustust reguleeriv säte on eelnõust välja jäetud. Jätkame tänase praktikaga ja olemasolevat regulatsiooni hetkel ei muuda. KeA jätkab karuputke tõrjega ja laiemalt võõrliikide tõrje valdkonnas maaomanike teavituse ning nõustamisega. Selgitame, et juba kehtiva õiguse kohaselt on võõrliigi kasvatamise keelu kaudu omanikul kohustus oma kinnistul looduse tasakaalu ohustavat võõrtaimeliiki oma kinnisasjal hävitada. LKS § 57 lõige 1 sätestab, et võõrliikide elusate isendite loodusesse laskmine ning võõrtaimeliikide loodusesse istutamine ja külvamine on keelatud, välja arvatud metsaseaduse alusel metsapuudena kasvatada lubatud võõrpuuliikide istutamine ja külvamine. LKS § 57 lõige 5 keelab looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide isendite tehistingimustes kasvatamise ja tehingud nende liikide elusate

			<p>isenditega, välja arvatud teaduslikult põhjendatud juhtudel Keskkonnaameti loa alusel. Võõrtaimeliikide loodusesse laskmine, istutamine ja külvamine on keelatud LKSi kehtestamisest saadik alates 10.05.2004 ja kasvatamine tehistingimustes on keelatud nende võõrliikide lisamisest keskkonnaministri 07.10.2004 määrusesse nr 126 "Looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri".</p> <p>Lisaks LKSile reguleerib võõrliikidega seonduvat otsekohalduv Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus nr 1143/2014, looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide sissetoomise ja levimise ennetamise ja ohjamise kohta. Määruse 1143/2014 artikli 4 lõike 1 alusel on kehtestatud komisjoni rakendusmäärusega (EL) 2016/1141 liidu jaoks probleemsete looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri. Määrus nr 1143/2014 artikkel 7 lõike 1 punktide b, g ja h kohaselt liidu jaoks probleemseid looduslikku tasakaalu ohustavaid võõrliike ei tohi lubada paljuneda, pidada või kasvatada, sealhulgas suletud tingimustes või keskkonda viia. Seega on keeldudega hõlmatud ka isiku tegevus, sh tegevusetus, mille tulemusel võõrtaimeliik tema kinnisasjal kasvab.</p>
	<p>Ei nõustu trahvimäärade mitmekordse suurendamisega, kuna see ei ole proportsioonis maaomanike ja eriti maapiirkondade elanike sissetulekutega ning peegeldab riigi looduskaitsepoliitika ebajärjekindlust.</p>	Selgitatud	<p>Trahvimäärasid tõstetakse eelkõige just juriidilistel isikutel ehk viiakse need vastavusse rikkumise iseloomu ja füüsilisele isikule ette nähtud karistusemäärade ja karistusemäärade vahel. Eelkõige tõstetakse seni LKSis kehtiv ebaproportsionaalsus. Eelnõukohased karistusemäärad on kooskõlas kehtivate karistusemäärade ja KarSi §-s 47. Trahvimäärasid on võrreldes esialgse eelnõuga, kus oli kavas karistuseadustiku kohase maksimaalse võimaliku trahvimäära kehtestamine, oluliselt langetatud. Trahvimäärade ja keskkonnakahju määrade muutmine tugineb KeA asjakohastele andmetele, analüüsidele ja põhjendustele. Trahvi määramisel arvestatakse kõiki asjaolusid sh teadmatuse ja tahtluse aspekti. Seletuskirjas on selgitatud tahtluse mõistet ja selle arvestamist järelevalves. Oleme nõus ja tegelema sellega igapäevaselt, et tagada, et looduses liikudes oleksid reeglid ja kaitsepiirangud selgelt märgistatud ja mõistetavad, et maaomanikud ja kodanikud saaksid neid arvestada, ega tahtmatult rikkuda.</p>

	Toetame ka kasutusvalduse seadmise võimalus riiklikult kaitstavale loodusobjektile, kuid siin on samuti vaja rohkem paindlikkust. Lepingute kestus tuleks määratleda põhimõttel „kuni 99 aastat“, mis jätaks osapooltele võimaluse arvestada looduse, majandustegevuse ja riiklike prioriteetide muutumisega ajas.	Selgitatud	Käesoleva eelnõuga on kavandatud just pikaajalise meetme loomine, makstes isikule kogu metsa väärtuse, kasutades olemasolevat metoodikat, mis on kehtestatud VV 09.03.2023 määrusega nr 22 "Kinnisasja erakorralise hindamise kord". Kasutusvaldus on alternatiivne hüvitusmeede kinnisasja riigi poolt omandamisele, kasutusvalduse lõpetamine on võimalik ka enne 99 aasta möödumist mõlema osapoole nõusolekul. Lühemaajalise meetme rakendamine eeldab uue metoodika väljatöötamist, mis võib osutuda väga keeruliseks ja aeganõudvaks.
	Ettepanek, et enne eelnõu edasist menetlemist viiakse läbi põhjalik sotsiaalmajanduslik mõjuanalüüs ning täiendatakse seletuskirja vastavalt selle tulemustele	Arvestatud	Seletuskirja mõjude osa täiendatud.
	Ettepanek täiendada looduskaitseseaduse §-i 58 lõikega (2 ⁷) järgmises sõnastuses: „Jahiuluki loodusesse laskmisel ei kohalda käesoleva seaduse §-is 49 sätestatud tingimused. Tingimused vabastamiseks kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.“	Arvestamata	Ei toeta. Tehiskeskkonnas olevate liikide loodusesse laskmist tuleks võimalusel üldse vältida. Esiteks pole need isendid pärast pikka "vangistust" võimelised enam looduses hakkama saama. Kui aga tegemist on ulukite taasaastustamisega, siis ilmselgelt peab selline tegevus toimuma tegevuskava alusel. Kuna regulatsioon hetkel on piisav, ei näe ka põhust, miks peaks minister veel eraldi määrusega seda protsessi reguleerima.
Eesti Kaubandus- Tööstuskoda			

	<p>Teeme ettepaneku eelnõu § 1 p 24 sellisel kujul eelnõust välja jätta ning palume maaomanikele mitte seada kohustust võõrliikide tõrjeks. Juhul kui kohustus jääb maaomaniku kanda, tuleb selle kohustuse osas viia läbi ka täielik mõjuanalüüs, et selgitada välja mõjude ulatus.</p>	<p>Selgitatud</p>	<p>Tõrjekohustust reguleeriv säte on eelnõust välja jäetud. Jätkame tänase praktikaga ja olemasolevat regulatsiooni hetkel ei muuda. KeA jätkab karuputke tõrjega ja laiemalt võõrliikide tõrje valdkonnas maaomanike teavituse ning nõustamisega. Selgitame, et juba kehtiva õiguse kohaselt on võõrliigi kasvatamise keelu kaudu omanikul kohustus oma kinnistul looduse tasakaalu ohustavat võõrtaimeliiki oma kinnisasjal hävitada. LKS § 57 lõige 1 sätestab, et võõrliikide elusate isendite loodusesse laskmine ning võõrtaimeliikide loodusesse istutamine ja külvamine on keelatud, välja arvatud metsaseaduse alusel metsapuudena kasvatada lubatud võõrpuuliikide istutamine ja külvamine. LKS § 57 lõige 5 keelab looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide isendite tehistingimustes kasvatamise ja tehingud nende liikide elusate isenditega, välja arvatud teaduslikult põhjendatud juhtudel Keskkonnaameti loa alusel. Võõrtaimeliikide loodusesse laskmine, istutamine ja külvamine on keelatud LKS-i kehtestamisest saadik alates 10.05.2004 ja kasvatamine tehistingimustes on keelatud nende võõrliikide lisamisest keskkonnaministri 07.10.2004 määrusesse nr 126 "Looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri".</p> <p>Lisaks LKS-ile reguleerib võõrliikidega seonduvat otsekohalduv Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus nr 1143/2014, looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide sissetoomise ja levimise ennetamise ja ohjamise kohta. Määruse 1143/2014 artikli 4 lõike 1 alusel on kehtestatud komisjoni rakendusmäärusega (EL) 2016/1141 liidu jaoks probleemsete looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri. Määrus nr 1143/2014 artikkel 7 lõike 1 punktide b, g ja h kohaselt liidu jaoks probleemseid looduslikku tasakaalu ohustavaid võõrliike ei tohi lubada paljuneda, pidada või kasvatada, sealhulgas suletud tingimustes või keskkonda viia. Seega on keeldudega hõlmatud ka isiku tegevus, sh tegevusetus, mille tulemusel võõrtaimeliik tema kinnisasjal kasvab.</p>
--	--	-------------------	--

	Palume rakendusakti kavandis täpsustada loodusmetsa kriteeriumid ja tingimused, et oleks võimalik mõista ja hinnata, keda ning millises ulatuses hakkavad muudatused puudutama. Samuti palume täiendada eelnõu mõjuanalüüsi osas, kuidas loodusmetsade defineerimine mõjutab erinevaid Eesti ettevõtlusvaldkondi	Selgitatud	Kuna loodusmetsade määramise kriteeriumid on täpsustamisel, siis hetkel on loodusmetsade kaitse regulatsioon sh volitusnorm loodusmetsa tunnuste, kriteeriumite ja kaitse korraldamise määruse kehtestamiseks eelnõust välja jäetud.
	Teeme ettepaneku eemaldada eelnõu § 1 p-st 3 viide esteetilisest väärtusele. Samuti palume muuta sättes „tähtsus ökosüsteemide sidususe tagamisel“ sõnastusega „tõendatud tähtsus ökosüsteemide sidususe tagamisel“, mis välistab igasuguse subjektiivse kaitse alla võtmise.	Arvestamata	Esteetiline väärtust ei ole kunagi üksinda loodusobjekti kaitse alla võtmise eelduseks, see on lisandväärtus maastikukaitsealade korral. Konkreetse ala kaitse alla võtmisel analüüsitakse ja tõendatakse, et need ökoloogilist sidusust tagavad alad on hädavajalikuid konkreetse liigi või elupaiga soodsa seisundi saavutamiseks. Kaitse alla võtmise otsuses eeldusele tuginemine peab olema tõendatud (HMS § 6 uurimis põhimõtte).
	Teeme ettepaneku, et eelnõu § 1 p-7 sõnastust võiks muuta nii, et Keskkonnaameti loal oleks niite jätmise lubatud.	Selgitatud	Niite mahajätmist reguleeriv säte eelnõust eemaldatud. Kaaluda uue rahastusperioodi 2028+ ettevalmistamisel pindalapõhiste toetuste loomisel arvesse võtta looduskaitse nõudeid sh arvestada pärandniidu tegevuskavaga, mille juures on ka elupaigatüübipõhised hooldamisjuhised.
	Teeme ettepaneku muuta eelnõu § 1 p-s 8 sätestatud looduskaitse seadust § 14 ¹ lg-t 3 nii, et riikliku inventuuri, seire ja uuringu kavandamisest teavitamine oleks maaomaniku suhtes automatiseeritud, vältimaks maaomanikule tekkivat suurt halduskoormust.	Arvestatud	Täiendame eelnõud, et KeA saadab automatiseeritud teavituse kõikidele maaomanikele sõltumata maa sihtotstarbest või kõlvikust.
Lahemaa Maaomani ke Liit			
	Kes on erapooletult analüüsinud looduskaitse seaduse ja metsaseaduse muutmise seaduse eelnõusid põhiseadusele vastavuse osas? Palume see analüüs meile esitada.	Selgitatud	Seletuskirjas on vastavate sätete juures muuhulgas käsitletud ka vastavust põhiseadusele.

	punkt 8 - § 14 ¹ (3). Teave kavandatud seire kohta tuleb saata maaomanikele, mitte, et inimesed peaksid hakkama teavet ise otsima mingi asutuse kodulehe pealt või riigihankest (sellele on ka viidanud õiguskantsler).	Arvestatud	Täiendame eelnõud, et KeA saadab automatiseeritud teavituse kõikidele maaomanikele sõltumata maa sihtotstarbest või kõlvikust.
	Punktid 17 ja 18 - § 30 (2) punktist 7 ja § 31 (2) punktist 13 tuleb välja jätta sõnad „mullaharimine, puittaimestiku istutamine“, sest tegemist on põhiseadusvastase sõnastusega. Igal inimesel peab olema õigus kasutada oma maad põlluharimiseks ja puittaimede kasvatamiseks.	Arvestamata	Kui kaitstava ala kaitse-eesmärgiks on seatud poollooduslik kooslus või liik, mille elupaigaks on poollooduslik kooslus, siis nende koosluste hävitamist või kahjustamist põhjustav tegevusi tuleb vältida. Antud juhul ei ole tegemist uue regulatsiooniga, vaid õigusselguse huvides toome sättes välja näiteid, mida mõeldakse poolloodusliku koosluste hävitamiseks või kahjustamiseks. Omandiõigus ei ole piiramatu õigus. Põhiseaduse § 32 lõike 2 kolmas lause näeb omanikule ette talumiskohustuse, keelates kasutada omandit üldiste huvide vastaselt. Looduse kaitsmine on avalikes huvides.
Eesti Metsa- ja Puidutööst use Liit			
	Ettepanek 1: sõnastada LKS § 2 lõige 3 järgmiselt: „(3) Käesoleva seaduse § 1 ja käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud eesmärkide saavutamiseks tagatakse maismaal 30 protsendi ja merel 30 protsendi ulatuses tõhus kaitse. Rangelt kaitstavate alade osakaal ei ületa 10% maismaast, sh eraldi arvestatuna metsamaast, ega merest.“	Arvestamata	Piirmäära kehtestamine loodskaitstes ülempiirina on vastuolus PS-ga ja rahvusvaheliste kohustustega. Looduse kaitsmine on riigi põhiseadusest tulenev ülesanne, mille tagamiseks peab riik valima kõige tõhusamad meetmed. Looduskeskkond on pidevas muutumises ja seetõttu võivad muutuda ka looduse kaitsmiseks vajalikud meetmed või nende rakendamise ulatus. Kaitsekorra ranguse vajadus sõltub loodusväärtusest ja seega ei ole võimalik 30% seas sellele eraldi piiri ette seada.

	<p>Ettepanek 2: sõnastada Eelnõu seletuskirja lk 1, lõigu 1 esimene lause järgmiselt:</p> <p>„Tõhusa kaitse all mõeldakse kaitsealade, hoiualade, püsielupaikade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitse alla võtmist, ranna- ja kalda kaitset (va tiheasustusalad), lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade kaitset, vääriselupaikade kaitset riigi- ja eramaal, loodusdirektiivi I lisa elupaikade ning loodus- ja põlismetsade kaitset riigi- ja eramaal, I ja II kategooria liikide kaitset looduskaitseaduse § 55 lõike 7 kohase isendikaitse sätete alusel ning hüvitus- ja leevendusala kaitset. Ka oluliste majanduspiirangutega rohevõrgustiku alad tuleb lugeda tõhusalt kaitstud aladeks.</p>	Arvestamata	<p>Seaduses sätestatakse 30% kaitse põhimõtte. Kõik piirangutega sh planeeringutega määratud rohevõrgustiku alad ei kuulu 30% hulka. 30% hulka kuuluvate alade piirangud peavad olema piisavad ehk tagama liikide ja elupaikade tõhusa kaitse. Seadusega antakse volitus Vabariigi Valitsusele määrusega nimetada need alad, mis hakkavad kuuluma 30% arvestusse. Määrust menetletakse ja kooskõlastatakse huvigruppidega eraldiseisvalt.</p>
	<p>Jätta eelnõu § 1 p 5) ja rakendusakt 2 (Energeetika- ja Keskkonnaministri määrus „Loodusmetsa tunnused, kriteeriumid ja kaitse korraldamine“) kavand eelnõust välja .</p> <p>Loodusmetsade kaitse regulatsiooni kehtestamist tuleks kaaluda uuesti alles siis, kui loodusmetsade määramise kriteeriumid on teaduslikult põhjendatud, muudatuste mõjud sotsiaal- majanduslikult hinnatud ning huvigrupid on saanud võimaluse oma arvamust avaldada.</p>	Arvestatud	<p>Kuna loodusmetsade määramise kriteeriumid on täpsustamisel, siis hetkel on loodusmetsade kaitse regulatsioon sh volitusnorm loodusmetsa tunnuste, kriteeriumite ja kaitse korraldamise määruse kehtestamiseks eelnõust välja jäetud.</p>

	Jätta välja §7 lõikest 1 sõnaühend „ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus.“	Arvestamata	Esteetiline ja ajaloolis-kultuuriline väärtus ei ole kunagi üksinda loodusobjekti kaitse alla võtmise eelduseks, see on lisandväärtus maastikukaitsealade korral. Samuti ei võeta seaduses olevate kaitse alla võtmise eelduste alusel automaatselt alasid kaitse alla. Konkreetse ala kaitse alla võtmisel analüüsitakse ja tõendatakse nende alade vastavus eeldustele ehk kaitse põhjendatus, eriti analüüsitakse seda, kes alad on hädavajalikuid konkreetse liigi või elupaiga soodsa seisundi saavutamiseks.
	Täiendada seletuskirja selgitades, millise paragrahviga on § 8 ¹ näol tegemist ning miks seda kehtivast LKS-ist ei nähtu.	Selgitatud	Seletuskirjas on selle kohta selgitus juba olemas: Eelnõu on seotud Riigikogu menetluses oleva looduskaitse seaduse, jahiseaduse ja riigivaraseaduse muutmise seadus eelnõuga (612 SE). Eelnõuga täiendatakse § 8 ¹ , mis lisatakse eelnõu 612 SE järgi.
	Sõnastada Eelnõu § 1 p 8) kavandatava § 14 ¹ lg 10 järgmiselt: „(10) Inventuuri, seire või uuringu aruanne on haldusmenetluse seaduse § 39 tähenduses eksperdi arvamus, mis peab miinimumnõudena olema jälgitav, põhjendatud ja erapooletu.“	Selgitatud	Lõige on eelnõust välja jäetud, kuna see teema ei ole seotud sätte regulatsiooni põhieesmärgi – uuringu või inventuuri tegemisest teavitamisega. Teemaga tegeletakse edasi peale KAUR-i tellitud vastavasisulise analüüsi valmimist.

	Jätta eelnõu punktid 78)–87) ja 100) praegusel kujul eelnõust välja ning määrata juriidilise isiku trahvimäärad ja keskkonnakahju miinimum- ja maksimummäärad, tuginedes asjakohastele andmetele, analüüsidele ja põhjendustele.	Arvestamata	Selgitame, et vastutuse peatükis on ajakohastatud juriidilise isiku trahvimäärasid, füüsilise isiku määrasid eelnõuga ei suurendata. Rikkumistele karistumäärade seadmisel tuleb arvestada kooskõla ühiskondliku õiglustunde tagamise eesmärgiga, rikkumise tagajärgede raskuse ja karistuse preventiivse mõjuga. Rikkumise eest ettenähtud karistused peavad peegeldama adekvaatselt rikkumise raskust ja võimaldama määrata igal juhtumil tõhusa karistuse nii füüsilisele kui ka juriidilisele isikule. Ühe ja sama teo eest ettenähtud füüsilise ja juriidilise isiku karistused peavad olema üldjuhul samas proportsioonis KarS üldosas ettenähtud sanktsiooniraamiga. Juriidilise isiku trahvimäärasid on võrreldes esialgse eelnõuga, kus tõesti oli kavas karistusseadustiku kohase maksimaalse võimaliku trahvimäära kehtestamine, oluliselt langetatud. Trahvimäärade muutmine tugineb KeA asjakohastele andmetele, analüüsidele ja põhjendustele. Trahvi määramisel arvestatakse kõiki asjaolusid sh teadmatuse ja tahtluse aspekti.
	Muuta § 55 lõiget 6 ¹ ja täiendada seda punktiga 3 järgmiselt: § 55. Isendi surmamine, kahjustamine ja häirimine (6 ¹) Keelatud on looduslikult esinevate lindude: 3) Looduslikult esinevate lindude pesade ja munade tahtlikuks hävitamiseks ja kahjustamiseks või pesade kõrvaldamiseks ei loeta tavapäraselt metsamajandamist, põllumajandust, transporti ja turismindust.	Arvestamata	See säte võtab Eesti õigusesse üle EL linnudirektiivi, mis ei võimalda teha toodud erandeid. Laiemalt vaadatakse linnukaitse sätteid üle ja tehakse vajadusel täiendused peale pesitsusrahu teemalise Riigikohtu lahendi saabumist.
Eesti Keskonn amõju Hindajate Ühingu			
	Kuna ökosüsteemide sidususe tagamine on üks kaitse alla võtmise eeldustest, siis mõiste vajab seletuskirjas kindlasti laiemat defineerimist	Arvestatud	Seletuskirjas selgitust täiendanud, et ökosüsteemide sidusus tähendab elupaikade, liikide populatsioonide ja nende vaheliste ökoloogiliste protsesside toimivat ühendatust.

	<p>Sellist paragrahvi (§ 8¹) looduskaitseseaduses ei ole, sh puudub paragrahvi § 8¹ lõikes 1 nimetatud hüvitusala käsitus. Looduskaitseseaduses ja selle muutmise eelnõus on sätestamata/reguleerimata hüvitusala määramise vajadus, protsess ja põhimõtted.</p> <p>Muuhulgas jääb selgusetuks, kas konkreetsete aladel valikul tuleb saavutada kokkulepe või ka nt hüvitatava ala ulatuse määramisel tuleb saavutada kokkulepe.</p> <p>Võiks olla ka reguleeritud, mis juhtub siis, kui eksperdid ja maaomanik/-haldaja kokkulepet ei saavuta (kas siis kuni selleni jõudmiseni ei saa kavandatud tegevust ellu viia?).</p>	Selgitatud	<p>Seletuskirjas on selle kohta selgitus, et eelnõu on seotud Riigikogu menetluses oleva looduskaitseseaduse muutmise seadus eelnõuga (612 SE) ja et eelnõuga täiendatakse § 8¹, mis lisatakse eelnõu 612 SE järgi. Kokkulepe tuleb saavutada nii hüvitusalade ulatuse kui ka seal kehtestatavate piirangute osas. Kui kokkulepet ei saavutata, siis ei saa tegevusi ellu viia. Seletuskirja on selles osas täiendatud.</p>
	<p>paragrahvi 9 lõige 10¹ muudatus (KOV alade kaitse alla võtmine)</p> <p>Jääb selgusetuks, kuidas riiklike eesmärkide täitmist kohaliku omavalitsuse tasandil Klimaministeerium täpselt hindab. Kohaliku tasandi kaitse alla võetavate alade eesmärgid ja skoop on hoopis teised, kui riiklikel kaitsealadel.</p>	Selgitatud	<p>KOV alade skoop erineb riiklikult kaitstavate loodusobjektide omast ja seetõttu on loodusvarade kasutuse, sh looduse kaitsmise, seisukohast oluline riigi huvide arvestamine KOV kaitstava loodusobjekti kaitse alla võtmisel. Kehtiva sätte kohaselt on riigi huvidest käsitletud KliM valdkondadest üksnes maavarad, kuid riigi huvi loodusvarade kasutamisel, sh kaitsmisel, on laiem.</p>

	<p>Kas Kliimaministeeriumi eesmärk on hoida kaitstavate alade pindala suures plaanis konstantsena (st 30% maismaast ja merest kaitse all ja mitte seda ületada)? Palume selles osas seletuskirja täiendada.</p>	Selgitatud	<p>Eesmärk on hoida kaitstava ala pind 30% (+/- 1%) piires. Seletuskirja selles osas täiendatud. Sealjuures näiteks oluliste sh julgeolekukriitiliste projektide elluviimise viivituse vältimiseks on kavas sätestada/rakendada 30% reeglit paindlikult ehk hoida ja vajadusel kasutada seal sisalduvat puhvrit. Arvestades järelhindamise kohustust (eelnõusse lisatud pärast kooskõlastusringi) saab vajadusel KliM teha ettepanekud regulatsiooni muutmiseks. Lisatakse rakendussäte, mille kohaselt Kliimaministeerium analüüsib hiljemalt 2031. aasta 1. jaanuariks looduse kaitsmiseks maismaal 30 protsendi ja merel 30 protsendi ulatuses tõhusa kaitse seadmise eesmärgi tulemuslikkust. Kui maismaa või mere tõhusaks kaitseks seatud osakaal on kuni üks protsent väiksem või suurem, esitab Kliimaministeerium vajadusel ettepanekud regulatsiooni muutmiseks.</p>
	<p>Ilmselt vajab muutmist ka looduskaitseaduse § 18 lg 5, mille kohaselt on toetuse maksmise aluseks leping töövõtja ja loodusobjekti valitseja vahel. Eeldame, et kui poollooduslik kooslus on väljaspool kaitseala, siis nõ loodusobjekti valitsejat ju pole, sest loodusobjekti valitseja on eelduslikult seotud ainult kaitse all olevate aladega.</p>	Selgitatud	<p>Loodushoiu toetuse regulatsiooni laiendav säte on eelnõus välja jäetud. Täna on piiratud vahendite tõttu mõistlik keskenduda siiski üksnes kaitstavatele aladele.</p>
	<p>Loodusväärtuse kaitseks lepingu sõlmimise regulatsiooniga tekib dubleeriv süsteem looduskaitseaduse ja metsaseaduse (mis sätestab vääriselupaiga ja selle kaitse) vahel. Enamik vääriselupaiku vastab tõenäoliselt looduskaitseaduse muudatusega ette nähtud loodusmetsade tunnustele või sisaldavad loodusväärtusi, mille kaitseks saaks lepingut sõlmida. Teeme ettepaneku see süsteem vääriselupaikade süsteemiga ühildada, mitte tekitada uut andmekihti ja -baasi uue loodusväärtuse näol.</p>	Arvestamata	<p>Dubleerivat süsteemi ei teki, kuna väärtused, mille kaitseks lepingud sõlmitakse, on erinevad ja väärtustest lähtuvalt võib ka kaitsekord olla erinev.</p>

	Lisaks jääb arusaamatuks, mis kihil need kirjeldatud loodusväärtused (väljaspool kaitstavat loodusobjekti asuva Eesti looduse infosüsteemi kantud loodusväärtused) EELIS-es asuvad? Kas ainult § 4 ¹ mõistes defineeritud loodusmetsad või hõlmavad need ka mingeid muid loodusväärtusi. Palume täpsustada.	Selgitatud	Loodusväärtuste loetelu, mille kaitseks lepinguid saab sõlmida, kinnitatakse ministri määrusega, mis menetletakse sh kaasatakse huvirühmasid eraldiseisvalt. Esialgu on plaanis loetellu lisada II kategooria liikide elupaigad ja Natura elupaigatüübid.
	Teeme ettepaneku täiendada seaduse eelnõu seletuskirja infoga, millised ootused on seaduse loojal ranna ja kalda kaitsekorralduskava koostamisele,	Arvestatud	Ranna ja kalda kaitsekorralduskava koostamise eesmärkide ja põhimõtete osa seletuskirjas vastavalt täiendatud.
	Palume üle vaadata ja täpsustada, mida eesmärgiks seatud 30% hõlmab. Kas ka loodusmetsad? Kuna II kategooria taime-, seene- ja samblike kasvukohtade kaitse tagatakse 50% teadaolevate kasvu- ja leiukohtade kaitse alla võtmisega, mistõttu kõikide kasvu- ja leiukohtade esinemist ei ole korrektne arvestusse hõlmata.	Selgitatud	30% hulka arvatakse kõik II kat taime-, seene- ja samblike kasvukohad, mitte ainult need, mis on kaitse alla võetud (LKS kohaselt vähemalt 50%), kuna ka kõikides teistes kasvukohtades rakendub LKS kohane isendikaitse. Loodusmetsade regulatsioon sh kuulumine 30% arvestusse otsustatakse peale kriteeriumite ja kaitse korralduse kehtestamist.
	Palume seletuskirjas või seaduse eelnõus täpsustada, kuidas on mõeldud korraldada rangelt vähemalt kolmandiku kaitsealade, sh kõiki veel alles olevate loodus- ja põlismetsade kaitse.	Selgitatud	Hetkel on loodusmetsade säte eelnõus välja võetud, aga peale kriteeriumite põhimõttelist kokkuleppimist on kavas LKS lisada uus regulatsioon väärtuslike loodusmetsade kaitseks sh loodusmetsa definitsioon ja volitus valdkonna eest vastutavale ministrile kehtestada loodusmetsa kriteeriumid ning kaitse korraldamise täpsem kord.
	Palume täiendada rakendusakti 2. Loodusmetsa tunnused, kriteeriumid ja kaitse korraldamine	Selgitatud	Kuna loodusmetsade määramise kriteeriumid on täpsustamisel, siis hetkel on loodusmetsade kaitse regulatsioon sh volitusnorm loodusmetsa tunnuste, kriteeriumite ja kaitse korraldamise määruse kehtestamiseks eelnõust välja jäetud.

Eraisik M.P.			
	Kuivõrd riik ei ole suutnud asjakohaselt korraldada kaitset juba olemasolevatel kaitstavatel loodusobjektidel, on põhjendamatu riikliku kaitse alla võtta täiendavaid alasid.	Selgitatud	Riik tegeleb pidevalt ka olemasolevate alade kaitse tõhustamisega. Täiendavaid alasid võetakse kaitse alla eelkõige riigimaadel. Samaaegselt kaalutakse ka väärtuse kaotanud alade kaitse alt välja arvamist.
	LKS-i tänane kehtiv redaktsioon paragrahvi 8 ¹ ei sisalda, mistõttu ei ole võimalik seda ka täiendada. See muudatussäte tuleb üle vaadata ja täiendada. Täiendamisel tuleb saata norm uuesti kooskõlastamisele.	Selgitatud	Seletuskirjas on selle kohta selgitus, et eelnõu on seotud Riigikogu menetluses oleva looduskaitseseaduse muutmise seadus eelnõuga (612 SE) ja et eelnõuga täiendatakse § 8 ¹ , mis lisatakse eelnõu 612 SE järgi.
	Ehitusseadustiku § 3 lg 1 kohaselt ehitised on hoone või rajatis. Eelnõu sõnastuse kohaselt on iga kaitsealal asuva ehitise hooldamiseks vajalik kaitseala valitseja nõusolek. Eelnõu seletuskirjast võib lugeda, et ehitiste hooldustöödega seotud hoiutöödena peetakse silmas eelkõige teekraavide ja truupide setetest puhastamist. Hetkel sätestatud sõnastus on eksitav ja vajab kindlasti täpsustamist, et silmas peetakse siiski maaparandusega ja teedega seotud rajatisi.	Arvestatud	Seaduse muudatuse sõnastust on täpsustatud ja sõnastatud järgmiselt "hooldada maaparandussüsteemi ehitisi või teha maaparandushoiutöid, mille käigus eemaldatakse setet mehhaniseeritult või muudetakse veerežiimi".
	Kõik maaomanikud, sõltumata seire, uuringu või inventuuri tegemise asukohast peavad saama isiklikult Keskkonnaameti või Keskkonnaagentuuri käest info seire, uuringu või inventuuri tegemise kohta ning töö läbiviija kontaktandmed, et soovi korral saada LKS § 14 ¹ lg 2 ettenähtud õiguse kasutamiseks töö läbiviijalt täpsemat info tööde teostamise kohta	Arvestatud	Eelnõud täiendatud, et KeA saadab automatiseeritud teavituse kõikidele maaomanikele sõltumata maa sihtotstarbest või kõlvikust.
	LKS § 15 muutmisel on põhjendatud sõna „tagama“ asendada sõnaga „võimaldama“. Säte tuleb jätta laiendamata kohaliku omavalitsuse looduobjektidele.	Arvestamata	Ei pea põhjendatuks kehtivat sõnastust (tagama) muuta. Ka KOV kaitstav loodusobjekt võetakse kaitse alla avalikes huvides, et võimaldada (kohalikel) inimestel virgestustegevusi ja looduses viibimist. Kaitse alla võtmisel kaasatakse puudutatud isikud menetlusse.

	<p>Puudub igasugune vajadus asuda kaitsekorralduskavasid koostama väljaspool kaitsealasid paiknevate veekogude ranna ja kalda kaitse korraldamiseks.</p> <p>Täielikult on jäetud hindamata, mis on uue mahuka dokumendi koostamise praktika algaugamisega seotud majanduskulud, nii riigile aga ka puudutatud isikutele. Hetkel näib, et käib ettevalmistus ametnikele ja erinevatele keskkonnauuringutega tegelevatele ettevõtetele täiendavat tööpõllu loomiseks</p>	Selgitatud	<p>Ranna ja kalda kaitse kava koostamine on võimalus, mitte kohustus ja selle koostamisele eelneb kaasnevate mõjude sh KeA ja KOV töökoormuse analüüs.</p>
	<p>Kuidas informeeritakse maaomanikku, et osa tema kaitstaval loodusobjektis asuvast kinnistust loetakse poollooduslikuks koosluseks? Arvestades kavandatavaid rangeid sanktsioone peab olema omanik ülitäpselt informeeritud tema maal paiknevatest kitsendustest.</p> <p>Kas ja kuidas hüvitatakse omanikule maakasutuse muutusest tulenevad kahjud, kui poollooduslikuks koosluseks loetaval maal on põlluharimine ajutiselt lõppenud ja soovatakse taas jätkata põlluharimist, kuid Keskkonnaamet seda enam ei luba?</p> <p>Mis ajahetkest loetakse poolloodulik kooslus lõppenuks?</p> <p>Kas ja millal hakatakse muutma ja täpsustama ka kaitse-eeskirju?</p>	Selgitatud	<p>KeA teavitab maaomanikke kahel korral. Esmalt siis, kui tema maale inventuur planeeritakse. Tellitavaid inventuure saab avalikult vaadata ka MARU kaardirakenduses „loodusväärtuste inventuurid“ (X-GIS 2.0 [inventuurid]). Kui inventuuri tulemusena loodusväärtuste andmeid on vaja muuta (lisatakse uued leiud, elupaikade piire muudetakse, andmete arhiveerimine), siis ka sellest teavitatakse pärast muudatuste tegemist. Mõlemal juhul saadetakse kirjad rahvastikuregistris olevale e-meili aadressile.</p> <p>Poollooduslike koosluste hooldamine on osa põllumajandustegevusest - loomade karjatamine heinavarumine. Poollooduslike koosluste hooldamist toetab riik läbi ühise põllumajanduspoliitika meetmete - sh põhisissetulekutoetus ja pärandniidu hooldamistoetus. Lisaks kompenseerib riik poollooduslike koosluste taastamise.</p>
	<p>Võõrliikide tõrje väljaspool elamumaad ja õueala peab jääma riigi vastutusalaks. Kui riigil on huvi võõrliike - mille kasvamine ei sõltu omanikust - tõrjuda, peab ta seda tegema oma kuludega.</p> <p>Võõrliikide tõrjet puudutav ainus omaniku kohustus saab olla, mitte takistada võõrliigi tõrjet.</p>	Arvestatud	<p>Tõrjekohustust reguleeriv säte on eelnõust välja jäetud. Jätkame tänase praktikaga ja olemasolevat regulatsiooni hetkel ei muuda. KeA jätkab karuputke tõrjega ja laiemalt võõrliikide tõrje valdkonnas maaomanike teavituse ning nõustamisega. Selgitame, et juba kehtiva õiguse kohaselt on võõrliigi kasvatamise keelu kaudu omanikul kohustus oma kinnistul looduse tasakaalu ohustavat võõrtaimeliiki oma kinnisasjal hävitada. LKS § 57 lõige 1 sätestab, et võõrliikide elusate isendite loodusesse laskmine ning võõrtaimeliikide loodusesse istutamine ja külvamine on keelatud, välja arvatud metsaseaduse alusel metsapuudena kasvatada</p>

			<p>lubatud võõrpuuliikide istutamine ja külvamine. LKS § 57 lõige 5 keelab looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide isendite tehistingimustes kasvatamise ja tehingud nende liikide elusate isenditega, välja arvatud teaduslikult põhjendatud juhtudel Keskkonnaameti loa alusel. Võõrtaimeliikide loodusesse laskmine, istutamine ja külvamine on keelatud LKSi kehtestamisest saadik alates 10.05.2004 ja kasvatamine tehistingimustes on keelatud nende võõrliikide lisamisest keskkonnaministri 07.10.2004 määrusesse nr 126 "Looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri".</p> <p>Lisaks LKSile reguleerib võõrliikidega seonduvat otskohalduv Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus nr 1143/2014, looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide sissetoomise ja levimise ennetamise ja ohjamise kohta. Määruse 1143/2014 artikli 4 lõike 1 alusel on kehtestatud komisjoni rakendusmäärusega (EL) 2016/1141 liidu jaoks probleemsete looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri. Määrus nr 1143/2014 artikkel 7 lõike 1 punktide b, g ja h kohaselt liidu jaoks probleemseid looduslikku tasakaalu ohustavaid võõrliike ei tohi lubada paljuneda, pidada või kasvatada, sealhulgas suletud tingimustes või keskkonda viia. Seega on keeldudega hõlmatud ka isiku tegevus, sh tegevusetus, mille tulemusel võõrtaimeliik tema kinnisasjal kasvab.</p>
	<p>Trahvimäärade tõus võrreldes kehtivate määradega on nii kõrge, et vajab ilmselgelt suuremat vastutussätete põhjendamist. Tahtluse defineerimine läbi KarS §-i 16 on ebaõige. KarS § 1 lg 1 ütleb, et karistusseadustiku üldosa sätteid kohaldatakse sama seadustiku eriosas ja muudes seadustes sätestatud sümteguhude eest karistamiseks. KarS § 16 sätestatud tahtluse definitiooni kohaldada ei saa.</p>	Osaliselt arvestatud	<p>Juriidilise isiku trahvimäärade tõstmise osa seletuskirjas täiendatud. Sealjuures juriidilise isiku trahvimäärasid on võrreldes esialgse eelnõuga, kus oli kavas karistusseadustiku kohase maksimaalse võimaliku trahvimäära kehtestamine, oluliselt langetatud. Füüsilise isiku trahvimäärasid ei muudeta.</p> <p>Ei pea vajalikuks tahtluse mõistet eraldi sisustada. LKS raames lähtutakse KarS defineeritud tahtluse mõistest, EL õiguse osas Euroopa Kohtu praktikast.</p>

	Lindude häirimist käsitlev LKS 55 lg 61 lõike 2 on ise vigane ja sätestab viite isegi normile, mis enam ei kehti. Esmalt tuleks parandada ja selgitada norm, mille rikkumisega võib kaasneda väärtemenetlus ja trahv	Arvestatud	Eksliku viite sätestest välja jätmine on kavandatud juba Riigikogu menetluses olevas LKS eelnõus SE612.
	Äärmiselt ranged trahvid on ette nähtud kaitstaval loodusobjektidel puittaimestiku istutamise nõuete rikkumise eest. Puittaimestiku istutamine ei ole kaitstaval loodusobjektidel keelatud. Tuleb igal juhul täpsustada, mis on ja mis õigusaktist tulenevad kaitstaval loodusobjektidel puittaimestiku istutamise nõuded	Selgitatud	Trahvi määramisel arvestatakse eelkõige rikkumise õiguslikku alust, samuti kõiki teisi asjaolusid sh rikkumise iseloomu ja ulatust, samuti teadmatuse ja tahtluse aspekti. See, kuidas kujuneb trahv ja kellele see määratakse sõltubki asjaoludest, mida menetleja hindab kogumis.
Foreko			
	Ettepanek 1 : sõnastada LKS § 2 lg 3 järgmiselt: „(3) Käesoleva seaduse §-s 1 ja käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud eesmärkide saavutamiseks tagatakse maismaal 30 protsendi ja merel 30 protsendi ulatuses tõhus kaitse. Seejuures ei ületa rangelt kaitstavate alade osakaal 10% maismaast, sh eraldi arvestatuna metsamaast, ega merest.“	Arvestamata	Piirmäära kehtestamine looduskaitstes ülempiirina on vastuolus PS-ga ja rahvusvaheliste kohustustega. Looduse kaitsmine on riigi põhiseadusest tulenev ülesanne, mille tagamiseks peab riik valima kõige tõhusamad meetmed. Looduskeskkond on pidevas muutumises ja seetõttu võivad muutuda ka looduse kaitsmiseks vajalikud meetmed või nende rakendamise ulatus. Kaitsekorra ranguse vajadus sõltub loodusväärtusest ja seega ei ole võimalik 30% seas sellele eraldi piiri ette seada.

	<p>Ettepanek 2: sõnastada seletuskirja lk 1 lõigu 1 esimene lause järgmiselt: „Tõhusa kaitse all mõeldakse kaitsealade, hoiualade, püsielupaikade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitse alla võtmist, ranna- ja kalda kaitset (sh veekaitse-ehituskeelu ja piiranguvöönd, va tiheasustusalad), lõhe, jõforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade kaitset, vääriselupaikade kaitset riigi- ja eramaal, loodusdirektiivi I lisa elupaikade ning loodus- ja põlismetsade kaitset riigi- ja eramaal, I ja II kategooria liikide kaitset looduskaitseaduse § 55 lõike 7 kohase isendikaitse sätete alusel, hüvitus- ja leevendusala kaitset, eramaal asuvate loodusväärtuste lepingulist kaitset, karstialade kaitset, oluliste muinsuskaitsete piirangutega alade kaitset ning oluliste majanduspiirangutega rohevõrgustiku alade kaitset.“</p>	Arvestamata	<p>Seaduses sätestatakse 30% kaitse põhimõtte. Kõik piirangutega sh planeeringutega määratud rohevõrgustiku alad, karstialad jms ei kuulu 30% hulka. 30% hulka kuuluvate alade piirangud peavad olema piisavad ehk tagama liikide ja elupaikade tõhusa kaitse. Seadusega antakse volitus Vabariigi Valitsusele määrusega nimetada need alad, mis hakkavad kuuluma 30% arvestusse. Määrust menetletakse ja kooskõlastatakse huvigruppidega eraldiseisvalt.</p>
	<p>Ettepanek: Jätta eelnõu § 1 p 5) ja rakendusakt 2 (Energeetika- ja Keskkonnaministri määrus „Loodusmetsa tunnused, kriteeriumid ja kaitse korraldamine“) kavand eelnõust välja .</p>	Arvestatud	<p>Kuna loodusmetsade määramise kriteeriumid on täpsustamisel, siis hetkel on loodusmetsade kaitse regulatsioon sh volitusnorm loodusmetsa tunnuste, kriteeriumite ja kaitse korraldamise määruse kehtestamiseks eelnõust välja jäetud.</p>
	<p>Ettepanek: Täiendada seletuskirja selgitada, millise paragrahviga on § 8¹ näol tegemist ning miks seda kehtivast LKS-ist ei nähtu.</p>	Selgitatud	<p>Seletuskirjas on selle kohta selgitus, et eelnõu on seotud Riigikogu menetluses oleva looduskaitseaduse muutmise seadus eelnõuga (612 SE) ja et eelnõuga täiendatakse § 8¹, mis lisatakse eelnõu 612 SE järgi.</p>
	<p>Ettepanek 1: Enne eelnõu § 1 punkti 7) kehtestamist lahendada MaaParS § 47 lg-s 11 ja kavandatava LKS § 14 lg 1 p-st 13 tulenevate kohustuste vaheline konflikt maaomaniku jaoks.</p>	Selgitatud	<p>MPS hoiutööde kooskõlastamise kohustus ei tähenda automaatselt vastuolu maaomaniku kohustuste ja looduskaitsete piirangute vahel. Kaitseala valitseja arvestab maaparandussüsteemide toimimise vajadusega ja valitseja poolt seatud tingimused ei tähenda, et maaomanik ei saaks hoiutöid teha. Valitseja kooskõlastuse raames saab välistada vastuolu.</p>

	<p>Ettepanek 2:</p> <p>1) jätta LKS § 14 lg 1 p 13 eelnõust välja või</p> <p>2) alternatiivselt sõnastada eelnõu LKS § 14 lg 1 p 13 järgmiselt: „13) teha selliseid maaparandussüsteemi uuendustöid, mille käigus eemaldatakse setet mehhaniseeritult või muudetakse veerežiimi.“</p>	Arvestamata	<p>Ei toeta kumbagi ettepanekut, kuna kooskõlastamise nõue lisati just seepärast LKSi, et ka hooldustööde (väiksema sette eemaldamise mahuga kui uuendamise puhul) on praktikas kahjustatud kaitsealuseid loodusväärtusi, hoiutööde nime all on tehtud sisuliselt rekonstrueerimist, mis vajab juba praegu kaitseala valitseja kooskõlastust ja ehitusluba. Et vältida kõigi hoiutööde kooskõlastamise vajadust, sätestatakse kooskõlastamise vajadus vaid mehhaniseeritud tegevuste puhul või juhul, kui muudetakse veerežiimi.</p>
	<p>Ettepanek: Sõnastada eelnõu § 1 p 8) kavandatava § 14¹ lg 10 järgmiselt: „(10) Inventuuri, seire või uuringu aruanne on haldusmenetluse seaduse § 39 tähenduses eksperdi arvamus ja peab miinimumnõudena olema jälgitav, põhjendatud ja erapooletu.“</p>	Arvestatud	<p>Lõige on eelnõust välja jäetud, kuna see teema ei ole seotud sätte regulatsiooni põhieesmärgi – uuringu või inventuuri tegemisest teavitamisega. Teemaga tegeletakse edasi peale KAUR-i tellitud vastavasisulise analüüsi valmimist.</p>

	<p>Ettepanek: sõnastada kavandatava § 18¹ lõikeid 1, 3, 5 ja 6 järgmiselt:</p> <p>„(1) Eramaal asuva loodusväärtuse kaitseks võib kinnisasja omanikuga sõlmida notariaalse lepingu (edaspidi leping), mille alusel koormatakse kinnisasi isikliku kasutusõigusega riigi kasuks. Lepingu saab sõlmida väljaspool kaitstavat loodusobjekti asuva Eesti looduse infosüsteemi kantud loodusväärtuse kaitseks.“</p> <p>„(3) Kinnisasja omanik tagab loodusväärtuse säilimiseks lepingus ettenähtud kohustuste täitmise.“</p> <p>„(5) Loodusväärtusega kinnisasja omandiõiguse üleminekul lähevad omandajale üle kõik lepingust kinnisasja omanikule tulenevad õigused ja kohustused. Omandajal ei ole ühe aasta jooksul alates omandi üleminekust õigust lepingu ennetähtaegseks lõpetamiseks.“</p> <p>„(6) Lepinguga seatud kitsendustega põhjustatud kahju ja hooldamise kulu hüvitis (edaspidi loodusväärtuse kasutusõiguse tasu) makstakse kinnisasja omanikule riigi kasuks isikliku kasutusõigusega koormamise perioodil iga-aastaste võrdsete maksetena, mis on indekseeritud /nt tarbijahinna hindeksiga vms/.“</p>	<p>Arvestatud osaliselt</p>	<p>Lõigete 1, 3, 5 muudatused on keelelised, osaliselt arvestatud. Lõike 6 ettepanek arvestamata, kuna tasu arvutamise alused kehtestatakse ministri määrusega, selle raames saame arvestada sh indekseerimise ettepanekut.</p>
--	---	-----------------------------	---

	<p>Ettepanek: sõnastada kavandatava § 20³ lõige 3 järgmiselt:</p> <p>„(3) Kasutusvalduse seadmisel on tasu suuruse aluseks kinnisasjal kasvava metsa väärtus, lähtudes käesoleva seaduse § 20 lõike 3 alusel sätestatud meetodikast. Tasu makstakse välja ühekordselt kasutusvalduse seadmisel. Juhul, kui kinnisasja omanik rikub kasutusvalduse tingimusi või lõpetab kasutusvalduse ennetähtaegselt, on riigil õigus nõuda kinnisasja omanikult talle makstud tasu terves ulatuses tagastamist ning lisaks leppetrahvi maksimaalselt määras, mis vastab 10 protsendile tasust.“</p>	Selgitatud	<p>Vastavalt asjaõigusseaduse § 212 lõikele 1 võib kasutusvalduse lõpetada kasutusvaldaja ja omaniku kokkuleppel. Seega kinnisasja omanik ei saa ühepoolselt lõpetada kasutusvaldust, vaid ainult riigiga kokkuleppel. Leppetrahvi suurus, mis on kindel protsent tasust, tagab võrdse kohtlemise.</p>
	<p>Ettepanek:</p> <p>1) jätta § 1 p 19 eelnõust välja või</p> <p>2) alternatiivselt sõnastada LKS § 31 kavandatav lõige 6 järgmiselt:</p> <p>„(6) Kui piiranguvööndis olemasolevate maaparandussüsteemide rekonstrueerimis- või uuendustööd võivad kahjustada kaitse-eesmärgi saavutamist, võib kaitse-eeskirjaga seada nendeks tingimusi või need tegevused keelata, kui nimetatud piirangud ei takista maaparandussüsteemi nõuetekohast toimimist väljaspool kaitstavat loodusobjekti.“</p>	Arvestamata	<p>Hoiutööde kooskõlastamise kohustus ei tähenda automaatselt vastuolu maaomaniku kohustuste ja looduskaitseliste piirangute vahel. Kaitseala valitseja arvestab maaparandussüsteemide toimimise vajadusega ja valitseja poolt seatud tingimused ei tähenda, et maaomanik ei saaks hoiutöid teha. Reguleerimise vajaduse otsus tehakse iga ala puhul kaitse-eeskirja koostamise käigus. Teatud juhtudel võib ka hooldamisega kaasneda mõju ala eesmärgiks olevatele väärtustele.</p>

	<p>Ettepanek: Jätta eelnõu punktid 26) - 35) ja 48) praegusel kujul eelnõust välja ning määrata juriidilise isiku trahvimäärad ja keskkonnakahju miinimum- ja maksimummäärad tuginedes asjakohastele andmetele, analüüsidele ja põhjendustele.</p>	Arvestamata	<p>Vastutussätete muutmisega, sh karistusmäärade tõstmisega viiakse need proportsionaalseks rikkumise iseloomu ja füüsilisele isikule ette nähtud karistusmääraga. Likvideeritakse seni LKSiS kehtiv ebaproportsionaalsus füüsiliste ja juriidiliste isikute karistusmäärade vahel, millele on korduvalt juhtunud tähelepanu ka JDM. Eelnõukohased karistusmäärad on kooskõlas kehtivate karistusmääradega KarSi §-s 47. Trahvimäärasid on võrreldes esialgse eelnõuga, kus oli kavas karistusseadustiku kohase maksimaalse võimaliku trahvimäära kehtestamine, oluliselt langetatud. Trahvimäärade ja keskkonnakahju määrade muutmise tugineb KeA asjakohastele andmetele, analüüsidele ja põhjendustele. Trahvi määramisel arvestatakse kõiki asjaolusid sh teadmatuse ja tahtluse aspekti.</p>
	<p>Ettepanek: Lisada seletuskirja selgitused I kaitsekategooria selgroogse loomaliigi isendi kahjustamise eest ette nähtud hüvitise määra tõstmise põhjendatuse ja vajalikkuse kohta või tõsta hüvitisemäära 3500 euro asemel 1000 euronis isendi kohta. Nii oleks see proportsioonis I kaitsekategooria loomaliigi isendi hävitamise eest ettenähtud hüvitise tõstmise määraga (s.o 5 korda).</p>	Arvestatud	<p>I kaitsekategooria liigi isendi kahjustamise eest ette nähtud hüvitise piirmäärade tõstmise põhjendatus ja vajalikkus on toodud seletuskirjas lk 28-29. Täpsed määrad kehtestatakse vastava VV määrusega, mille ettevalmistamisel analüüsitakse, tutvustatakse ja kooskõlastatakse määrade kehtestamist eraldiseisvalt.</p>

	<p>Rakendusakti kavand: Energeetika- ja Keskkonnaministri määrus „Loodusväärtuste loetelu, loodusväärtuste kaitseks... Ettepanek 1: Lisada § 2 loodusväärtuste loetelusse III kategooria liikide elupaigad. Ettepanek 2: 1) jätta rakendusakti kavandi § 3 lg-st 8 välja lause „Loodusväärtuse omandi üleminekul ei ole omandajal õigus lõpetada lepingut ennetähtaegselt ühe aasta jooksul omandamisest arvates.“ või 2) alternatiivselt jätta vastav säte välja eelnõu § 18¹ lg-st 5 ning sõnastada rakendusakti kavandi § 3 lg 8 teine lause järgmiselt: „Omandajal ei ole ühe aasta jooksul alates omandi üleminekust õigust lepingu ennetähtaegselt lõpetamiseks.“</p>	Selgitatud	Määrus on ettevalmistamisel ja ettepanekute põhjendatust analüüsitakse eelnõu koostamise käigus. Määrust menetletakse ja kooskõlastatakse huvigruppidega eraldiseisvalt.
	Luua kaitstavat looduse üksikobjekti sisaldava või kaitstaval loodusobjektis asuva kinnisasja vahetamise regulatsioon.	Arvestamata	KliM ei toeta ettepanekut. Kinnisasja vahetamise regulatsiooni taastamist ei kavandata eelnõuga.
	Sätetada põhimõte, et eraomandis olevatele kinnisasjadele looduskaitsepiirangute seadmine hüvitatakse maaomanikule õiglaselt ja koheselt ning kehtestada piirangute hüvitamise regulatsioon.	Arvestamata	Riik on hinnanud, millised kaitstavate alade regulatsioonid on maaomanikule ebaproportsionaalselt piiravad ning näinud looduskaitsepiirangute seaduses ette maa omandamise riigile ja maamaksusoodustused. Lisaks on riik vabatahtlikuna kehtestatud piirangutega maadele metsatoetuste süsteem.
	Sätetada põhimõte, mis sätestab lubatavad tegevused püsielupaikades. Silmas on peetud neid püsielupaikadeid, mis tekivad automaatselt kaitseala liigi avastamisel, näiteks merikotka pesapuu ja seda ümbritseva ala 200 meetri raadiuses. Nendes elupaikades tuleb lubada kõik metsamajandamise tegevused ja uuendusraie väljaspool elupaigas viibimise ajalist piirangut.	Arvestamata	Üldine põhimõte on, et piiranguna loetakse üles tegevused, mis on keelatud. Tegevused, mis pole keelatud, on lubatud. Lubatud tegevuste loetelu eraldi välja tuua ei ole seetõttu asjakohane. Automaatringi püsielupaikades on sihtkaitsevööndi kaitsekord, kus on majandustegevus keelatud. Seetõttu ei saa seal lubada ettepanekukohast metsamajandamist.

Eesti Omanike Keskliit			
	<p>Punkt 8. § 14¹. Riiklik seire, uuring ja inventuur</p> <p>Lõige 1 Lisas lõppu lause. Juhul kui kinnisasi on tähistatud või piiratud, esitatakse töötõend või tellitud töö leping ja andmed, millises haldusmenetluses keskkonnateavet kogutakse kinnisasja omanikule enne kinnistul tööde läbi viibimist või kinnistu läbimist.</p> <p>Lõige 3 sõnastada järgnevalt: „(3) Teave kavandatud riikliku seire, uuringu või inventuuri kohta avaldatakse selle asutuse kodulehel, kes töö on kavandanud või tellinud ja selles informeeritakse maaomanikku 15 päeva jooksul.“</p> <p>Lõige 5 jätta ära lõik „Kui riigi kavandatud või tellitud seire, uuring või inventuur tehakse õuemaal, teatab“ ja sõnastada lõige: „(5) Asjaomane asutus või töö tegija teatab kinnisasja omanikule täpse toimumise aja ning tähtaja, mis aja jooksul kinnisasja omanik saab anda teada soovist viibida seire, inventuuri või uuringu tegemisel ning lisab teatele käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud teabe või viite sellele. Kinnisasja valdaja peab võimaldama juurdepääsu õuealale toimingute tegemise ajaks. Kinnisasja valdajal on õigus küsida selgitusi ja teha ettepanekuid ja esitada vastuväiteid seire, uuringu või inventuuri kohta.“</p> <p>Lõige 6 jätta ära viide lõikele 5 ja sõnasta järgnevalt: „(6) Käesoleva paragrahvis sätestatud juhul saadab asutus, kes töö on kavandanud või tellinud, või töö tegija teate elektrooniliselt füüsilisest isikust kinnisasja omanikule, kellel on Eesti teabeväravas registreeritud või rahvastikuregistrisse kantud e-posti aadress</p>	Osaliselt arvestatud	Paragrahvi 14 ¹ sätete sõnastusi on muudetud ja täiendatud. KeA saadab automatiseeritud teavituse kõikidele maaomanikele sõltumata maa sihtotstarbest või kõlvikus tüübist.

	<p>vastavale e-posti aadressile ning juriidilisele isikule äriregistrisse kantud e-posti aadressile. Muul juhul saadetakse teade lihtkirjaga isiku rahvastikuregistrisse kantud aadressile.“</p> <p>Lõige 8 jätta ära õuemaal ja sõnastada lõige: „Inventuuri, uuringu või seire läbiviimiseks ja sellest kinnisasja omaniku teavitamiseks on vaja töödelda järgmisi isikuandmeid: ...,”</p> <p>Lõige 10 lisada lause: „Kinnisasja omaniku poolt esitatud vaide korral vaiet läbi vaatav haldusorgan lähtub haldusmenetluse seadusest“.</p>		
--	--	--	--

	Punkt 17 Lisada lause lõppu „pinnase kahjustamine poollooduslike koosluste hooldus- või taastamistöodel.“	Selgitatud	Antud ettepanek on reguleeritud looduskaitseaduse koosluste üleselt - § 77 lg 3 p 2, loodusobjektile tekitatakse kahju, kui kaitstava loodusobjekti piires kahjustatakse ebaseaduslikult pinnast.
	Punktid 24, 30, 43, 46, 48 käsitlevad võõrliikidega seonduvat sh tuuakse ära väga karmid karistused. Kahetsusväärset käsitletakse riiki, mis on kõige suuremat maaomanik, võrdselt väikemaaomanikuga, kusjuures sanktsioone riigi osas rakendada ei ole võimalik. Tihti on võõrliikide (näiteks karuputke liigid, verev lemmmalts) leviku põhjuseks just riigimaadel kasvavad taimed. Teeme ettepaneku, et eelnõu käsitleks riigi rolli selles küsimuses oluliselt põhjalikumalt ja näitaks ära, kuidas ja kelle suhtes rakendatakse sanktsioone, kui riik võõrliikide ohjamisega toime ei tule.	Selgitatud	<p>Tõrjekohustust reguleeriv säte on eelnõust välja jäetud. Jätkame tänase praktikaga ja olemasolevat regulatsiooni hetkel ei muuda. KeA jätkab karuputke tõrjega ja laiemalt võõrliikide tõrje valdkonnas maaomanike teavituse ning nõustamisega.</p> <p>Trahvi määramisel arvestatakse kõiki asjaolusid sh rikkumise iseloomu ja ulatust, samuti teadmatuse ja tahtluse aspekti ning vajadusel võib trahvi ka määramata jätta. See, kuidas kujuneb trahv ja kellele see määratakse sõltubki asjaoludest, mida menetleja hindab kogumis.</p> <p>Selgitame, et juba kehtiva õiguse kohaselt on võõrliigi kasvatamise keelu kaudu omanikul kohustus oma kinnistul looduse tasakaalu ohustavat võõrtaimeliiki oma kinnisasjal hävitada. LKS § 57 lõige 1 sätestab, et võõrliikide elusate isendite loodusesse laskmine ning võõrtaimeliikide loodusesse istutamine ja külvamine on keelatud, välja arvatud metsaseaduse alusel metsapuudena kasvatada lubatud võõrpuuliikide istutamine ja külvamine. LKS § 57 lõige 5 keelab looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide isendite tehistingimustes kasvatamise ja tehingud nende liikide elusate isenditega, välja arvatud teaduslikult põhjendatud juhtudel Keskkonnaameti loa alusel.</p> <p>Võõrtaimeliikide loodusesse laskmine, istutamine ja külvamine on keelatud LKSi kehtestamisest saadik alates 10.05.2004 ja kasvatamine tehistingimustes on keelatud nende võõrliikide lisamisest keskkonnaministri 07.10.2004 määrusesse nr 126 "Looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri".</p> <p>Lisaks LKSile reguleerib võõrliikidega seonduvat otsekohalduv Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus nr 1143/2014, looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide sissetoomise ja levimise ennetamise ja ohjamise kohta. Määruse 1143/2014 artikli 4 lõike 1 alusel on kehtestatud komisjoni rakendusmäärusega (EL) 2016/1141 liidu jaoks probleemsete looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri. Määrus nr 1143/2014 artikkel 7 lõike 1 punktide b, g ja h kohaselt liidu</p>

			<p>jaoks probleemseid looduslikku tasakaalu ohustavaid võõrliike ei tohi lubada paljuneda, pidada või kasvatada, sealhulgas suletud tingimustes või keskkonda viia. Seega on keeldudega hõlmatud ka isiku tegevus, sh tegevusetus, mille tulemusel võõrtaimeliik tema kinnisasjal kasvab.</p>
	<p>Eelnõu jätkuvalt ei käsitle tänase looduskaitse ühte kõige suuremat probleemi, piirangute kohest ja õiglast hüvitamist. Teeme ettepaneku paragrahv 20 sõnastada ümber niimoodi, et kaitstavat loodusobjekti sisaldava kinnisasja omandamisel rakendatakse kinnisasja avalikes huvides omandamise seadust ja hüvitamise aeg (sh maa võõrandamine, kui maaomanik seda soovib) ei tohi olla pikem kui 28 kuud (aeg, mis on ette nähtud haldusakti andmise menetluse peatamiseks kuni loodusobjekti kaitse alla võtmise otsuse tegemiseni).</p>	Arvestamata	<p>Maade omandamine KAHOSE alusel ja LKS alusel on erinevad. KAHOSE alusel omandamisel muutub maakasutus, riigil on neid maid vaja. Looduskaitsepiirangutega maad aga ei pea kuuluma riigile, mida on kinnitanud ka Riigikohus ehk nende võõrandamine on vabatahtlik. LKS alusel maade riigile omandamine toimub järjekorra alusel ja selleks ettenähtud eelarve piires, seega ei saa kindlat tähtaega seadusse panna. Küll aga saab tuua välja, et avalduse esitamisest kuni riigile omandamiseni kulub praegu keskmiselt 1,5-2 aastat.</p>
ELVL			
	<p>Võõrliikide tõrje kohustus on ressurssidega katmata riiklik sundülesanne</p>	Arvestatud	<p>Tõrjekohustust reguleeriv säte on eelnõust välja jäetud. Jätkame tänase praktikaga ja olemasolevat regulatsiooni hetkel ei muuda. KeA jätkab karuputke tõrjega ja laiemalt võõrliikide tõrje valdkonnas maaomanike teavituse ning nõustamisega. Selgitame, et juba kehtiva õiguse kohaselt on võõrliigi kasvatamise keelu kaudu omanikul kohustus oma kinnistul looduse tasakaalu ohustavat võõrtaimeliiki oma kinnisasjal hävitada. LKS § 57 lõige 1 sätestab, et võõrliikide elusate isendite loodusesse laskmine ning võõrtaimeliikide loodusesse istutamine ja külvamine on</p>

			<p>keelatud, välja arvatud metsaseaduse alusel metsapuudena kasvatada lubatud võõrpuuliikide istutamine ja külvamine. LKS § 57 lõige 5 keelab looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide isendite tehistingimustes kasvatamise ja tehingud nende liikide elusate isenditega, välja arvatud teaduslikult põhjendatud juhtudel Keskkonnaameti loa alusel. Võõrtaimeliikide loodusesse laskmine, istutamine ja külvamine on keelatud LKSi kehtestamisest saadik alates 10.05.2004 ja kasvatamine tehistingimustes on keelatud nende võõrliikide lisamisest keskkonnaministri 07.10.2004 määrusesse nr 126 "Looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri".</p> <p>Lisaks LKSile reguleerib võõrliikidega seonduvat otsekohalduv Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus nr 1143/2014, looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide sissetoomise ja levimise ennetamise ja ohjamise kohta. Määruse 1143/2014 artikli 4 lõike 1 alusel on kehtestatud komisjoni rakendusmäärusega (EL) 2016/1141 liidu jaoks probleemsete looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri. Määrus nr 1143/2014 artikkel 7 lõike 1 punktide b, g ja h kohaselt liidu jaoks probleemseid looduslikku tasakaalu ohustavaid võõrliike ei tohi lubada paljuneda, pidada või kasvatada, sealhulgas suletud tingimustes või keskkonda viia. Seega on keeldudega hõlmatud ka isiku tegevus, sh tegevusetus, mille tulemusel võõrtaimeliik tema kinnisasjal kasvab.</p>
	KOV autonoomia piiramine kohaliku kaitse korraldamisel	Selgitatud	<p>KOV alade skoop erineb riiklikult kaitstavate loodusobjektide omast ja seetõttu on loodusvarade kasutuse, sh looduse kaitsmise, seisukohast oluline riigi huvide arvestamine KOV kaitstava loodusobjekti kaitse alla võtmisel. Kehtiva sätte kohaselt on riigi huvidest käsitletud KliM valdkondest üksnes maavarad, kuid riigi huvi loodusvarade kasutamisel, sh kaitsmisel, on laiem.</p>
	Õiguslik ebaselgus "30% tõhusa kaitse" mõistega	Selgitatud	<p>Tõhusa kaitse mõiste on defineeritud läbi 30% hulka arvatavate alade määratluse.</p>

	Koostoime metsaseaduse muudatustega Vajalik on koordineeritud käsitlus, et vältida vastuolusid, dubleerimist ja KOV planeerimispädevuse piiramist. Soovitame läbi viia ühine mõjude hindamine enne mõlema eelnõu vastuvõtmist.	Selgitatud	Looduskaitseseadus sätestab 30% kaitse põhimõtte kogu Eesti masimaast (ja ka merest) ja metsaseadus 70% majandusmetsa osakaalu metsamaast (mitte kogu maismaast). Seega saavad need eesmärgid koos toimida. Võimalike (teoreetiliste) vastuolude välistamiseks jägitakse pidevat mõlema protsendi muutumist ja vajadusel korrigeeritakse kaitsealade või majandusmetsa pindala ette nähtud puhvri arvelt.
	Halduskoormuse ja menetlusprotsesside mõju. Mitmed sätted (nt haljastuse inventeerimise kord, kooskõlastusprotsessid) toovad kaasa märkimisväärse ressursikulu ja menetluste venimise. Eelnõu seletuskiri ei käsitle seda mõju piisavalt.	Arvestatud	Seletuskirja mõjude osa täiendatud. Näiteks haljastuse inventeerimise korra kehtestamine ei ole kohustuslik ja iga KOV võib vajadusel selle kehtestada enda vajadusi/võimekust arvestades või jätta see üldse kehtestamata.
	Rakendusaktide läbipaistvus. VV määruse eelnõud (nt loodusobjektide loetelu ja eelisjärjestuse kriteeriumid) peavad olema avalikud enne seaduse vastuvõtmist, et KOV-id saaksid hinnata mõju ja esitada ettepanekuid.	Selgitatud	Rakendusaktide ettevalmistamisel analüüsitakse, tutvustatakse ja kooskõlastatakse neid eraldiseisvalt ja KOV-d saavad ka selles protsessis kaasa rääkida.
	Keskkonnakahju hüvituse määrade proportsionaalsus. Praegused määrad on ebaproportsionaalsed ja liiga madalad, mis jätab keskkonna kahjustamise majanduslikult kasumlikuks. Vajalik on määrade korrigeerimine ja laiendamine ka teistele looduskaitsele olulistele kooslustele.	Arvestatud	Eelnõud täiendatud kõikide elupaikade/koosluste hävitamise/kahjustamisega kaasnevate keskkonnakahju piirmääradega. Samuti on korrigeeritud teiste loodusobjektidega seotud piirmäärasid. Täpsemad loodusobjektile tekitatud kahju hüvitamise määrad kehtestatakse VV määrusega, mille ettevalmistamisel analüüsitakse, tutvustatakse ja kooskõlastatakse keskkonna kahjustamise määrade muutmisi eraldiseisvalt.
	Linnalindude regulatsiooni täpsustamine. Eelnõu ei lahenda linnalindude pesitsusega seotud probleeme (kajakad, vareste pesad). Vajalik on selge regulatsioon, mis võimaldab praktikas lahendada konfliktid tiheasustusaladel.	Selgitatud	See võimalus on seaduses olemas (LKS § 55, § 58 lg 8) ja eraldi regulatsioon ei ole vajalik. Lauseline pesade hävitamine ei ole linnudirektiivist tulenevalt ilma erandlubadega võimalik, selleks on eraldi regulatsioon LKSis linnudirektiivi art 9 tulenevalt.

Viimsi vald			
	LKS muutmise eelnõu tõhusa kaitse mõiste ja ulatus vajavad täpsustamist Euroopa Liidu elurikkuse strateegia aastani 2030 sätestab, et kaitse all peaks olema vähemalt 30% maismaast ja merealast. Teeme ettepaneku muuta vastava täpsustusega antud sätet.	Selgitatud	Tõhusa kaitse mõiste on sisustatud läbi 30% hulka arvatavate alade määratluse. 30% hulka kuuluvate alade piirangud peavad olema piisavad ehk tagama liikide ja elupaikade tõhusa kaitse. Eelnõu eesmärk on sätestada raamistik Eesti maismaa ja mereala kaitsmiseks. 30% on seatud sihiks ja ühtlasi ka laeks selle eesmärgi täitmisel.
	Olukorras, kus 30% tõhusa kaitse tagamise kaalutlustel hakatakse piirama nii riigi kui KOV tasandil loodusobjektide kaitse alla võtmist, peab olema üheselt selge, milliste indikaatorite või kasvõi põhimõtete alusel tehakse edaspidi otsuseid selle kohta, millised loodusväärtused väärivad täiendavat kaitset ning millised olemasolevad kaitsealused loodusobjektid tuleks kaitse alt välja arvata.	Selgitatud	Eelnõusse lisatakse säte (§ 13 lg 3), mille kohaselt lähtub 30% eesmärgi saavutamisel Keskkonnaamet alade kaitse alt välja arvamiseks ja kaitse-eeskirjade muutmiseks ettepaneku tegemisel LKS § 2 seatud põhimõtetest, liikide ja elupaikade seisundi seirest, ja asjakohaste uuringute ja inventuuride tulemustest ning arvestades LKS § 1 lg 1 sätestatud eesmärki.
	Loodusobjekti KOV kaitse alla võtmise otsuse eelnõu Kliimaministeeriumiga kooskõlastamise kohustus ei ole asjakohane	Selgitatud	KOV alade skoop erineb riiklikult kaitstavate loodusobjektide omast ja seetõttu on loodusvarade kasutuse, sh looduse kaitsmise, seisukohast oluline riigi huvide arvestamine KOV kaitstava loodusobjekti kaitse alla võtmisel. Kehtiva sätte kohaselt on riigi huvidest käsitletud KliM valdkonnast üksnes maavarad, kuid riigi huvi loodusvarade kasutamisel, sh kaitsmisel, on laiem.
	Võõrliikide tõrje kohustuse olemus ja maht on ebaproportsionaalsed ning toovad kaasa määramatu hooldus- ja halduskulu	Arvestatud	Tõrjekohustust reguleeriv säte on eelnõust välja jäetud. Jätkame tänase praktikaga ja olemasolevat regulatsiooni hetkel ei muuda. KeA jätkab karuputke tõrjega ja laiemalt võõrliikide tõrje valdkonnas maaomanike teavituse ning nõustamisega. Selgitame, et juba kehtiva õiguse kohaselt on võõrliigi kasvatamise keelu kaudu omanikul kohustus oma kinnistul looduse tasakaalu ohustavat võõrtaimeliiki oma kinnisasjal hävitada. LKS § 57 lõige 1 sätestab, et võõrliikide elusate isendite loodusesse laskmine ning võõrtaimeliikide loodusesse istutamine ja külvamine on keelatud, välja arvatud metsaseaduse alusel metsapuudena kasvatada

			<p>lubatud võõrpuuliikide istutamine ja külvamine. LKS § 57 lõige 5 keelab looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide isendite tehistingimustes kasvatamise ja tehingud nende liikide elusate isenditega, välja arvatud teaduslikult põhjendatud juhtudel Keskkonnaameti loa alusel. Võõrtaimeliikide loodusesse laskmine, istutamine ja külvamine on keelatud LKSi kehtestamisest saadik alates 10.05.2004 ja kasvatamine tehistingimustes on keelatud nende võõrliikide lisamisest keskkonnaministri 07.10.2004 määrusesse nr 126 "Looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri".</p> <p>Lisaks LKSile reguleerib võõrliikidega seonduvat otskohalduv Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus nr 1143/2014, looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide sissetoomise ja levimise ennetamise ja ohjamise kohta. Määruse 1143/2014 artikli 4 lõike 1 alusel on kehtestatud komisjoni rakendusmäärusega (EL) 2016/1141 liidu jaoks probleemsete looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri. Määrus nr 1143/2014 artikkel 7 lõike 1 punktide b, g ja h kohaselt liidu jaoks probleemseid looduslikku tasakaalu ohustavaid võõrliike ei tohi lubada paljuneda, pidada või kasvatada, sealhulgas suletud tingimustes või keskkonda viia. Seega on keeldudega hõlmatud ka isiku tegevus, sh tegevusetus, mille tulemusel võõrtaimeliik tema kinnisasjal kasvab.</p>
	Puudub selgus, kas kaitsealasid puudutavad sätted kehtivad ka kohaliku omavalitsuse (KOV) tasandil loodud kaitsealade kohta	Selgitatud	KOV tasandil kaitsealasid puudutavad sätted kehtivad "kaitstaval loodusobjektil" või eraldi välja toodud "kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstaval loodusobjektil". § 14 lg 1 muudatus ei puuduta, § 15 lg muudatus puudutab KOV tasandi kaitstavaid alasid.
	Palume lisada kaitsekorralduskavade koostamist ja kinnitamist täpsustavad sätted LKS muutmise eelnõusse.	Selgitatud	Kaitsekorralduskavadega seotud sätted on seaduse muudatuse eelnõus 612.
	Tänaseks endiselt lahendamata olukord, kus elamumaa sihtotstarve tagab väljaspool tiheasustusala piiramatud võimalused metsaraieks mh rohevõrgustikus. Palume antud küsimus ära reguleerida kas MS-is või LKS-is.	Arvestamata	Elamumaal on inimesel õigustatud ootus saada ehitada ja selleks vajadusel metsa maha võtta. Seetõttu on põhjendatum käsitleda elamumaa raiete küsimust sihtotstarbe muutmise ja/või planeerimisotsuste kaudu, tagades õigusselguse ning proportsionaalse tasakaalu omaniku õiguste ja avalike huvide vahel.

Tornator			
	Teeme ettepaneku, et 30% kaitse alla kuuluvad kõik alad, millel on olulised majandamispiirangud, kaasa arvatud KOV kaitsealad ja I,II ja III kategooria liikide leiukohad/elupaigad väljaspool kaitstavaid loodusobjekte, kui majandustegevus on neid oluliselt piiratud või lausa keelatud.	Arvestamata	30% hulka kuuluvate alade piirangud peavad olema piisavad ehk tagama liikide ja elupaikade tõhusa kaitse. Seadusega antakse volitus Vabariigi Valitsusele määrusega nimetada need alad, mis hakkavad kuuluma 30% arvestusse. Määrust menetletakse ja kooskõlastatakse huvigruppidega eraldiseisvalt.
	Puudused loodusmetsade regulatsioonis	Arvestatud	Kuna loodusmetsade määramise kriteeriumid on täpsustamisel, siis hetkel on loodusmetsade kaitse regulatsioon sh volitusnorm loodusmetsa tunnuste, kriteeriumite ja kaitse korraldamise määruse kehtestamiseks eelnõust välja jäetud.
	Teeme ettepaneku punkti muutmise käigus eemaldada ajaloolis kultuuriiline ja esteetiline väärtus.	Arvestamata	Ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtust ei ole kunagi üksinda loodusobjekti kaitse alla võtmise eelduseks, need on lisandväärtused teiste kõrval.
	Teeme ettepaneku muuta sõnastus kujule „tõendatud tähtsus ökosüsteemide sidususe tagamisel“, mis välistab igasuguse subjektiivse kaitse alla võtmise.	Arvestamata	Konkreetses ala kaitse alla võtmisel analüüsitakse ja tõendatakse, et need ökoloogilist sidusust tagavad alad on hädavajalikuid konkreetse liigi või elupaiga soodsa seisundi saavutamiseks.
	Eelnõu punkt 4 käsitleb paragrahv 8 prim täiendamist. Kahjuks ei ole kehtivas seaduses sellist paragrahvi mida eelnõuga täiendatakse. Tegemist on küll Riigikogu menetluses oleva seaduseelnõuga 612 SE, kuid see on alles esimesel lugemisel ning ei ole seaduseks vormistatud.	Selgitatud	Seletuskirjas on selle kohta selgitus, et eelnõu on seotud Riigikogu menetluses oleva looduskaitse seaduse, jahiseaduse ja riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõuga (612 SE). Eelnõuga täiendatakse § 8 ¹ , mis lisatakse eelnõu 612 SE järgi. Selle eelnõu numeratsioon korrastatakse vajadusel peale 612 vastuvõtmist.
	Teeme ettepaneku, et Keskkonnaameti loal oleks niite jätmise lubatud	Selgitatud	Niite mahajätmist reguleeriv säte eelnõust eemaldatud. Kaaluda uue rahastusperioodi 2028+ ettevalmistamisel pindalapõhiste toetuste loomisel arvesse võtta looduskaitse nõudeid sh arvestada pärandniidu tegevuskavaga, mille juures on ka elupaigatüübipõhised hooldamisjuhised.

	Eelnõuga kavandatud paragrahvi 14 prim lõikes 2 on toodud, et maaomanikul on õigus viibida teostatava inventuuri juures aga seatakse sellele kitsendus, et välja arvatud juhul, kui sellega kaasneks elupaiga või liigi kasvukohta kahjustamine või liigi häirimine. Teeme ettepaneku eemaldada välistus, kuna maaomanik peab eelnõu kohaselt järgima juhiseid ja ühe lisaisiku viibimine inventuuri juures ei saa olla kuidagi oluliselt kasvukohta kahjustav ega liiki häiriv	Arvestamata	Välistuse eemaldamist ei planeerita, kuna säte on sõnastatud tingimuslikult. Juhul kui maaomaniku juuresolek ei kahjusta elupaika, kasvukohta ega häiri liiki, on tal eelnõu kohaselt õigus inventuuri juures viibida. Välistus on vajalik üksnes erandlike olukordade katmiseks, et tagada inventuuri eesmärgi ja kaitstavate loodusväärtuste säilimine ning vältida võimalikke kahjulikke mõjusid.
	Ka looduskaitsete inventuuride kavandamine peab läbima automatiseeritud protsessi, kus omanikus, kellel on eesti.ee konto seadistatud saavad automaatselt teavituse kavandatud inventuuride kohta. Samuti peab maaomanikul olema võimalik saada detailselt tema kinnistu kohta käivaid inventeerimisandmeid, ei piisa mitme kinnistu kirjeldusest vaid inventuur ja inventeerimisandmed peavad olema koordinaatidega seotud iga kinnistu kohta.	Arvestatud	Täiendame eelnõud, et KeA saadab automatiseeritud teavituse ka väljaspool õuemaad toimuvast uuringust ja inventuurist. Inventeerimisandmed ongi seotud koordinaatidega ja maaomanikul on võimalik saada enda kinnistu kohta käivat infot.
	Sisustamata on tahtluse mõiste.	Arvestamata	Ei pea vajalikuks seda mõistet eraldi sisustada. LKS raames lähtutakse KarS defineeritud tahtluse mõistest.
	Teeme ettepaneku mitte seada maaomanikule kohustust võõrliikide tõrjeks ja teostada tõrjet riigi poolt, et oleks tagatud efektiivne kogu kasvukohta ulatuses tõrje. Juhul kui kohustus jääb maaomaniku kanda tuleb ka mõju ulatus selgeks teha ning eelnõu seletuskirja lisada, sest praegune mõju käsitlev osa ei hinda maaomaniku poolse tõrjekohustusega liiki	Arvestatud	Tõrjekohustust reguleeriv säte on eelnõust välja jäetud. Jätkame tänase praktikaga ja olemasolevat regulatsiooni hetkel ei muuda. KeA jätkab karuputke tõrjega ja laiemalt võõrliikide tõrje valdkonnas maaomanike teavituse ning nõustamisega. Selgitame, et juba kehtiva õiguse kohaselt on võõrliigi kasvatamise keelu kaudu omanikul kohustus oma kinnistul looduse tasakaalu ohustavat võõrtaimeliiki oma kinnisasjal hävitada. LKS § 57 lõige 1 sätestab, et võõrliikide elusate isendite loodusesse laskmine ning võõrtaimeliikide loodusesse istutamine ja külvamine on keelatud, välja arvatud metsaseaduse alusel metsapuudena kasvatada lubatud võõrpuuliikide istutamine ja külvamine. LKS § 57 lõige 5 keelab looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide isendite

			<p>tehistingimustes kasvatamise ja tehingud nende liikide elusate isenditega, välja arvatud teaduslikult põhjendatud juhtudel Keskkonnaameti loa alusel. Võõrtaimeliikide loodusesse laskmine, istutamine ja külvamine on keelatud LKSi kehtestamisest saadik alates 10.05.2004 ja kasvatamine tehistingimustes on keelatud nende võõrliikide lisamisest keskkonnaministri 07.10.2004 määrusesse nr 126 "Looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri".</p> <p>Lisaks LKSile reguleerib võõrliikidega seonduvat otsekohalduv Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus nr 1143/2014, looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide sissetoomise ja levimise ennetamise ja ohjamise kohta. Määruse 1143/2014 artikli 4 lõike 1 alusel on kehtestatud komisjoni rakendusmäärusega (EL) 2016/1141 liidu jaoks probleemsete looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri. Määrus nr 1143/2014 artikkel 7 lõike 1 punktide b, g ja h kohaselt liidu jaoks probleemseid looduslikku tasakaalu ohustavaid võõrliike ei tohi lubada paljuneda, pidada või kasvatada, sealhulgas suletud tingimustes või keskkonda viia. Seega on keeldudega hõlmatud ka isiku tegevus, sh tegevusetus, mille tulemusel võõrtaimeliik tema kinnisasjal kasvab.</p>
MTÜ Hoiame Loodust			
	<p>MTÜ Hoiame Loodust soovib, et seadus oleks täpsemalt lahti kirjutatud ja oleks sõnastatud „(3) Käesoleva seaduse §-s 1 ja käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud eesmärkide saavutamiseks tagatakse maismaal vähemalt 30 protsendi ja merel 30 protsendi ulatuses õiguslik kaitse.</p>	Arvestamata	<p>Eelnõu eesmärk on sätestada raamistik Eesti maismaa ja mereala kaitsmiseks. 30% on seatud sihiks ja ühtlasi ka laeks selle eesmärgi täitmisel.</p>

	<p>Kliimaministeerium on välja jätnud seadusest (Põlismetsade mõiste täielikult, kuigi see on kirjas ELi elurikkuse strateegia aastani 2030, raadamise määruses ja taastamise määruses)</p> <p>- 1) „põlismets“ – looduslike puuliike hõlmav looduslikult uuenenud mets, kus ei ole selgelt nähtavaid märke inimtegevusest ja kus ökoloogilised protsessid ei ole olulisel määral häiritud;</p> <p>Teeme ettepaneku, et lisada eelnõusse mõisted ja kirjeldused, mis tulenevad EL õigusaktidest - “Looduslikult uuenev mets ehk looduspõlismets” ja “põlismets”.</p> <p>- „looduslikult uuenev mets ehk looduspõlismets“ – mets, mis koosneb peamiselt loodusliku uuenemise teel kasvanud puudest; see hõlmab järgmist:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a) metsad, mille puhul ei ole võimalik eristada, kas need on istutatud või looduslikult uuenenud; • b) metsad, mis koosnevad nii looduslikult uuenenud looduslikest puuliikidest kui ka istutatud või külvatud puudest ning kus looduslikult uuenenud puud küpsusvanuses eeldatavasti moodustavad suurema osa kasvava metsa tagavarast; • c) algselt looduslikult uuenemise teel kasvanud puudest tekkinud madalmets; • d) sissetoodud liikide looduslikult uuenenud puud 	Selgitatud	<p>Hetkel on looduspõlismetsade säte eelnõust välja võetud, aga peale kriteeriumite põhimõttelist kokkuleppimist on kavas LKS lisada uus regulatsioon väärtuslike looduspõlismetsade kaitseks sh looduspõlismetsa definitsioon ja volitus valdkonna eest vastutavale ministrile kehtestada looduspõlismetsa kriteeriumid ning kaitse korraldamise täpsem kord.</p> <p>EL elurikkuse strateegia eesmärk on loodus- ja põlismetsade range kaitse. Põlismetsad on metsad, mida inimtegevus ei ole mõjutanud või seda mõju pole märgata. Kuna sellised metsi väljaspool kaitstavaid alasid eeldatavasti säilinud ei ole ja sellised metsad esinevadki valdavalt ainult rangelt kaitstud aladel, siis nende metsade kaitse eesmärgid on juba tagatud. Siiski juhul, kui mõni selline, inim mõjust praktiliselt puutumatu mets peaks esinema väljaspool rangelt kaitstud alasid, siis looduspõlismetsade kriteeriumid tagavad, et ka selline mets saab kaardistatud ja vajaliku kaitse.</p>
	<p>Juhime tähelepanu, et paragrahvi 8¹ ei ole olemas kehtivas Looduskaitse seaduses, et kas tegemist on kliimaministeeriumi arvates mingi naljaga? Sooviks väga teada, mida on kirjas 1-6 lõikus paragrahvi 8/1 osas.</p>	Selgitatud	<p>Seletuskirjas on selle kohta selgitus, et eelnõu on seotud Riigikogu menetluses oleva looduskaitse seaduse, jahiseaduse ja riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõuga (612 SE). Eelnõuga täiendatakse § 8¹, mis lisatakse eelnõu 612 SE järgi. Nimetatud eelnõuga saab tutvuda Riigikogu lehel.</p>

	Teeme ettepaneku seadust muudatust, mitte läbi viia. (paragrahvi 9 lõike 10 ¹ muudetakse)	Arvestamata	KOV alade skoop erineb riiklikult kaitstavate loodusobjektide omast ja seetõttu on loodusvarade kasutuse, sh looduse kaitsmise, seisukohast oluline riigi huvide arvestamine KOV kaitstava loodusobjekti kaitse alla võtmisel. Kehtiva sätte kohaselt on riigi huvidest käsitletud KliM valdkondadest üksnes maavarad, kuid riigi huvi loodusvarade kasutamisel, sh kaitsmisel, on laiem.
	meil täiesti olemas Keskkonnaseire seadus, mis peaks reguleerima siis keskkonnaseiret lähtuvalt (PS) §-st 5 ja §-st 53 ja § 32 lõike 2 alusel.	Arvestatud	Eelnõu uuringutest ja inventuurist teavitamise regulatsioon korrigeeritud, muuhulgas on välja jäetud seirest teavitamine ja sellega seoses ka KeSS muutmine.
	Seadusest ei saa välja võtta antud sõnu, sest riik peab tagama karude talvitumispakadele kohese kaitse.	Arvestamata	Riik jätkab talvituspaigast teavitamisega, muutub lihtsalt teavitamise viis. Kaitsekohustustealiste väljastamine on asendatud teatise esitamisega, mis on kiirem ja paindlikum protsess. Teavitussüsteemiga saab samaväärselt tagada pruunkaru talvitumispakade kaitse.
	Seaduspunkt tuleb tühistada (paragrahvi 31 täiendamine lõikega 6)	Arvestamata	Muudatus on oluline, kuna praegu on hoiutööd ja rekonstrueerimine lubatud ja tegevust kooskõlastama ei pea. Kui võõndis on sellised väärtused, mida antud tegevus võib mõjutada, sätestatakse tingimused alapõhiselt kaitse-eeskirjaga.
	Ei nõustu, et paragrahvi 33 lõike 1 punkt 7 maaparandussüsteemi rajamine ja rekonstrueerimine tühistatakse	Arvestamata	Teatise nõue pole vajalik, kuna vastavalt LKSi §-le 14 vajavad ka hoiualal projekteerimistingimused ja ehitusluba alati KeA kooskõlastust, aga MPS rajamine ja rekonstrueerimine on ehitusloakohustuslikud tegevused. Selle muudatusega eemaldatakse lihtsalt kasutu bürokraatia nõue ehk korduvus.
	MTÜ Hoiame Loodust teeb kliimaministeeriumile ettepaneku (korduv), et § 91. Seaduse rakendamine seadusest eemaldatakse või kuulutatakse kehtetuks lõige „(24) Käesoleva seaduse §-e 69/1–69/9 kohaldatakse vaid juhul, kui kavandatava tegevuse või strateegilise planeerimisdokumendi ainus eesmärk on riigi julgeoleku tagamine.	Selgitatud	Kavandatav muudatus on ette nähtud Riigikogu menetluses oleva eelnõuga 610 SE Looduskaitse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus (Natura hindamine).

Eraisik A.S.			
	<p>Loobuda kavandatavast muudatusest s.o. LKS §-i 4¹ kavandamisest kuna looduskaitse eesmärgiks ei saa olla valimatud vahendid, mis ei ole kooskõlas PS §-des 5 ja 53; KeÜS §-is 14 ja SäAS § 3 lõikes 1 sätestatud igapäevase kohustusega säästa elu- ja looduskeskkonda;</p>	Arvestatud	<p>Kuna loodusmetsade määramise kriteeriumid on täpsustamisel, siis hetkel on loodusmetsade kaitse regulatsioon sh volitusnorm loodusmetsa tunnuste, kriteeriumite ja kaitse korraldamise määruse kehtestamiseks eelnõust välja jäetud.</p> <p>Täiendavalt selgitame, et planeeritud muudatusega ei kavandatud ebaproportsionaalselt eraomanike omandiõigusele piirangu seadmist, vaid plaaniti anda võimalus kehtestada nende täpsemad tunnused ja kriteeriumid.</p> <p>Paragrahviga 18¹ lisatakse seadusesse võimalus sõlmida eramaa omanikuga leping loodusväärtuse sh loodusmetsade kaitseks. Lepingu sõlmimine on eraomanikele vabatahtlik ja omandiõigusele piirangu seadmise eest makstakse kokkulepitud tasu.</p>
	<p>loodusmetsade kaitse on tagatav oluliselt leebema piiranguga, mis tuleneb MS § 42 lõikest 3, samuti on kaitse võimalik korraldada PlanS § 75 lg 1 punkti 14 alusel</p>	Arvestatud	<p>Kuna loodusmetsade määramise kriteeriumid on täpsustamisel, siis hetkel on loodusmetsade kaitse regulatsioon sh volitusnorm loodusmetsa tunnuste, kriteeriumite ja kaitse korraldamise määruse kehtestamiseks eelnõust välja jäetud.</p> <p>Täiendavalt selgitame, et viide metsaseaduse § 42 lõikele 3 on siin asjakohatu, kuna see käsitleb planeeringuga linna rohealaks määratud alal kasvava metsa kaitset. Loodusmetsad asuvad eelkõige väljaspool linnu ja teisi tiheasustusalasid.</p> <p>Viidatud planeerimisseaduse sätte kasutamisel peaks loodusmetsa kaitsega kaasneva kinnisasja sihtotstarbelist kasutust oluliselt piirava piirangu hüvitama kohalik omavalitsus. Kuna aga vajadus nende väärtuslike metsade kaitset tagada on riigi tasandil, siis LKSis kavandatud regulatsiooniga lahendatakse see nii, et kokkulepe maaomanikuga ja piirangute hüvitamine toimub samuti riigi tasandil.</p>
	<p>sätestada LKS §-i 20 regulatsioon, mis sätestab õiglase ja kohese hüvitise looduskaitsete piirangute talumise eest analoogselt AÕSRS § 15 prim 4 ja prim 5 regulatsiooniga;</p>	Selgitatud	<p>Vastatud Kliimaministeeriumi kirjaga 14.11.2025 nr 1-4/25/4674-5</p>

	täiendada LKS § 38 lõiget 3 teise ja kolmanda lausega sõnastades need: „Ehituskeeld ei kohaldu vaba ehitustegevuse tulemusel püstitavatele ehitistele. Omanik on kohustatud enne ehitamist veenduma, et ehitamisega ei kahjustata kaitsealuste liikide elupaiku ning ranna ja kalda kaitse-eesmärke.	Selgitatud	LKS üldreegli kohaselt on ranna ja kalda ehituskeeluvööndis igasugune uute hoonete ja rajatiste ehitamine keelatud. Ehituskeeld on kehtestatud eelkõige avaliku huvi – loodusväärtuste, veekeskkonna ning üldise kasutuse kaitseks. Ehitiste, mis ehitusseadustiku alusel ei vaja ei ehitusteatise esitamist ega ehitusloa taotlemist, püstitamise lubamine võib praktikas tekitada tõlgendus- ja järelevalveraskusi, eriti olukorras, kus ehitustegevuse mõju kaitstavatele liikidele või ökosüsteemidele ei ole võimalik ilma ekspertteadmist kaasamata hinnata ja see on jäetud maaomaniku vastutusele. Seejuures ei pruugi ka hilisem ehitise likvideerimine täita ehituskeeluvööndi eesmärki, kuna loodusväärtused võivad olla juba kahjustatud, halvimal juhul hävitatud.
MTÜ Eesti Metsa Abiks			
	Kaitsta tuleb vähemalt 30% maismaast ning kaitsealadel ei saa olla ülempiiri, kuna oleme elurikkuse kriisis ja suur liikide väljasuremine on toimumas	Arvestamata	Eelnõu eesmärk on sätestada raamistik Eesti maismaa ja mereala kaitsmiseks. 30% on seatud sihiks ja ühtlasi ka laeks selle eesmärgi täitmisel
	Loodus- ja põlismetsad tuleb kaitse alla võtta ka eramaadel	Selgitatud	Kuna loodusmetsade määramise kriteeriumid on täpsustamisel, siis hetkel on loodusmetsade kaitse regulatsioon sh volitusnorm loodusmetsa tunnuste, kriteeriumite ja kaitse korraldamise määruse kehtestamiseks eelnõust välja jäetud.

	Kõik registreeritud Natura elupaigatüübid tuleb kaitse alla võtta. Paluksime ministriumi selgitusi, millised elupaigad kuuluvad 45 000 hektari hulka, mida plaanitakse kaitsta	Selgitatud	Sellist nõuet, et kõik Natura elupaigatüüpide leiukohad tuleb kaitse alla võtta, direktiivist ei tulene. 45000 ha hulgas on väljpool kaitstavaid alasid ja kavandatavaid kaitstavaid alasid olevad Natura elupaigad riigimaal.
	Kaitsealade kaitse-eesmärgid vajavad ajakohastamist	Selgitatud	Kaitsealade kaitse-eesmärkide ajakohastamine on pidev protsess. Hetkel on minister käskkirjaga algatanud 150 kaitstava ala kaitse-eesmärkide muutmise, mis jõuavad kinnitamiseni eeldatavasti järgmise aasta alguses.
	Ranna- ja kaldakaitsevööndid ei saa maismaa arvestuses olla arvel kaitsealadena ning metsaseaduse mõistes majandatavate metsadena.	Selgitatud	30% arvestusse läheb kalda piiranguvööndi see osa, mis kattub ehituskeeluvööndiga, kus on lisaks metsaraie regulatsioonile keelatud ehitamine. Kalda piiranguvööndi metsades ei seata rangeid piiranguid raiele (reguleeritakse üksnes lageraie langi suurst) seega kuulub ta 70% majandusmetsa hulka.
	Kavandatav kaitsealade ülempiir tooks kaasa enneolematu bürokraatliku koormuse. On vajalik analüüs selle kohta, milline oleks sellise bürokraatliku korralduse maksumus maksumaksjale	Selgitatud	Kaitse tulemuslikkuse hindamine on pidev protsess, mida tehakse jooksvalt juba täna, seega ei tekita see peale 30% täitumist olulist bürokraatia kasvu.

	<p>Vabatahtlik looduskaitse tuleb arvata n-ö puhveralade hulka.</p> <p>Maismaast, sh metsadest tuleb kaitse alla arvata ja hoida VÄHEMALT 30% ning Eesti Metsa Abiks on täielikult vastu sellele, et kaitsealadele laienemist piiratakse. Vabatahtlik looduskaitse on oma olemuselt küllaltki labiilne (lepinguid ei sõlmita hetkel vääriselupaikade ja eeldatavalt ka n-ö erakaitsealade puhul igavesest ajast igaveseks), seega tuleb need alad hoida n-ö puhverprotsendi sees (meie näeme vähemalt 2-3%), majandusmetsa arvelt.</p>	Arvestamata	<p>Lepingutega alad kuuluvad 30% hulka seni kui lepingud kehtivad, analoogselt VEP-i lepingutega.</p>
	<p>Kohalikul omavalitsusel peab jääma autonoomia ning võimalus kohalikku loodust kaitsta, ilma et see tooks kaasa teise loodusobjekti kaitse alt väljaarvamise</p>	Selgitatud	<p>KOV-le jääb võimalus loodust kaitsta. KOV alade skoop erineb riiklikult kaitstavate loodusobjektide omast ja seetõttu on loodusvarade kasutuse, sh looduse kaitsmise, seisukohast oluline riigi huvide arvestamine KOV kaitstava loodusobjekti kaitse alla võtmisel. Kehtiva sätte kohaselt on riigi huvidest käsitletud KliM valdkondadest üksnes maavarad, kuid riigi huvi loodusvarade kasutamisel, sh kaitsmisel, on laiem.</p>
	<p>Kuigi soov mitmekesistada looduskaitselisi kompensatsioone on üllas, tuleb sellise muudatuse juures välistada neile (era- ja juriidilistele) omanikele makstav täielik kompensatsioon, kes olid looduskaitsealistest piirangutest kinnistu (ehk siis need kehtisid juba eelnevalt) soetamisel kursis.</p> <p>Eestis on maaomanikke teadlikult manipuleeritud, et nad müüksid piirangutega maid kergekäeliselt. Spekuleerivad ettevõtted, kes loodavad just seaduste ja praktikate muutumisele, on neid maid aktiivselt kokku ostnud</p>	Selgitatud	<p>Kriteeriumid, millisel juhul riik on valmis rakendama kasutusvalduse seadmist, on eelnõu kohaselt samasugused nagu riigile omandamise puhul. Ehk üldreegli kohaselt riik ei sea kasutusvaldust kinnisasjale, mille isik on ostnud, teades et see on kaitse all (info sisaldub võõrandamistingingus).</p>

	Elupaigatüübi vana loodusmets (läänetaigna) osas on andmetes suur anomaalia, mis vajab selgust. Hinnanguliselt 40% metsaelupaigatüübist "vana loodusmets", mis on SMI alusel tuvastatud, on Eestis inventeerimata ja seega kaitseta	Selgitatud	Kuna loodusmetsade määramise kriteeriumid on täpsustamisel, siis hetkel on loodusmetsade kaitse regulatsioon sh volitusnorm loodusmetsa tunnuste, kriteeriumite ja kaitse korraldamise määruse kehtestamiseks eelnõust välja jäetud.
	Eelnõust on puudu lindude pesitsusrahu kuupäevaline sätestamine. Eesti Ornitoloogiaühingu hinnangul 7 väheneb Eesti metsalinnustiku arvukus iga-aastaselt 43 000 - 59 000 paari võrra ning peamiseks põhjuseks on elupaikade kadu. See trend on hetkel muutumatu ning käesolev seaduseelnõu peab looma eeldused olukorra paranemiseks.	Selgitatud	Ootame ära Riigikohtu lahendi ja analüüsi vajadust muuta LKSi. Enne seda me praktikat ei muuda.
	Eelnõust on puudu uuendusraiekeelud looduskaitsealade. Keskkonnaamet on algatanud Natura 2000 võrgustiku alade metsaelupaigatüüpide ja -liikide administratiivsete kaitsemeetmete rakendamise kava, avaldatud on eelnõu ja selle KSH programm. Täna on praktikas uuendusraiateatiste väljastamine Natura 2000 aladel peatatud, kuid selle kavaga soovitakse taas seadustada uuendusraieid Natura 2000 kaitsealade piiranguvööndites.	Arvestamata	Valitsuskabineti otsus on, et seadusega lausalse uuendusraie keelu kehtestamine ei ole põhjendatud, see otsus tuleb teha vastavalt ala väärtustele iga kaitstava ala puhul eraldi, kas seadusest tulenevat uuendusraie keeldu kaitse-eeskirjaga leevendada või mitte.
	Eelnõule ei ole koostatud sisulisi mõjuhinnanguid. Ilma nende analüüsida ei ole võimalik hinnata, kuidas kavandatud muudatused mõjutavad maaomanikke, looduskaitset ega majandustegevust.	Arvestatud	Mõjude osa seletuskirjas täiendatud.
	Eelnõust ei selgu, milliste konkreetsete meetmetega kavatakse rohevõrgustikku kaitsta. Selged põhimõtted ja teostatavad lahendused on vajalikud, et tagada rohevõrgustiku toimivus ja sidusus.	Selgitatud	Rohevõrgustike regulatsioon on täna planeeritud lisada KeÜSi.

Eesti Keskkonn aühendust e Koda			
	Sätetada looduskaitse seaduses eesmärkide saavutamiseks tõhusa riikliku kaitse tagamine vähemalt 30% ulatuses maismaal ja vähemalt 30% ulatuses merel hiljemalt 2030. aastaks.	Arvestamata	Eelnõu eesmärk on sätetada raamistik Eesti maismaa ja mereala kaitsmiseks. 30% on seatud sihiks ja ühtlasi ka laeks selle eesmärgi täitmisel. Seadusesse ei ole kavas seada konkreetset tähtaega selle eesmärgi saavutamiseks, juba täna oleme sellele väga lähedal. Lisaks on vaja jätta ka puhver võimalike hüvitusala lisandumise jaoks.
	Määratleda seaduse tasandil, et vähemalt 30% tõhusalt kaitstud maismaa hulka loetakse üksnes riiklike kaitsealade, püsielupaikade, üksikobjektide ja hoiualadena kaitse alla võetud alad. Kaitsealade ja püsielupaikade piiranguvööndid saab seejuures lugeda tõhusalt kaitstud aladeks üksnes juhul, kui alade kaitse-eesmärgiks olevate liikide, koosluste ja elupaikade soodsat seisundit ohustavad tegevused (nt uuendusraie, lausaline kuivendus) on keelatud ja regulatsioon võimaldab taastamistegevusi. Tõhusalt kaitstavate alade hulka võib edaspidi täiendavalt lugeda vääriselupaigad kui loodus- ja põlismetsad tingimusel, et need nimetatakse LKSis kaitstavaks loodusobjektiks, kus kehtib sihtkaitsevööndi kaitsekord.	Arvestamata	Seadusega antakse volitus Vabariigi Valitsusele määrusega nimetada need alad, mis hakkavad kuuluma 30% arvestusse. Määrust menetletakse ja kooskõlastatakse huvigruppidega eraldi seisvalt. VV-l on pädevus kaitse alla võtmiseks, kaitse korra muutmiseks või kaitse alt välja arvamiseks (LKS § 10 lg 1). Looduskaitse piirangud tulevad kas seadusest või selle alusel kehtestatud õigusaktidest. LKS võimaldab ka seaduses kehtestatud piiranguid leevendada ja seda saabki VV hinnata, kas leevendatud piirangud tagavad tõhusa kaitse või mitte. VV saab hinnata muutuvat õiguskorda ja KliM ettepanekul vajadusel alade loetelust ja ka kaitsekorras muudatusi teha.
	Tõhusalt kaitstava ala arvestusse ei tohi hõlmata negatiivse keskkonnamõju hüvitamise alasid (nn hüvitusalasid), sest see välistab edaspidi keskkonnamõju vältimise põhimõtte rakendamist ja Natura aladel kehtiva hüvituskohustuse täitmist, nii ka avalikes huvides vajalike arenduste teostamist	Arvestamata	Hetkel on otsus, et hüvitusala hakkavad kuuluma 30% arvestusse, kuna need on õiguslikult määratletud alad, kus maakasutus on piiratud ning millel on selge elurikkuse säilitamise eesmärk. Oluliste projektide elluviimise viivituse vältimiseks on kavas sätetada/rakendada 30% reeglit paindlikult ehk hoida ja vajadusel kasutada seal sisalduvat puhvrit.

	Täiendada LKS seletuskirja võrdlusanalüüsiga tabeli kujul, milles esitatakse kaitsealuse maismaa ja kaitsealuse mereala hulka arvatavate alade vastavus IUCN kaitsekorralduslikele kategooriatele ja neile esitatud tingimustele, arvestades aladel kehtivat ja kehtima hakkavat kaitsekorda.	Arvestamata	30% hulka arvatavate alade kaitse-eesmärgid ja kehtiv või kavandatud kaitsekord on oma sisult ja detailsuselt erisugune (mh kaitsealade erineva mahuga piirangud, ranna- ja kaldakaitse olemus, hoiualade kaitse loogika) ning ei võimalda kõigil juhtudel üheselt ja meetoodiliselt korrektselt määratleda vastet konkreetsele IUCN kategooriale.
	Arvestada loodus- ja põlismetsade määratlemise kriteeriumitena vääriselupaikade ja loodusdirektiivi I lisa metsaelupaikade inventeerimise juhiseid. Kaaluda LKS täiendamist, et lisada vääriselupaigad ja loodusdirektiivi I lisa elupaigatüübid kvalifitseeruvad alad kaitstavate loodusobjektide hulka, kus kehtib sihtkaitsevööndi kaitsekord.	Selgitatud	Kuna loodusemetsade määramise kriteeriumid on täpsustamisel, siis hetkel on loodusemetsade kaitse regulatsioon sh volitusnorm loodusemetsa tunnuste, kriteeriumite ja kaitse korraldamise määrase kehtestamiseks eelnõust välja jäetud. Vääriselupaikade ja loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpide automaatse kaitsestaatus ja kaitse-režiimi kehtestamine ei ole käesolev eelnõu skoobis.
	Ettepanek: loobuda § 14 ¹ lisamisest, sest seda reguleerib juba LKS § 15.	Arvestamata	LKS §15 reguleerib looduskaitsetööde sh inventuuri ja uuringu tegemist kaitstavatel aladel. Lisatava sättega reguleeritakse kinnisasja omaniku teavitamine inventuuri või uuringu tegemisest.
	Ettepanek: jätta eramaade looduskaitse regulatsioon paketist välja ja viia eramaade looduskaitse reguleerimise teemal ellu laiapõhjalisem ühiskondlik arutelu	Arvestamata	Seadusesse viidav võimalus, sõlmida leping väärtuslike elupaikade ja liikide kaitseks eramaal väljaspool kaitstavaid alasid, toetab looduseväärtuste soodsa seisundi saavutamist ja avarab võimalusi eramaa omanikele sellesse panustada. Täpsemad tingimused, looduseväärtuste loetelu, kasutusõiguse tasu arvutamise alused ja meetoodika, lepingu sisu ja sõlmimise kord pannakse paika ministri määrasega, mis läheb eraldi kooskõlastamisele.
	Ettepanek: loobuda LKS § 9 lg 10.1 sõnastuse muutmisest või sätestada KOV-dele kohustus teavitada Kliimaministeeriumi kohaliku tasandi loodusobjekti kaitse alla võtmisest.	Arvestamata	Muudatuse eesmärk ei ole olla pelgalt teavitatud. KOV alade skoop erineb riiklikult kaitstavate loodusobjektide omast ja seetõttu on loodusvarade kasutuse, sh looduse kaitsmise, seisukohast oluline riigi huvide arvestamine KOV kaitstava loodusobjekti kaitse alla võtmisel. Kehtiva sätte kohaselt on riigi huvidest käsitletud KliM valdkondadest üksnes maavarad, kuid riigi huvi loodusvarade kasutamisel, sh kaitsmisel, on laiem.

	<p>On vajalik täiendada hoopis LKS § 14 lg 1 toodud kaitseala valitseja nõusolekut vajavate tegevuste loetelu ja lisada sinna maaparandussüsteemide rekonstrueerimis- ja hoiutööd. Sellisel kujul tekib kõikjal kaitsealadel kohene võimalus kuivendustöid reguleerida ja vältida kaitse-eesmärki kahjustavat kuivendamist. Ettepanek: loobuda looduse taastumist piiravast nõudest “kui nimetatud piirangud ei takista maaparandussüsteemi nõuetekohast toimimist väljaspool kaitstavat loodusobjekti” ja täiendada LKS § 14 lõikes 1 toodud kaitseala valitseja nõusolekut vajavate tegevuste loetelu ja lisada sinna maaparandussüsteemide rekonstrueerimis- ja hoiutööd.</p>	Arvestamata	<p>Kõik ehitusluba vajavad tegevused (nt. rekonstrueerimine) vajavad niigi KeA kooskõlastust; hoiutöödest on aga eelnõu kohaselt vaja kooskõlastada neid tegevusi, mis on suurema mõjuga ehk mehhaniseeritud tegevused ja need, mis muudavad veerežiimi. Maaparandussüsteemi niitmist, käsitsi voolutakistuste eemaldamist ja võsaraiet ei pea KeAga kooskõlastama, see ei ole olulise mõjuga ja oleks liigne halduskoormus.</p>
	<p>Praeguses eelnõus on kirjas, et hüvitusala määramisel peab arendaja saavutama kokkuleppe maaomaniku või -haldajaga ja juhul kui arendaja ja maaomanik on eraisikud, toimub hüvitamine nende omavahelisel kokkuleppel. Selline lähenemine on lubamatu, sest hüvitamine ja leevendamine peab toimuma loodusväärtustest lähtuvalt ning kaasata tuleb neid tundvad eksperdid. Arusaamatu muudatus, mis võimaldab riigimaade haldajal hakata takistama riiklikke arendusi, sealhulgas riigikaitsealisi. Eraomandi hüvitusalaks määramine eeldab tänagi omanikuga kokkulepet. Jääda praegu kehtiva süsteemi juurde, kus hüvitusalade määramine on keskkonnamõju hindaja töö ja kaasatud on pädevad eksperdid ning mitte anda hüvitamise sisustamist ainult Keskkonnaametile.</p>	Selgitatud	<p>Põhjendus, miks hüvitusmeetmeid määrab Keskkonnaamet eksperdi asemel, on toodud Riigikogu menetluses oleva eelnõuga 610 SE Looduskaitse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (Natura hindamine) seletuskirjas: "Vastavalt Euroopa Komisjoni loodusdirektiivi artikli 6 juhendmaterjalile on hüvitusmeetmete määramine pädevate asutuste ülesanne. Keskkonnaamet vastutab lisaks muudele ülesannetele ka Natura 2000 alade kaitse-eesmärkide saavutamise ja Natura 2000 võrgustiku üldise sidususe tagamise eest." Kui arendaja ei saavuta hüvitusalade osas kokkulepet maaomaniku või -haldajaga, siis peab arendaja leidma alternatiivsed hüvitusalad, kus kokkulepe on võimalik sõlmida. Kui kokkulepet ei saavutata, siis ei saa tegevusi ellu viia. Seletuskirja on selles osas täiendatud.</p>

	Lisada eelnõusse täiendus, et 30% kaitsealuste maade hulka ei kuulu hüvitusasad. Saate seda vajadusel kitsendada ainult riigikaitselise huvi ja suure avaliku huvi tõttu rajatud taristuobjektide mõjude hüvitamiseks.	Arvestamata	Hetkel on otsus, et hüvitusasad hakkavad kuuluma 30% arvestusse, kuna need on õiguslikult määratletud alad, kus maakasutus on piiratud ning millel on selge elurikkuse säilitamise eesmärk. Oluliste sh julgeolekukriitiliste projektide elluviimise viivituse vältimiseks on kavas sätestada/rakendada 30% reeglit paindlikult ehk hoida ja vajadusel kasutada seal sisalduvat puhvrit.
	Ettepanek: I ja II kaitsekategooria lindude elupaigad ei kuulu 30% kaitsealuste maade hulka (30% kaitse hulka kuuluvad ainult lindude püsielupaigad)	Arvestamata	Lindude väljaspool kaitstavaid alasid asuvad elupaigad ei kuulu 30% hulka. Seletuskirjas on öeldud, et sinna kuuluvad I ja II kategooria taime-, seene- ja samblike kasvukohad.
	Ettepanek: jätta eelnõust välja § 14 ¹ lg 2	Arvestamata	Kui uuringu või inventuuri tellija on riik, siis teavitab kinnisasja omanikku sellest KeA (mitte ekspert, töö tegija) ja annab võimaluse töö juures viibida, aga üksnes töö tegijaga kokkuleppel. Selle kokkuleppe raames saabki töö tegija kaaluda, kas sellega kaasneks elupaiga või liigi kasvukoha kahjustamine või liigi häirimine.
Keskkonn aõiguse Keskus			

	<p>Plaanitav muudatus on nii ulatuslikus vastuolus õigusselguse</p> <p>põhimõttega, et muudatuse tagajärjed ja sisu ei ole arusaadavad ega rakendatavad:</p> <p>1) ei ole selge, mis on „tõhus kaitse“</p> <p>2) mis alad või mis kriteeriumidele vastavad alad 30% hulka arvatakse ja kuidas (mis mehhanismi või metoodikaga) tuvastatakse 30% saavutamine,</p> <p>3) millised tagajärjed on 30% määra ületamisel, kui see tuvastatakse olemasolevate kaitse all olevate alade põhjal või ületataks see uute alade kaitse alla võtmisel.</p>	Selgitatud	<p>Tõhusa kaitse mõiste on sisustatud läbi 30% hulka arvatavate alade määratluse. 30% hulka kuuluvate alade piirangud peavad olema piisavad ehk tagama liikide ja elupaikade tõhusa kaitse. Seadusega antakse volitus Vabariigi Valitsusele määrusega nimetada need alad, mis hakkavad kuuluma 30% arvestusse. 30% saavutamist jälgib Keskkonnaamet. Eelnõuga sätestatakse, millest lähtub eesmärgi saavutamisel Keskkonnaamet valdkonna eest vastutavale ministrile alade kaitse alt välja arvamiseks ja kaitse-eeskirjade muutmiseks ettepaneku tegemisel.</p> <p>Eelnõusse on lisatud ka järeelhindamise rakendussäte. LKS vastava sätte kohaselt Kliimaministeerium analüüsib hiljemalt 2031. aasta 1. jaanuariks looduse kaitsmiseks maismaal 30 protsendi ja merel 30 protsendi ulatuses tõhusa kaitse seadmise eesmärgi tulemuslikkust. Kui maismaa või mere tõhusaks kaitseks seatud osakaal on kuni üks protsent väiksem või suurem, esitab Kliimaministeerium vajadusel ettepanekud regulatsiooni muutmiseks</p>
	<p>Eelnõudes valitud lahendus, kus antakse valitsusele üldvolitus kehtestada nii olulised metsa majandamise mahtusid kui kaitsealade loomist puudutavad õigusnormid määrusega, on õiguslikult ülimalt probleemne.</p>	Selgitatud	<p>VV-I on pädevus kaitse alla võtmiseks, kaitse korra muutmiseks või kaitse alt välja arvamiseks (LKS § 10 lg 1). Looduskaitsealade piirangud tulevad kas seadusest või selle alusel kehtestatud õigusaktidest. LKS võimaldab ka seaduses kehtestatud piiranguid leevendada ja seda saabki VV hinnata, kas leevendatud piirangud tagavad tõhusa kaitse või mitte. VV saab hinnata muutuvat õiguskorda ja KliM ettepanekul vajadusel alade loetelus muudatusi teha. LKS § 20 lõikes 3 sätestatud volitusnormis on VV-le antud ka pädevus kehtestada kriteeriumid, mille alusel loetakse ala kaitsekord kinnisasja sihtotstarbelist kasutamist oluliselt piiravaks, kui ei esine selged juhtumid, mil kinnistu sihtotstarbele vastav kasutamine on kaitsekorra tulenevalt täiesti välistatud.</p>

	<p>Eelnõuga tuuakse looduskaitseseadusesse loodusmetsa mõiste ja reguleeritakse selliste metsade kaitse korraldust. Regulatsioon läheb sellisena vastuollu EL Elurikkuse strateegia eesmärkidega, kuna põlismetsade kaitset ei käsitleta üldse, loodusmetsade mõiste on volitusnormis sätestatud puudulikult ning loodusmetsade kaitse saab olema tagatud vaid riigimaadel</p>	Selgitatud	<p>Hetkel on loodusmetsade säte eelnõus välja võetud, aga peale kriteeriumite põhimõttelist kokkuleppimist on kavas LKS lisada uus regulatsioon väärtuslike loodusmetsade kaitseks sh loodusmetsa definitsioon ja volitus valdkonna eest vastutavale ministrile kehtestada loodusmetsa kriteeriumid ning kaitse korraldamise täpsem kord.</p> <p>EL elurikkuse strateegia eesmärk on loodus- ja põlismetsade range kaitse. Põlismetsad on metsad, mida inimtegevus ei ole mõjutanud või seda mõju pole märgata. Kuna sellised metsi väljaspool kaitstavaid alasid eeldatavasti säilinud ei ole ja sellised metsad esinevadki valdavalt ainult rangelt kaitstud aladel, siis nende metsade kaitse eesmärgid on juba tagatud. Siiski juhul, kui mõni selline, inimmõjust praktiliselt puutumatute mets peaks esinema väljaspool rangelt kaitstud alasid, siis loodusmetsade kriteeriumid tagavad, et ka selline mets saab kaardistatud ja vajaliku kaitse. Eramaaal asuvaid loodusmetsi on kavas kaitsta ka lepingulise looduskaitse raames.</p>
--	--	------------	--

	<p>Eelnõuga sätestatakse täpsustus, mille kohaselt kaitstavate alade kahjustamisega kaasneva hüvitusala määramisel peab arendaja saavutama kokkuleppe maaomaniku või - haldajaga. Kokkuleppe puhul tekib küsimus selle kooskõlast Loodusdirektiiviga, kuna eelnõu seletuskirja kohaselt toimub juhul kui arendaja ja maaomanik on eraisikud, hüvitamine nende omavahelisel kokkuleppel.</p>	Selgitatud	<p>Hüvitusasad tuleb määrata nii ehk naa vastavalt kehtivale seadusele (Natura hindamine, EnKS). Kui kokkulepet ei saavutata, tuleb leida hüvitamiseks alad mujalt. Kui hüvitusalasid ei ole võimalik leida ning samuti pole võimalik tekkivat kahju hüvitada muude hüvitusmeetmete abil, siis ei saa ka tegevust ellu viia.</p>
	<p>Muudatus tähendab, et kohaliku kaitse põhjendatuse üle ei otsustaks ühelgi juhul enam KOV, vaid lõpliku otsuse langetaks Kliimaministeerium. Samas ei nähtu normi sõnastusest, millistel tingimustel on Kliimaministeerium õigustatud jätkma kooskõlastuse andmata. Seetõttu on plaanitav õigusnorm ilmses vastuolus õigusselguse põhimõttega</p>	Selgitatud	<p>Eelnõud on täpsustatud, et üksnes kaitse alla võtmise ja kaitsekorra muutmise otsuse eelnõu tuleb kooskõlastada Kliimaministeeriumiga. KOV alade skoop erineb riiklikult kaitstavate loodusobjektide omast ja seetõttu on loodusvarade kasutuse, sh looduse kaitsmise, seisukohast oluline riigi huvid arvestamine KOV kaitstava loodusobjekti kaitse alla võtmisel. Kehtiva sätte kohaselt on riigi huvidest käsitletud KliM valdkondadest üksnes maavarad, kuid riigi huvi loodusvarade kasutamisel, sh kaitsmisel, on laiem.</p>
	<p>Isiklik kasutusõigus ja kasutusvaldus. Need väga suured muudatused on kavandatud ilma selge mõjuanalüüsita ja põhjenduste või selgitusteta. ei ole hinnatud lahenduste kooskõla senise Riigikohtu praktikaga, mis seab omanikele teatud määral talumiskohustuse, aga ka lahenduse proportsionaalsust – kas esitatud lahendused on soovitud eesmärgi saavutamiseks kõige kohasemad. Arvestades riigile tekkivaid lisakohustusi ja lisakulu, eeldaksid muudatused oluliselt põhjalikumat läbimõtlemist.</p>	Selgitatud	<p>Enne kasutusvalduse eelnõusse lisamist telliti põhjalik õigusanalüüs, et selgitada välja, milline on õige õiguslik instrument ja millised on kaasnevad mõjud seotud asutustele. Tegemist on alternatiivse meetmega maa riigile omandamise kõrval. Õigusanalüüs on leitav Keskkonnaportaalist (link lisatud ka seletuskirja): https://keskkonnaportaali.ee/sites/default/files/Metsa%20kasutus%C3%B5iguse%20anal%C3%BC%C3%BCsi%20raport%20(1%C3%B5plik).pdf</p>

	Millise hetkel LKS-s ette nähtud kaitserežiimiga on plaanis tagada rannale ja kaldale tegelik ja tõhus kaitse, jääb ebaselgeks.	Selgitatud	Randade ja kallaste kaitse on jätkuvalt riigi huvi ja ülesanne. Üldreegli kohaselt on keelatud seal uute hoonete ja rajatiste ehitamine ning reguleeritud metsaraie ning teised võimaliku kahjulikkude mõjuga tegevused. Eelnõuga lisatakse võimalus ka ranna ja kalda kaitse korraldamiseks koostada kaitsekorralduskava. Ranna ja kalda kaitsekorralduskava on aluseks nende võõndide kaitse reeglite ülevaatamisel ja muutmisel, mis on vajalik sealsete liikide ja elupaikade soodsa seisundi tagamiseks.
	on tähelepanuväärne, et majandusmetsade hulka ei kuulu MS eelnõu kohaselt veekaitsemetsad (ranna piiranguvöönd ja korduv üleujutusala), st kalda piiranguvööndi metsad on sisuliselt majandusmetsadeks, kuid 30% arvestusse need seletuskirja kohaselt lähevad. Tegu on ilmse vastuoluga.	Selgitatud	30% arvestusse läheb kalda piiranguvööndi see osa, mis kattub ehituskeelvööndiga, kus on lisaks metsaraie regulatsioonile keelatud ehitamine. Kalda piiranguvööndi metsades ei seata rangeid piiranguid raiele (reguleeritakse üksnes lageraie langi suurust) seega kuulub ta 70% majandusmetsa hulka.
Tallina LV			
	Sätte sõnastusest ning seletuskirjas esitatud selgitustest võib eeldada, et 30% puhul on tegemist maksimummääraga. 30% sätte peaks seadusest kas välja jätma või muutma selle sätte sõnastust nii, et oleks üheselt arusaadav, et tegemist ei ole maksimummääraga, Samuti on lahti selgitamata, kuidas kavatsetakse 30% piiri mitte ületada olukorras, kus kaitse alla on vaja võtta ka oluliste infrastruktuuriobjektide rajamisel hävivate loodusväärtuste kompenseerimiseks välja valitud hüvitusasad.	Arvestamata	Muudatusega on kavas sätestada raam kaitsta riiklikult Eesti maismaast 30 %, mis annab oodatud kindluse, et loodus on hoitud ja maaomanikel on ettenähtavus edasise osas. Eelnõud täiendatakse ka rakendussättega, mille kohaselt Kliimaministeerium analüüsib hiljemalt 2031. aasta 1. jaanuariks looduse kaitsmiseks maismaal 30 protsendi ja merel 30 protsendi ulatuses tõhusa kaitse seadmise eesmärgi tulemuslikkust. Kui maismaa või mere tõhusaks kaitseks seatud osakaal on kuni üks protsent väiksem või suurem, esitab Kliimaministeerium vajadusel ettepanekud regulatsiooni muutmiseks. Hüvitusasad hakkavad kuuluma 30% arvestusse. Oluliste sh julgeolekukriitiliste ja infrastruktuuri projektide elluviimise viivituse vältimiseks on kavas sätestada/rakendada 30% reeglit paindlikult ehk hoida ja vajadusel kasutada seal sisalduvat puhvrit.

	Sättest ja seletuskirjast ei selgu üheselt mõistetavalt, kas 30% hulka arvestatakse üksnes riiklikult kaitstavad objektid või ka KOV tasandi kaitse alla võetud objektid. Ettepanek on selle määra sisse arvestatada vaid riiklikul tasandil kaitstavaid objekte ning kohalikul tasandil kaitse alla võetud objekte ei loeta 30% alla	Selgitatud	30% hulka arvatakse nii riikliku kaitsega alad (sh ranna-kalda kaitsevööndid), kui ka KOV kaitsealad. Seletuskirjas on seda selgitatud lk 4 ja 5
	30 % nimekirja ja eelisjärjestuse kriteeriumeid teadmata ei saa hinnata ka kui suur mõju on sätel KOVile, eriti võttes arvesse teisi muudatuses välja toodud sätteid ning potentsiaalseid tõlgendus võimalusi. Sättele ettepanekute tegemiseks oleks vaja näha määrase eelnõud.	Selgitatud	Rakendusaktide ettevalmistamisel analüüsitakse, tutvustatakse ja kooskõlastatakse neid eraldiseisvalt ja KOV-d sh Tallinna linn saavad ka selles protsessis kaasa rääkida.
	Palume lisada vastavad selgitused ja kaalutlused, miks on mõlemaid nimekirju (LKS 30% ja MS 70%) vaja ning kuidas need omavahel vastavuses on. Selliste sarnaste, kuid mitte-kattuvate nimekirjade kehtestamisega ei looda õigusselgust ega vähendada halduskoormust, vaid vastupidi. Ühtlasi vajab selgitust, kuidas kavandatakse lahendada võimalikud vastuolud nimekirjade rakendamisel.	Selgitatud	30% kaitse ja 70% majandusmetsa seost on selgitatud erinevates pressiteadetes, artiklites, KLIM kodulehel jne. 30% eesmärgi ja 70% eesmärgi osas täna ei ole vastuolu, need käsitlevad erinevaid kategooriaid. LKS sätestab 30% kaitse põhimõtte kogu Eesti maisimaast (ja ka merest) ja metsaseadus 70% majandusmetsa osakaalu metsamaast (mitte kogu maismaast). Seega saavad need eesmärgid koos toimida ja vastuolude välistamiseks jälgitakse pidevat mõlema protsendi muutumist ja vajadusel korrigeeritakse kaitsealade või majandusmetsa pindala ette nähtud puhvri arvelt. Mõlemasse eelnõusse on lisatud ka järelhindamise rakendussäte. LKS vastava sätte kohaselt Kliimaministeerium analüüsib hiljemalt 2031. aasta 1. jaanuariks looduse kaitsmiseks maismaal 30 protsendi ja merel 30 protsendi ulatuses tõhusa kaitse seadmise eesmärgi tulemuslikkust. Kui maismaa või mere tõhusaks kaitseks seatud osakaal on kuni üks protsent väiksem või suurem, esitab Kliimaministeerium vajadusel ettepanekud regulatsiooni muutmiseks. Sarnane säte on ka MS eelnõus 70% majandusmetsa regulatsiooni ülevaatamise kohta.

	Seletuskirja peaks täiendama piisavalt põhjalike selgitustega, kuidas mõjutab käesolevat seadusemuudatust Riigikogu menetluses olev eelnõu 612 SE, eriti § 8 ¹	Arvestatud	Seletuskirja on vastav selgitus lisatud.
	KOV-i õigust, võtta kaalutlusotsuse alusel kaitse alla kohalikul tasandil kaitsmist väärivaid objekte, ei saa piirata asjaolu, et KOV-i kaitstav objekt ei pruugi aidata kaasa riikliku eesmärgi saavutamisele. Seda eriti olukorras, kus seadusandja soovib sätestada maksimummäära ja kui tulevikus eesmärk saavutatakse, võib riik seda ületavas osas otsustada, et objekte tuleb kaitse alt hakata välja arvama.	Selgitatud	Riik ei saa otsustada KOV objektide kaitse alt välja arvamise üle. KOV alade skoop erineb riiklikult kaitstavate loodusobjektide omast ja seetõttu on loodusvarade kasutuse, sh looduse kaitsmise, seisukohast oluline riigi huvide arvestamine KOV kaitstava loodusobjekti kaitse alla võtmisel. Kehtiva sätte kohaselt on riigi huvidest käsitletud KliM valdkondadest üksnes maavarad, kuid riigi huvi loodusvarade kasutamisel, sh kaitsmisel, on laiem. KOV objektide kaitse alla võtmise otsuste kooskõlastamist Kliimaministeeriumi poolt on seletuskirjas selgitatud.
	Täpsustamist vajab eelnõu punkt 6, millega täiendatakse paragrahvi 13. See võimaldab tõlgendust, et Keskkonnaamet ei pea siinkohal lähtuma § 2 lõikes 4 viidatud kaitset tagavate loodusobjektide loetelust ja eelisjärjestuse kriteeriumitest, mille kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega. Palume täpsustada. Lisaks palume sõnaselgelt täpsustada, et see puudutab üksnes riiklikult kaitstavaid objekte. Välistamaks võimalust, et sätet tõlgendatakse laiemalt ning seetõttu piiratakse KOV kaalutlusruumi kohalikul tasandil kaitstavate objektide osas.	Selgitatud	Kaitse alt väljaarvamisel saab arvestada kas eeldused on endiselt olemas või enam ei ole, kaitstavate loodusobjektide kaitse alt välja arvamine ei saa sõltuda teistest 30% hulka kuuluvatest aladest ja seega ei oleks viide § 2 lõikele 4 asjakohane. Sealjuures eelisjärjestuse kriteeriumid on nimetatud volitusnormist välja jäetud.
	Palume seaduse sõnastust eelnõu punktis 7 täpsustada, et seadust lugedes oleks üheselt arusaadav, milliseid ehitisi on siin mõeldud. „13) hooldada ehitisi või teha maaparandushoiutöid, mille käigus eemaldatakse setet mehhaniseeritult või muudetakse veerežiimi.“	Arvestatud	Seaduse muudatuse sõnastust on täpsustatud ja sõnastatud järgmiselt "hooldada maaparandussüsteemi ehitisi või teha maaparandushoiutöid, mille käigus eemaldatakse setet mehhaniseeritult või muudetakse veerežiimi".

	<p>Palume täpsustada, kuidas mõjutab § 203 kohalikke omavalitsusi, kelle valitsemise all olevad kinnistud on ühtlasi riiklikult kaitstava loodusobjektina kaitse all. Lisaks juhime tähelepanu, et analoogne olukord on relevantne ka kohalike kaitsealade puhul, kus erakinnistu paikneb kohaliku omavalitsuse tasandil kaitse all oleval alal. Selleks et vältida järjekordset lünka looduskaitseseaduses, kus riikliku kaitse all olevatel loodusobjektidel paiknevate erakinnistute omanikud on eelisseisus võrreldes kohaliku tasandi kaitse all olevate alade kinnistute omanikud, tuleb sätestada kinnisasjale kasutusvalduse seadmine ka kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavale loodusobjektile.</p>	Selgitatud	<p>LKS täiendamine §-ga 20-3 ei mõjuta kohalikke omavalitsusi. Riik omandab eraomandis olevaid oluliste looduskaitsepiirangutega maid. Ja kasutusvalduse seadmise võimaluse loomine KOV tasandil kaitstaval loodusobjektile asuvale kinnisasjale vajab edasist analüüsi.</p>
	<p>Jääb selgusetuks, miks selliste ranna ja kalda kaitsekorralduskavade koostamine vajalik on. Sellise dokumendi koostamine toob kaasa oluliselt suurema halduskoormuse nii Keskkonnaametile kui kohalikele omavalitsustele.</p>	Selgitatud	<p>Ranna ja kalda kaitse kava koostamine on võimalus, mitte kohustus ja selle koostamisele eelneb kaasnevate mõjude sh KeA ja KOV töökoormuse analüüs.</p>

	<p>§ 14 lõike 1 täiendava punktiga 13 keelatakse ehitiste hooldus ja maaparandushoiutööde tegemine. Seega muutub paragrahvi 33 lõike 1 punkti 7 kehtetuks tunnistamisega lubatuks uute maaparandussüsteemide rajamine hoiualadele, kusjuures nende rajamiseks ei pea isegi mitte hoiuala teatist esitama. Kui maaparandussüsteemide rajamine muutub edaspidi hoiualadel vabalt lubatuks, nii et ei pea isegi teatist esitama, siis siin on suur risk, et loodusväärtused kahjustuvad.</p>	Arvestamata	<p>Teatise nõue pole vajalik, kuna vastavalt LKSi §-le 14 vajavad ka hoiualal projekteerimistingimused ja ehitisluba alati KeA kooskõlastust, aga MPS rajamine ja rekonstrueerimine on ehitusloakohustuslikud tegevused. Selle muudatusega eemaldatakse lihtsalt kasutu bürokraatia nõue ehk korduvus.</p>
	<p>paragrahvi 57 täiendamist lõikega 3/1 ei saa toetada kuni on lahendamata võõrliikide käitlusega seotud puudused ning kuniks on oht, et täiendus toob kaasa võõrliikide ladestamise metsa alla. Kui pargitatarde tõrje seadusesse sisse jätta, siis tuleb leida ühtne metoodika, kuidas seda tõrjuda (praegu on palju selgusetust ka KeA soovitusel) ning tagada, et invasiivseid võõrtaimeliike võetaks vastu jäätmejaamades ja ilma tasuta.</p>	Arvestatud	<p>Tõrjekohustust reguleeriv säte on eelnõust välja jäetud. Jätkame tänase praktikaga ja olemasolevat regulatsiooni hetkel ei muuda. KeA jätkab karuputke tõrjega ja laiemalt võõrliikide tõrje valdkonnas maaomanike teavituse ning nõustamisega. Selgitame, et juba kehtiva õiguse kohaselt on võõrliigi kasvatamise keelu kaudu omanikul kohustus oma kinnistul looduse tasakaalu ohustavat võõrtaimeliiki oma kinnisasjal hävitada. LKS § 57 lõige 1 sätestab, et võõrliikide elusate isendite loodusesse laskmine ning võõrtaimeliikide loodusesse istutamine ja külvamine on keelatud, välja arvatud metsaseaduse alusel metsapuudena kasvatada lubatud võõrpuuliikide istutamine ja külvamine. LKS § 57 lõige 5 keelab looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide isendite tehistingimustes kasvatamise ja tehingud nende liikide elusate isenditega, välja arvatud teaduslikult põhjendatud juhtudel Keskkonnaameti loa alusel. Võõrtaimeliikide loodusesse laskmine, istutamine ja külvamine on keelatud LKSi kehtestamisest saadik alates 10.05.2004 ja kasvatamine tehistingimustes on keelatud nende võõrliikide lisamisest keskkonnaministri 07.10.2004 määrusesse nr 126</p>

			<p>"Looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri".</p> <p>Lisaks LKSile reguleerib võõrliikidega seonduvat otsekohalduv Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus nr 1143/2014, looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide sissetoomise ja levimise ennetamise ja ohjamise kohta. Määruse 1143/2014 artikli 4 lõike 1 alusel on kehtestatud komisjoni rakendusmäärusega (EL) 2016/1141 liidu jaoks probleemsete looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri. Määrus nr 1143/2014 artikkel 7 lõike 1 punktide b, g ja h kohaselt liidu jaoks probleemseid looduslikku tasakaalu ohustavaid võõrliike ei tohi lubada paljuneda, pidada või kasvatada, sealhulgas suletud tingimustes või keskkonda viia. Seega on keeldudega hõlmatud ka isiku tegevus, sh tegevusetus, mille tulemusel võõrtaimeliik tema kinnisasjal kasvab.</p>
	<p>Miks on eraldi sätestatud § 71⁸. Kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstava loodusobjekti kasutamise ja kaitse nõuete rikkumine, kuigi eelnevad §-d 71, 71¹⁻⁷ ja 71⁹ käsitlevad kõiki kaitstavaid loodusobjekte? Vastavalt LKSi §-le 4 kuuluvad kaitstavate loodusobjektide hulka ka kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavad loodusobjektid. Palume selgitada või korrigeerida.</p>	Selgitatud	<p>Eelnõu üks eesmäärke oli korrastada vastutussätteid sh jagada need võimalikult täpseteks väärteonormideks, et inimene saaks täpselt aru, mille eest talle trahvi määratakse. Seetõttu on eelnõus eraldi ette nähtud ka vastutussäte kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstava loodusobjekti kasutamise ja kaitse nõuete rikkumise eest.</p>
	<p>Palume LKSis lahendada linnalindudega seotud olukorrad sh katustel pesitsevate kajakate ning puudel pesitsevate hall- ja künnivarestega</p>	Selgitatud	<p>See regulatsioon on seaduses olemas (LKS § 55, § 58 lg 8) ja eraldi regulatsiooni ei ole vajalik teha. Lausaline pesade hävitamine ei ole linnudirektiivist tulenevalt ilma erandlubadega paraku võimalik, selleks on eraldi regulatsioon LKSis linnudirektiivi art 9 tulenevalt.</p>

	Poolloodusliku koosluse puhul on keskkonnakahju miinimummäär ebaproportsionaalselt suur, näiteks võrreldes liigi püsielupaiga hävitamise/kahjustamise korral arvestatud keskkonnakahjuga (vastavalt 8000/4000 vs 512/128 eurot ühe hektari kohta). Juhime tähelepanu, et ka käesolevate seadusemuudatustega on keskkonnakahju määrad LKSis piisavalt madalad, nii et keskkonna kahjustamine on jätkuvalt majanduslikult kasumlik.	Arvestatud	Elnõus PEP ja PLK hävitamise/kahjustamise määrad ühtlustatud.
	Teeme ettepaneku määrata keskkonnakahju miinimummäärad ka teistele looduskaitsealustele olulistele kooslustele. Keskkonnakahju määrasid ei ole arvestatud teiste looduskaitsealustele oluliste koosluste (jões, allikad, sood, rannikelupaigad jmt) kahjustamisel.	Arvestatud	Eelnõud täiendatud kõikide elupaikade hävitamise/kahjustamisega kaasnevate keskkonnakahju piirmääradega. Täpsemad loodusobjektile tekitatud kahju hüvitamise määrad kehtestatakse VV määrusega.
	Teeme ettepaneku paragrahvi 77 lõike 3 punkti 1 rikkumisel ette näha loodusobjektile tekitatud kahju hüvitusemäärad §-s 77 ¹ .	Arvestatud	Eelnõu §77 ¹ täiendatud kaitstava loodusobjeti ja ranna- ja kalda kaitsealuste rikkumise eest ette nähtud keskkonnakahjumäärade piirmääradega. Loodusobjektile tekitatud kahju hüvitamise täpsemad määrad kehtestatakse VV määrusega. Tänapäevase määruse kohaselt arvestatakse puittaimestiku raie või raadamise käigus keskkonnale tekitatud kahju «Metsaseaduse» § 67 alusel.
	Seletuskirja lk 27 ptk 5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele. Juhime tähelepanu, et meie hinnangul on olemas puutumus ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2009/147/EÜ, 30. november 2009, loodusliku linnustiku kaitse kohta	Arvestatud	Seletuskirja viide lisatud
Eesti Kinnisvara firmade Liidu			

	Täiendada eelnõu seletuskirja ja tuua välja, kas Eestile tuleneb mõnest Euroopa Liidu õigusaktist või rahvusvahelisest lepingust kohustus tagada 30% maismaa ja mereala kaitse tagamise kohustus. Kui sellist kohustust ei tulene, lisada analüüs, kas selline regulatsioon on mõistlik ja proportsionaalne;	Arvestatud	Seos Euroopa Liidu õigusega on seletuskirjas toodud. Konventsioon ise ei sätesta protsendilist nõuet, vaid sätestab üldise kohustuse luua ja hoida kaitsealasid ja muid alalisi looduskaitse-meetmeid (nt artikkel 8). 30% eesmärk tuleneb konventsiooni alusel hiljem vastu võetud Kunming–Montreali globaalsest bioloogilise mitmekesisuse raamistikust (Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework, KMGBF), mille võttis vastu konventsiooni osaliste konverents (COP15) detsembris 2022. KMGBF eesmärk 3 sätestab, et hiljemalt 2030. aastaks peab olema vähemalt 30% maismaast ja siseveekogudest ning 30% merest tõhusalt kaitstud kaitsealade või teiste alaliste pindalapõhiste kaitsemeetmete abil.
	täiendada eelnõud rakendussättega, millega määratakse kindlaks, milliseks tähtjaks tuleb saavutada 30%-line tõhus kaitse;	Osaliselt arvestatud	Seadusega ei ole kavas seada ajalist eesmärki selle eesmärgi täitmiseks, aga lisatakse rakendussäte, mille kohaselt Kliimaministeerium analüüsib hiljemalt 2031. aasta 1. jaanuariks looduse kaitsmiseks maismaal 30 protsendi ja merel 30 protsendi ulatuses tõhusa kaitse seadmise eesmärgi tulemuslikkust. Kui maismaa või mere tõhusaks kaitseks seatud osakaal on kuni üks protsent väiksem või suurem, esitab Kliimaministeerium vajadusel ettepanekud regulatsiooni muutmiseks.
	lisada ka kavandatava LKS § 2 lg 4 alusel kehtestatava rakendusakti eelnõu	Arvestatud	Rakendusakti kavand lisatakse eelnõu juurde järgmises menetlusetapis. Rakendusakti võimalik sisu oli toodud seletuskirjas. Seega oli vajalik info ka sellisel kujul esitatud/kättesaadav. Rakendusakti menetletakse eraldiseisvalt, mille raames toimub ka täiendav analüüsimine, huvigruppidele tutvustamine ja kooskõlastamine.

	Loodusmetsade kaitse regulatsioon ei ole põhiseadusega kooskõlas. Sätestada LKS eelnõu § 4 ¹ tekstis, et eramaal toimub loodusmetsade kaitse omanikuga sõlmitava lepingu alusel.	Arvestatud	Kuna loodusmetsade määramise kriteeriumid on täpsustamisel, siis hetkel on loodusmetsade kaitse regulatsioon sh volitusnorm loodusmetsa tunnuste, kriteeriumite ja kaitse korraldamise määruse kehtestamiseks eelnõust välja jäetud.
	Tüüpilisuse ja ökosüsteemide sidususe tagamise kriteeriumid eramaal ei ole põhjendatud. Sätestada LKS § 7 lg-s 1, et tüüpilisus või tähtsus ökosüsteemide sidususe tagamisel ei ole eramaal loodusobjekti kaitse alla võtmise eeldusteks.	Arvestamata	Eelduse kriteeriumite seadmisel ei ole põhjendatud teha erisust maaomandi alusel. Kriteeriumite täpsustamine iseenesest ei too automaatselt kaasa piiranguid. Ala kaitse alla võtmisel kaalutakse, kas ja mis ulatuses on see hädavajalik konkreetse liigi või elupaiga soodsa seisundi saavutamiseks. Kaasnevaid mõjusid sh maaomanadist tulenevat omandiõiguse riivet analüüsitakse konkreetse loodusobjekti kaitse alla võtmisel.
	Võõrliikide hävitamise kohustus on vastuolus põhiseadusega. Mitte kehtestada LKS § 57 lg-t 3 ¹ sellises sõnastuses	Arvestatud	<p>Tõrjekohustust reguleeriv säte on eelnõust välja jäetud. Jätkame tänase praktikaga ja olemasolevat regulatsiooni hetkel ei muuda. KeA jätkab karuputke tõrjega ja laiemalt võõrliikide tõrje valdkonnas maaomanike teavituse ning nõustamisega. Selgitame, et juba kehtiva õiguse kohaselt on võõrliigi kasvatamise keelu kaudu omanikul kohustus oma kinnistul looduse tasakaalu ohustavat võõrtaimeliiki oma kinnisasjal hävitada. LKS § 57 lõige 1 sätestab, et võõrliikide elusate isendite loodusesse laskmine ning võõrtaimeliikide loodusesse istutamine ja külvamine on keelatud, välja arvatud metsaseaduse alusel metsapuudena kasvatada lubatud võõrpuuliikide istutamine ja külvamine. LKS § 57 lõige 5 keelab looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide isendite tehistingimustes kasvatamise ja tehingud nende liikide elusate isenditega, välja arvatud teaduslikult põhjendatud juhtudel Keskkonnaameti loa alusel. Võõrtaimeliikide loodusesse laskmine, istutamine ja külvamine on keelatud LKSi kehtestamisest saadik alates 10.05.2004 ja kasvatamine tehistingimustes on keelatud nende võõrliikide lisamisest keskkonnaministri 07.10.2004 määrusesse nr 126 "Looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri".</p> <p>Lisaks LKSile reguleerib võõrliikidega seonduvat otsekohalduv Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus nr 1143/2014, looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide sissetoomise ja levimise ennetamise ja</p>

			<p>ohjamise kohta. Määruse 1143/2014 artikli 4 lõike 1 alusel on kehtestatud komisjoni rakendusmäärusega (EL) 2016/1141 liidu jaoks probleemsete looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri. Määrus nr 1143/2014 artikkel 7 lõike 1 punktide b, g ja h kohaselt liidu jaoks probleemseid looduslikku tasakaalu ohustavaid võõrliike ei tohi lubada paljuneda, pidada või kasvatada, sealhulgas suletud tingimustes või keskkonda viia. Seega on keeldudega hõlmatud ka isiku tegevus, sh tegevusetus, mille tulemusel võõrtaimeliik tema kinnisasjal kasvab.</p>
Eesti Erametsaliit			
	<p>Tõhus kaitse (30%) maismaal peab olema ülempiir, mis on selgelt ja kõikehõlmavalt määratletud seaduse tasandil. Eesti Erametsaliidu seisukoht on, et LKSi eesmärkide täitmiseks on piisav ka kuni 20% kaitse tagamine.</p>	Arvestamata	<p>Piirmäära kehtestamine ülempiirina on vastuolus PS-ga ja rahvusvaheliste kohustustega. Looduse kaitsmine on riigi põhiseadusest tulenev ülesanne. PS § 5 sätestab, et Eesti loodusvarad ja loodusressursid on rahvuslik rikkus, mida tuleb kasutada säästlikult. Looduskaitseliste piirangute kehtestamist õigustab tugev üldine huvi. Looduskeskkond on pidevas muutumises ja seetõttu võivad muutuda ka looduse kaitsmiseks vajalikud meetmed või nende rakendamise ulatus. Kaitse alla võtmise maksimaalse % määra seadmine on vastuolus ka LKS eesmärgiga (vt § 1-3) kuna võib osutada takistuseks eesmärgi saavutamisel. Eesti on ühinenud mitme rahvusvahelise looduskaitseliste konventsiooniga nt maastikukonventsioon, Ramsari konventsioon, Berni konventsioon, bioloogilise mitmekesisuse konventsioon jne, mille kohustuste täitmist võib samuti piirang mõjutada/takistada. Loodusdirektiivi art 5 kohaselt võib komisjon erandjuhul ka ise teha liikmesriigile ettepaneku esmatahtsa liigi või elupaigatüübi jaoks erikaitseala määramiseks.</p>
	<p>Loodusmetsade defineerimine peab olema seaduse tasandil ja tegelik vajadus selge, sh ei vasta eelnõu hea õigusloome normitehnika eeskirjale</p>	Arvestatud	<p>Kuna loodusmetsade määramise kriteeriumid on täpsustamisel, siis hetkel on loodusmetsade kaitse regulatsioon sh volitusnorm loodusmetsa tunnuste, kriteeriumite ja kaitse korraldamise määruse kehtestamiseks eelnõust välja jäetud.</p>

	<p>Punktiga 4 soovitakse täiendada §8¹ lõikega 7, mis võib olla isegi sisuliselt hea mõte, kuid kahjuks ei ole võimalik leida LKS-st vastava numeratsiooniga paragrahvi. Ilmselt soovitakse eelnõuga muuta seaduse punkte, mis on alles riigikogu menetluses olevas eelnõus, see jätab mulje nagu Riigikogul on ainult formaalne roll Kliimaministeeriumi ametnike ideede elluviimiseks. Kas sellisel viisil seaduse muudatuste tegemine on hea haldusega kooskõlas?</p>	Selgitatud	<p>Seletuskirjas on selle kohta selgitus juba olemas: Eelnõu on seotud Riigikogu menetluses oleva looduskaitseaduse, jahiseaduse ja riigivaraseaduse muutmise seadus eelnõuga (612 SE). Eelnõuga täiendatakse § 81, mis lisatakse eelnõu 612 SE järgi. Lõplik numeratsioon korrigeeritakse menetluse hilisemas faasis, vastavalt jõustunud seadustele.</p>
	<p>Teeme ettepaneku, et seadusega sätestatakse maaomaniku personaalne teavitamise kohustus sõltumata maa sihtotstarbest või kõlvikust. Teavitamine kodulehel ei ole kindlasti piisav.</p>	Arvestatud	<p>Eelnõud täiendatud, et KeA saadab automatiseeritud teavituse kõikidele maaomanikele sõltumata maa sihtotstarbest või kõlvikust.</p>
	<p>Loodusväärtuste kaitseks vabatahtliku lepingu sõlmimine on suur samm edasi, kuid vajab õnnestumiseks paindlikkust, et võimaldada lepingute sõlmimiseni jõuda vastavalt tegelikule olukorrale looduses, arvestades mõlema lepingu poole huve. Samuti tekitab küsitavusi sama paragrahvi lõige 3, millega omanikule seatakse kohustus tagada loodusväärtuse säilimine. Seletuskirjas ei ole selgitatud antud lõike sisu ega mõtet. Kui riik omandab kasutusõiguse, siis ei saa loodusväärtuse säilimise tagamine olla (ainult) omaniku vastutus, vaid ka lepingu teise osapoole vastutus. Riigipoolne looduskaitse on peamiselt suunatud konserveerimisele ja keeldudele, täna aga ei ole sellele tõestust, et see ka tegelikult efektiivselt toimib.</p>	Selgitatud	<p>Lepingut saabki sõlmida juhul, kui mõlema poole huvide arvestamine on tagatud. Lepingu eelduseks on loodusväärtuste esinemine. Lepingud valmistab ette Keskkonnaamet. Maa kasutusõiguse riigi kasuks pannakse paika lepinguga, milles tuuakse ära tingimused, mida väärtuse säilitamiseks on vaja, sellega võivad kaasneda keelud või piirangud majandustegevusele ja maaomanikul tuleb tagada nende tingimuste täitmine.</p>

	<p>Põhimõtteliselt toetame alternatiivset lähenemist, kus eramaaomanik ei pea oma omandist loobuma. Kuid ka siin on vaja säilitada rohkem paindlikkust ning teeme ettepaneku, et lõikes 1 sätestaks lepingu pikkuseks „kuni 99 aastat“. Kuigi mõistame, et metsa elukaar on pikk, peaks siiski võtma arvesse ka lepingu pooltele hoomatava ajaskaala, samuti annab see paindlikkust riigile endale ajas muutuvate prioriteetidega arvestamiseks.</p>	Selgitatud	<p>Käesoleva eelnõuga on kavandatud just pikaajalise meetme loomine, makstes isikule kogu metsa väärtuse, kasutades olemasolevat metoodikat, mis on kehtestatud VV 09.03.2023 määrusega nr 22 "Kinnisasja erakorralise hindamise kord". Kasutusvaldus on alternatiivne hüvitusmeede kinnisasja riigi poolt omandamisele, kasutusvalduse lõpetamine on võimalik ka enne 99 aasta möödumist mõlema osapoolle nõusolekul. Lühemaajalise meetme rakendamine eeldab uue metoodika väljatöötamist, mis võib osutuda väga keeruliseks ja aeganõudvaks.</p>
	<p>Maaomanikele ei saa seada kohustust võõrliikide hävitamiseks Mitte mingil juhul ei nõustu sellise kohustuse seadmisega, mille aluseks pole maaomaniku poolne rikkumine ning on seega ebaõiglane ning ebaproportsionaalne.</p>	Arvestatud	<p>Tõrjekohustust reguleeriv säte on eelnõust välja jäetud. Jätkame tänase praktikaga ja olemasolevat regulatsiooni hetkel ei muuda. KeA jätkab karuputke tõrjega ja laiemalt võõrliikide tõrje valdkonnas maaomanike teavituse ning nõustamisega. Selgitame, et juba kehtiva õiguse kohaselt on võõrliigi kasvatamise keelu kaudu omanikul kohustus oma kinnistul looduse tasakaalu ohustavat võõrtaimeliiki oma kinnisasjal hävitada. LKS § 57 lõige 1 sätestab, et võõrliikide elusate isendite loodusesse laskmine ning võõrtaimeliikide loodusesse istutamine ja külvamine on keelatud, välja arvatud metsaseaduse alusel metsapuudena kasvatada lubatud võõrpuuliikide istutamine ja külvamine. LKS § 57 lõige 5 keelab looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide isendite tehistingimustes kasvatamise ja tehingud nende liikide elusate isenditega, välja arvatud teaduslikult põhjendatud juhtudel Keskkonnaameti loa alusel. Võõrtaimeliikide loodusesse laskmine, istutamine ja külvamine on keelatud LKS-i kehtestamisest saadik alates 10.05.2004 ja kasvatamine tehistingimustes on keelatud nende võõrliikide lisamisest keskkonnaministri 07.10.2004 määrusesse nr 126 "Looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri".</p> <p>Lisaks LKS-i reguleerib võõrliikidega seonduvat otsekohalduv Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus nr 1143/2014, looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide sissetoomise ja levimise ennetamise ja ohjamise kohta. Määruse 1143/2014 artikli 4 lõike 1 alusel on kehtestatud komisjoni rakendusmäärusega (EL) 2016/1141 liidu jaoks probleemsete looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide nimekiri.</p>

			Määrus nr 1143/2014 artikkel 7 lõike 1 punktide b, g ja h kohaselt liidu jaoks probleemseid looduslikku tasakaalu ohustavaid võõrliike ei tohi lubada paljuneda, pidada või kasvatada, sealhulgas suletud tingimustes või keskkonda viia. Seega on keeldudega hõlmatud ka isiku tegevus, sh tegevusetus, mille tulemusel võõrtaimeliik tema kinnisasjal kasvab.
	Trahvimäärade mitmekordse suurendamisega ei nõustu – need ei ole kuidagi tasakaalus sissetulekutega (sh maapiirkonnas) ning näitavad riigi looduskaitsepoliitika kahepalgelisust	Selgitatud	Vastutussätete muutmisega, sh karistusmäärade tõstmisega viiakse need proportsionaalseks rikkumise iseloomu ja füüsilisele isikule ette nähtud karistusmääraga. Likvideeritakse seni LKSis kehtiv ebaproportsionaalsus füüsiliste ja juriidiliste isikute karistusmäärade vahel, millele on korduvalt juhtinud tähelepanu ka JDM. Eelnõukohased karistusmäärad on kooskõlas kehtivate karistusmääradega KarSi §-s 47. Juriidilise isiku trahvimäärasid on võrreldes esialgse eelnõuga, kus oli kavas karistusseadustiku kohase maksimaalse võimaliku trahvimäära kehtestamine, oluliselt langetatud. Trahvimäärade ja keskkonnakahju määrade muutmise tugineb KeA asjakohastele andmetele, analüüsidele ja põhjendustele. Trahvimäärade muutmise on poliitilise tasandi otsus.
	Teeme ettepanku täiendavalt analüüsida eelnõus toodud muudatuste mõju ning analüüside tulemusel täiendada seletuskirja.	Arvestatud	Seletuskirja mõjude peatükki täiendatud.

	<p>Teeme ettepaneku muuta paragrahvi 37 lõiget 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:</p> <p>§ 37. Ranna ja kalda piiranguvöönd</p> <p>(2) Ranna ja kalda piiranguvööndis asuvate metsade kaitse eesmärk on vee ja pinnase kaitsmine ja puhketingimuste säilitamine. Ranna piiranguvööndis on keelatud lageraie.</p> <p>PÕHJENDUS: Kuna Kliimaministeerium soovib kalda piiranguvööndi metsad arvestada 70% majandusmetsade hulka (millele tohib piiranguid seada vaid Metsaseadus) tuleb Looduskaitseadusest eemaldada kõik metsamajanduslikud piirangud kalda piiranguvööndis kasvavale metsale. Kui siiski soovitakse kalda piiranguvööndisse jätta kehtima Looduskaitseaduse piirangud, tuleb need jätta 70% majandusmetsadest välja.</p>	Selgitatud	<p>Majandusmetsade hulgast on välja jäetud alad, kus majandustegevust oluliselt piiratakse. Kalda piiranguvööndi metsades ei seata rangeid piiranguid raiele (reguleeritakse üksnes lageraie langi suurust) seega peame põhjendatuks, et need kuuluvad 70% majandusmetsa hulka. Samuti ei ole põhjendatud eemaldada looduskaitseadusest kõik metsamajanduslikud piirangud kalda piiranguvööndis. Need metsad täidavad olulisi ökosüsteemiteenuseid: kaitsevad veekogusid eutrofeerumise ja settereostuse eest, vähendavad üleujutuste ja erosiooni riski ning on olulised elupaigad paljudele haruldastele ja häiringutundlikele liikidele. Raieregulatsiooni leevendamine suurendaks veekogude seisundi halvenemise ohtu, kiirendaks elurikkuse kadu ning kahjustaks pöördumatult maastiku sidusust ja avalikku hüve, samas kui majanduslik kasu oleks lühiajaline ja piiratud.</p>
	<p>Teeme ettepaneku tunnistada kehtetuks § 53 Teabe avalikustamine</p> <p>PÕHJENDUS: Täna Eesti ühiskonnas ei ole otstarbekas selliseid andmeid salastada. Metsaportaalis on võimalik aru saada eraldiste kuju alusel, kus asuvad nt kotkapesad. Pigem tuleks leida võimalusi inimeste teadlikkuse tõstmiseks ning teavitada paremini ning rohkem liikumispiirangutest, et ei viibitaks elupaikades.</p>	Arvestamata	<p>Ei pea põhjendatuks kõikide ohustatud liikide elupaikade avalikustamist. Andmete kuvamise ja kättesaadavuse korrastamisega tegeletakse pidevalt. Samuti inimeste teadlikkuse tõstmisega.</p>

	<p>Teeme ettepaneku muuta § 55 lõiget 6¹ ja täiendada seda punktiga 3 järgmiselt:</p> <p>§ 55. Isendi surmamine, kahjustamine ja häirimine (61) Keelatud on looduslikult esinevate lindude:</p> <p>3) Looduslikult esinevate lindude pesade ja munade tahtlikuks hävitamiseks ja kahjustamiseks või pesade kõrvaldamiseks ei loeta tavapäraselt metsamajandamist, põllumajandust, transporti ja turismindust.</p> <p>PÕHJENDUS: Juba aastaid on tekitanud segadust, mis on tahtlikkus. See vajab õigusselgust, et erinevad osapooled ei saaks tõlgendada ja koormate ametkondi ja kohut. Ka Õiguskantsler, on korduvalt rõhutanud, et õigusaktid peavad olema konkreetsed ja selgelt sõnastatud.</p>	Arvestamata	<p>See säte võtab Eesti õigusesse üle EL linnudirektiivi, mis ei võimalda teha toodud erandeid. Ja laiemalt vaadatakse linnukaitse sätteid üle ja tehakse vajadusel täiendusel peale pesitsusrahu teemalise Riigikohtu lahendi saabumist.</p>
--	---	-------------	---